

*Gminny Program Rewitalizacji
Gminy Iwaniska na lata 2016–2025*

PROJEKT 2.0.

Marzec 2017

Projekt „Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków budżetu państwa przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Świętokrzyskiego.

INICJATYWAŁOKALNA.PL

InicjatywaLokalna.pl

ul. Targowa 18/609, 25-520 Kielce

tel./fax 41 343 01 24

e-mail: biuro@inicjatywalokalna.pl

www.inicjatywalokalna.pl

Spis treści

Wstęp.....	5
I. Część wprowadzająca	8
1. Metodologia prac nad dokumentem	8
2. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	11
II. Część diagnostyczno-analityczna	23
1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	23
2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	26
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	30
III. Część programowa	72
1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji	72
1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	72
1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań	74
2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2016–2025	78
2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć	78
2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć.....	101
2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	104
3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania.....	115
IV. Część wdrożeniowa.....	117
1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.....	117
1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami	117
1.2. Harmonogram realizacji programu	120
1.3. Public relations dokumentu.....	123
2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu	124
2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości	125
2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu	130
3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji	132

4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje	141
5. Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	141
6. Sposób realizacji dokumentu a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie	141
6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej	141
6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	142
Spis fotografii.....	143
Spis map	143
Spis schematów	143
Spis tabel	144
Spis wykresów.....	145
Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	148

Wstęp

Rewitalizacja stanowi odpowiedź na szereg zjawisk kryzysowych występujących na obszarach gmin, takich jak degradacja techniczna oraz narastające problemy w sferach społecznej i gospodarczej. W związku z tym niezbędne jest planowanie i realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych odpowiadających na zidentyfikowane problemy oraz potencjały danego obszaru zdegradowanego, a także wynikającą z nich skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), *rewitalizacja* stanowi „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji (...)”.

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych jest *gminny program rewitalizacji*, który jest inicjowany, sporządzany oraz uchwalany przez Radę Gminy na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o rewitalizacji. Jest to „wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji”¹. Dokument obejmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów współfinansowanych ze środków UE oraz innych publicznych lub prywatnych), ponieważ tylko taka różnorodna konstrukcja warunkuje osiągnięcie efektów.

Objęcie danego obszaru zdegradowanego Gminnym Programem Rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne oraz krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

---

¹ *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, Minister Rozwoju, Warszawa, 02.08.2016, s. 7–8.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025 (GPR) stanowi spójny dokument strategiczny, który ma na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, mającego istotne znaczenie dla rozwoju gminy, poprzez przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny i środowiskowy), skoncentrowane terytorialnie oraz prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

Niniejszy dokument opracowany został zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, wydanymi przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku, a także z uwzględnieniem zapisów dotyczących obszaru strategicznej interwencji państwa „miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji” zawartych w rozdziale 3.1.3 Umowy Partnerstwa².

Dokument składa się z czterech zasadniczych części, a mianowicie: części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej, programowej oraz wdrożeniowej.

Część wprowadzająca zawiera ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania dokumentu oraz jego uwarunkowania zewnętrzne, tj. strategiczno-programowe, które wskazują na powiązanie rewitalizacji z całościową wizją rozwoju gminy.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje metodologię delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz określenie ich zasięgów przestrzennych poprzez wskazanie przebiegu granic na terenie gminy. Ponadto zawiera szczegółową diagnozę wyznaczonego obszaru rewitalizacji w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej wraz ze skwantyfikowanymi danymi i ich analizą w celu przedstawienia skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Część programowa przedstawia najważniejsze założenia procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Iwaniska w latach 2016–2025, tj. wizję wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego, misję, cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań mającymi na celu eliminację lub ograniczenie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk i wykorzystanie potencjałów lokalnych. Ponadto zostały tutaj zawarte podstawowe (główne) oraz uzupełniające (komplementarne) projekty rewitalizacyjne powiązane ze sobą i wspólnie oddziałujące na podobszary rewitalizacji. Ważnym elementem są również szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem różnych źródeł ich finansowania.

---

² *Umowa Partnerstwa, Programowanie perspektywy finansowej 2014–2020*, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa, grudzień 2015.

Część wdrożeniowa składa się z systemu realizacji (wdrażania) dokumentu, a także systemu monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu w reakcji na zmiany w otoczeniu. Ponadto w niniejszej części zawarte zostały mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i innych podmiotów oraz grup nieformalnych aktywnych na terenie gminy na każdym etapie procesu rewitalizacji, tj. diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Przedstawiony został tutaj również przebieg procesu opiniowania dokumentu przez instytucje zewnętrzne oraz procedura strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ostatnim elementem jest sposób realizacji założeń dokumentu w odniesieniu do polityki mieszkaniowej oraz planowania i zagospodarowania przestrzennego w gminie wraz z załącznikiem graficznym wskazującym na kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji.

I. Część wprowadzająca

1. Metodologia prac nad dokumentem

Metodologię sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji warunkowały przede wszystkim *Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), a także obowiązujące *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, wydane przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku.

Dokument opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy we wszystkich etapach prac, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu. Na wybór takiego podejścia decydujący wpływ miała idea rewitalizacji, w której kluczową rolę odgrywa realizacja zasady partnerstwa i partycypacji społecznej.

Metodologia prac obejmowała dwie zasadnicze części, składające się na efekt końcowy w postaci dokumentu *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025*, a mianowicie:

- I. *Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska* – obejmowało następujące etapy:
  - 1) zgromadzenie danych statystycznych do diagnozy w podziale na ustalone jednostki referencyjne gminy (sołectwa) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej zarówno z Urzędu Gminy Iwaniska, jak i instytucji zewnętrznych;
  - 2) wykonanie wielokryterialnej analizy przestrzennej ustalonych wskaźników oraz opracowanie diagnozy gminy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z mapami poglądowymi koncentracji problemów we wszystkich ww. sferach;
  - 3) przeprowadzenie w dniach 20.09–19.10.2016 roku konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska wraz z opracowaną diagnozą gminy oraz mapami przedstawiającymi granice ww. obszarów;
  - 4) przedstawienie Radzie Gminy Iwaniska przez Wójta Gminy Iwaniska wniosku o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy

wraz z projektem uchwały, diagnozą gminy na potrzeby wyznaczenia ww. obszarów i mapami przedstawiającymi ich granice w skalach 1:5 000 (obszar zdegradowany) i 1:2 500 (podobszary rewitalizacji) z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu *Ustawy z dnia 17 maja 1989 roku – Prawo Geodezyjne i Kartograficzne*, a także informacją podsumowującą przeprowadzone konsultacje społeczne;

- 5) podjęcie na sesji przez Radę Gminy Iwaniska *Uchwały nr XXXVII/152/2016 z dnia 4 listopada 2016 roku w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska*;
- 6) przekazanie ww. uchwały oraz jej opublikowanie w dniu 14.11.2016 roku wraz z załącznikami, tj. diagnozą gminy oraz mapami obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego jako poz. 3376, z uwagi na fakt, że jest to akt prawa miejscowego.

II. *Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z przeprowadzeniem procesu zaopiniowania dokumentu i Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko* – obejmowało następujące etapy:

- 1) podjęcie na sesji przez Radę Gminy Iwaniska *Uchwały nr XXXIX/168/2016 z dnia 8 grudnia 2016 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025* (po 14 dniach niezbędnych na uprawomocnienie się ww. uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, która jest aktem prawa miejscowego);
- 2) ogłoszenie o podjęciu uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji w dniu 09.12.2016 roku: na stronie podmiotowej gminy, (w zakładce „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Iwaniska na lata 2016–2025”), w Biuletynie Informacji Publicznej (w zakładce „Ogłoszenia/Aktualności”), w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości (na tablicy ogłoszeń Urzędu Gminy Iwaniska), a także w prasie („Gazeta Ostrowiecka” numer 3 (3222) ROK LXVII z dnia 16 stycznia 2017 r.) oraz przez obwieszczenie;
- 3) przeprowadzenie różnorodnych form partycypacji społecznej służących wspólnemu wypracowaniu przez wszystkich interesariuszy rewitalizacji głównych założeń dokumentu (wizji, misji, celów, kierunków działań), a także „zbudowaniu” bazy

- planowanych do realizacji projektów (w tym partnerskich), mających na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego;
- 4) opracowanie i przeprowadzenie zewnętrznych konsultacji społecznych projektu dokumentu;
  - 5) wystąpienie o zaopiniowanie projektu GPR przez instytucje wskazane w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii w ciągu 14 dni – terminu ustalonego przez Wójta Gminy Iwaniska zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o rewitalizacji;
  - 6) wystąpienie z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach (RDOŚ) o uzgodnienie braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) wraz z uzyskaniem stanowiska ww. instytucji;
  - 7) przekazanie i uchwalenie projektu dokumentu na sesji przez Radę Gminy Iwaniska.

Szczegółowy opis działań partycypacyjnych przeprowadzonych na poszczególnych etapach prac przedstawiono w rozdziale 3 części IV niniejszego dokumentu pn. *Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji*.

Dokument powstał w wyniku prac przedstawicieli samorządu, instytucji publicznych oraz kluczowych dla rozwoju gminy partnerów z sektorów społecznego i gospodarczego przy współudziale (w postaci wsparcia merytorycznego) ekspertów i specjalistów zewnętrznych, a także mieszkańców wyznaczonego obszaru, jako głównych interesariuszy procesu rewitalizacji.

2. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do określonych problemów społecznych mieszkańców na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju gminy), a także założenia dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym komplementarność z celami, działaniami czy priorytetami innych dokumentów wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji.

Zestawienie dokumentów ponadlokalnych wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do ponadlokalnych i lokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie GPR do zapisów dokumentu strategicznego i/lub planistycznego ³
POZIOM EUROPEJSKI		
1.	<i>Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu</i>	<i>Priorytet III. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną. Ponadto wpływa na osiągnięcie 3 z 5 celów głównych: CEL 1 Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lata. CEL 4 Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne. CEL 5 Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.</i>
POZIOM KRAJOWY		
2.	<i>Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju</i>	<i>Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki: Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna: Cel 3 Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki: Cel 6 Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”; Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny: Cel 8 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego</i>

³ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmienionej formie.

		<p>równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych;</p> <p><i>Obszar Efektywności i sprawności państwa: Kapitał społeczny:</i> <i>Cel 11</i> Wzrost społecznego kapitału rozwoju.</p>
3.	Strategia Rozwoju Kraju 2020	<p><i>Obszar strategiczny:</i> Sprawne i efektywne państwo, <i>Cel 3</i> Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, <i>kierunek interwencji:</i> rozwój kapitału społecznego.</p> <p><i>Obszar strategiczny:</i> Konkurencyjna gospodarka, <i>Cel 4</i> Rozwój kapitału ludzkiego, <i>kierunki interwencji:</i> zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego.</p> <p><i>Obszar strategiczny:</i> Spójność społeczna i terytorialna, <i>Cel 1</i> Integracja społeczna, <i>kierunki interwencji:</i> zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.</p>
4.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<p><i>Cel strategiczny:</i> Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.</p> <p><i>Cel 2.</i> Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.</p> <p><i>Kierunek działań polityki przestrzennej:</i> Wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych. <i>Działanie:</i> Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast.</p>
5.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	<p><i>Cel główny:</i> Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.</p> <p><i>Cel 2</i> Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).</p>
6.	Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	<p><i>Wizja:</i> Polska Wschodnia makroregionem dynamicznie rozwijającym się z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, stopniowo i systematycznie poprawiającym swoją pozycję rozwojową i konkurencyjną w kraju oraz w Unii Europejskiej.</p> <p><i>Cel główny:</i> Wzrost wydajności pracy we wszystkich sektorach gospodarki Polski Wschodniej.</p> <p><i>Obszar strategiczny 2:</i> Zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego.</p> <p><i>Kierunek działań:</i> Przeciwdziałanie wykluczeniu na makroregionalnym rynku pracy i Wzmocnienie potencjału nowoczesnych kadr dla gospodarki opartej na wiedzy.</p>
7.	Krajowa Polityka Miejska 2023	<p>Strategicznym celem polityki miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców.</p> <p><i>Cel szczegółowy 3</i> Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich (miasto spójne).</p> <p><i>Cel szczegółowy 4</i> Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych</p>

		<p>ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia (miasto konkurencyjne).</p> <p>Jednym z wątków tematycznych jest rewitalizacja, w którym wskazane zostało, że: „najbardziej zaawansowanym procesem przemian jest kompleksowa rewitalizacja, realizowana na obszarach zdegradowanych, odnosząca się do konkretnego, wyznaczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łącząca wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwałe ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia. W ten sposób należy wypracować przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i powstające we współpracy z lokalną społecznością”.</p>
POZIOM REGIONALNY		
8.	<p>Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020</p>	<p><i>Wizja Strategii:</i> Świętokrzyskie – region zasobny w kapitał i gotowy na wyzwania.</p> <p><i>Misja Strategii:</i> pragmatyczne dążenie do najpełniejszego i innowacyjnego wykorzystania przewag i szans, odwrócenia niekorzystnych tendencji demograficznych oraz podniesienia jakości życia mieszkańców przy jednoczesnej dbałości o stan środowiska.</p> <p><i>Cel strategiczny 1.</i> Koncentracja na poprawie Infrastruktury regionalnej.</p> <p><i>1.2</i> Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w Regionie.</p> <p><i>1.3</i> Rozwój harmonijny i ład przestrzenny czyli nie zapominajmy o tym co już jest.</p> <p><i>Cel strategiczny 2:</i> Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu.</p> <p><i>2.3</i> Ekologiczna żywność – czyli zaspokajanie rosnącego popytu na tradycję.</p> <p><i>2.4</i> Pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego – czyli rynkowa gra zespołowa.</p> <p><i>Cel strategiczny 3.</i> Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki.</p> <p><i>3.1</i> Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości.</p> <p><i>Cel strategiczny 5.</i> Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich.</p> <p><i>5.1</i> Rozwój usług publicznych.</p> <p><i>5.2</i> Rozwój nowoczesnego rolnictwa.</p> <p><i>5.3</i> Rozwój funkcji pozarolniczych.</p> <p><i>Cel strategiczny 6.</i> Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu.</p> <p><i>6.1</i> Energia versus emisja, czyli próba rozwiązania dylematu, jak nie szkodzić jednocześnie środowisku i gospodarce.</p> <p><i>6.4</i> Ochrona cennych zasobów przyrodniczych.</p>
9.	<p>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego</p>	<p><i>Misja:</i> Wzmocnienie spójności terytorialnej regionu oraz konkurencyjności jego struktur funkcjonalnych drogą poprawy dostępności komunikacyjnej, zwiększenia wpływu miast na sąsiadujące obszary wiejskie, a także ułatwienia dostępu społeczeństwa do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług.</p> <p><i>Cel generalny zagospodarowania przestrzennego województwa</i></p>

	<p><i>świętokrzyskiego</i>: Kształtowanie zrównoważonej, harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa świętokrzyskiego, sprzyjającej poprawie atrakcyjności i spójności terytorialnej regionu oraz efektywnemu wykorzystaniu jego potencjałów rozwoju, przy jednoczesnym wsparciu dla rozwiązań innowacyjnych i przyjaznych środowisku przyrodniczemu.</p> <p><i>Cel warunkujący 1</i>. Wzrost konkurencyjności i innowacyjności przestrzeni gospodarczej województwa w tym szczególnie miast z myślą o wykorzystaniu lokalnych potencjałów rozwoju i dostosowaniu tej przestrzeni do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.</p> <p><i>Priorytety polityki przestrzennej</i>: Kształtowanie warunków przestrzennych do dywersyfikacji przedsiębiorczości, rozwoju sektora MSP oraz utrwalania specjalizacji gospodarczej; Rewitalizacja zdegradowanych terenów i dzielnic poprzemysłowych.</p> <p><i>Cel warunkujący 2</i>. Formowanie policentrycznego układu osadnictwa i powiązań funkcjonalnych sieci miast, rozwijanych w ramach harmonijnych struktur obszarowych z jednoczesnym wsparciem procesów metropolizacji i działań służących wzmocnieniu więzi województwa z krajową i europejską przestrzenią gospodarczą.</p> <p><i>Priorytety polityki przestrzennej</i>: Poprawa jakości życia mieszkańców drogą zwiększania dostępności do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług, zwłaszcza na obszarach niedosłużonych;</p> <p><i>Cel warunkujący 3</i>. Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zasobów ludzkich oraz integracji rynków pracy.</p> <p><i>Priorytety polityki przestrzennej</i>: Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz małych miast z jednoczesnym tworzeniem warunków do intensyfikacji rolnictwa, zwłaszcza na obszarach najlepszych gleb; Sprzyjanie rozbudowie istniejących oraz powstawaniu nowych segmentów rynku pracy, zwłaszcza w małych miastach i na obszarach wiejskich; Kształtowanie optymalnych relacji: mieszkanie – usługi – praca – rekreacja i wypoczynek, w różnych skalach obszarowych; Wsparcie działań, służących ograniczaniu depopulacji oraz emigracji młodych wykształconych osób, zwłaszcza z obszarów stagnacji, m.in. drogą odbudowy lokalnych rynków pracy.</p> <p><i>Cel warunkujący 4</i>. Ochrona i racjonalne zagospodarowanie zasobów przyrodniczych i dóbr kultury, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.</p> <p><i>Priorytety polityki przestrzennej</i>: Zapewnienie ciągłości i spójności przestrzennej systemu obszarów chronionych i powiązań ekologicznych, w tym funkcjonowania sieci ekologicznej Natura 2000; Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego (gleb, wód, powietrza, kopalin i lasów) stwarzające warunki zrównoważonego rozwoju regionu; Przywracanie równowagi przyrodniczej na obszarach zdegradowanych; Rozwój komunalnej infrastruktury ochrony środowiska; Minimalizacja zagrożenia hałasem w miastach i w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu pojazdów; Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego oraz racjonalne wkomponowanie zabytków w przestrzeń turystyczną.</p> <p><i>Cel warunkujący 5</i>. Kształtowanie systemów infrastruktury technicznej i społecznej w aspekcie poprawy dostępności i spójności przestrzennej oraz osiągnięcia wysokiego standardu świadczenia usług.</p> <p><i>Priorytet polityki przestrzennej</i>: Zapewnienie wysokiego standardu</p>
--	--

		<p>dostępności do usług publicznych we wszystkich skalach obszarowych. <i>Cel warunkujący 6.</i> Wzmocnienie odporności struktur przestrzennych na zagrożenia oraz poprawa bezpieczeństwa publicznego. <i>Priorytet polityki przestrzennej:</i> Kształtowanie struktur funkcjonalnych sprzyjających dekoncentracji ludności oraz miejsc pracy i usług, zwiększeniu substytucyjności systemów infrastruktury, zwiększeniu obszarów zielonych oraz poprawie odporności na skutki klęsk żywiołowych; Stworzenie nowoczesnych, niezawodnych systemów infrastruktury energetycznej oraz zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych. <i>Cel warunkujący 7.</i> Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego. <i>Priorytet polityki przestrzennej:</i> Preferencje dla regeneracji zabudowy, powtórnego zagospodarowania terenów.</p>
10.	<p>Strategia Badań i Innowacyjności (RIS3) Od absorpcji do rezultatów – Jak pobudzić potencjał województwa świętokrzyskiego 2014–2020+</p>	<p><i>Cel strategiczny:</i> Do 2020 roku w województwie świętokrzyskim zapanuje kultura sprzyjająca innowacjom, przedsiębiorczości i konkurencyjności, która wesprze tworzenie nowych i trwałych miejsc pracy dla wysoko wykwalifikowanych pracowników oraz wzrost gospodarczy, który będzie szybszy niż średnia krajowa. <i>Inteligentne specjalizacje:</i> Zasobooszczędne budownictwo; Turystyka zdrowotna i prozdrowotna; Nowoczesne rolnictwo i przetwórstwo spożywcze. <i>Specjalizacje horyzontalne:</i> ICT – technologie informacyjno-komunikacyjne; Zrównoważony rozwój energetyczny.</p>
POZIOM SUBREGIONALNY		
11.	<p>Strategia Rozwoju Powiatu Opatowskiego</p>	<p><i>Misja Powiatu Opatowskiego:</i> Chcemy być wyróżniającym się powiatem pod względem rozwoju przedsiębiorczości, produkcji rolniczej i ogrodniczej, oraz atrakcyjności turystycznej i kulturowej, z poszanowaniem potrzeb mieszkańców i środowiska naturalnego. <i>Obszar strategiczny I:</i> Przedsiębiorczość. Tworzenie nowych miejsc pracy – zmniejszanie bezrobocia. <i>Cel strategiczny 1:</i> Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości. <i>Cel strategiczny 3:</i> Rozwój bazy usługowo-handlowej. <i>Obszar strategiczny II:</i> Rolnictwo. Modernizacja rolnictwa, poprawa opłacalności produkcji. <i>Cel strategiczny 1:</i> Dostosowanie struktury produkcji do warunków rynkowych i glebowo-klimatycznych. <i>Cel strategiczny 3:</i> Podjęcie działań na rzecz rozwoju rynków zbytu. <i>Obszar strategiczny III:</i> Środowisko społeczne. Poprawa jakości życia mieszkańców. <i>Cel strategiczny 1:</i> Poprawa porządku i bezpieczeństwa publicznego. <i>Cel strategiczny 3:</i> Dostosowanie warunków i kierunków kształcenia do potrzeb rynku. <i>Cel strategiczny 4:</i> Polityka prorodzinna i przeciwdziałanie patologiom społecznym. <i>Cel strategiczny 5:</i> Podjęcie działań na rzecz integracji niepełnosprawnych w społeczeństwie. <i>Obszar strategiczny IV:</i> Turystyka, Kultura, Sport. Wykreowanie powiatu jako ośrodka usług turystycznych i kulturowych. <i>Cel strategiczny 1:</i> Rozwój bazy wypoczynkowo-rekreacyjnej. <i>Cel strategiczny 2:</i> Kultywowanie i promocja kultury lokalnej.</p>

		<p><i>Obszar strategiczny IV:</i> Infrastruktura techniczna. Budowa brakujących elementów infrastruktury i modernizacja istniejących.</p> <p><i>Cel strategiczny 2:</i> Modernizacja sieci dróg i ich otoczenia.</p>
POZIOM LOKALNY		
12.	<p>Strategia Rozwoju Gminy Iwaniska na lata 2016–2025 (projekt 1.0)</p>	<p><i>Wizja:</i> Gmina Iwaniska atrakcyjnym obszarem destynacji turystycznej o dynamicznym rozwoju społeczno-gospodarczym na bazie unikatowego dziedzictwa historycznego, czystej przyrody oraz nowoczesnego rolnictwa.</p> <p><i>Misja:</i> Kreowanie rozwoju Gminy Iwaniska jako ośrodka turystycznego łączącego dziedzictwo historyczne z nowoczesnością, o zrównoważonym rozwoju społeczno-gospodarczym – miejsca pracy oraz bezpiecznego i przyjaznego zamieszkiwania.</p> <p><i>Cel główny I:</i> Rozwój nowoczesnej i efektywnej infrastruktury technicznej zapewniającej wysoką jakość i dostępność lokalnych usług publicznych.</p> <p><i>Cel szczegółowy 3:</i> Modernizacja i rozbudowa sieci dróg lokalnych wraz z lokalnymi centrami komunikacyjno-parkingowymi oraz węzłami względem dróg nadrzędnych.</p> <p><i>Cel szczegółowy 4:</i> Budowa nowoczesnych ciągów rowerowo-piesznych łączących się z innymi tego typu szlakami.</p> <p><i>Cel szczegółowy 5:</i> Kompleksowa, wielofunkcyjna (przestrzenno-gospodarczo-społeczna) rewitalizacja poszczególnych sołectw Gminy Iwaniska.</p> <p><i>Cel szczegółowy 6:</i> Poprawa efektywności energetycznej m.in. poprzez kompleksową termomodernizację obiektów użyteczności publicznej oraz modernizację oświetlenia ulicznego.</p> <p><i>Cel szczegółowy 7:</i> Rozbudowa nowoczesnej, efektywnej ekonomicznie infrastruktury edukacyjnej, sportowej, kulturalnej i socjalnej.</p> <p><i>Cel szczegółowy 12:</i> Budowa nowych i rozbudowa istniejących świetlic wiejskich.</p> <p><i>Cel szczegółowy 13:</i> Budowa targowiska wiejskiego wraz z infrastrukturą techniczną.</p> <p><i>Cel główny II:</i> Wspieranie lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego, ze szczególnym uwzględnieniem usług turystycznych i rekreacyjnych.</p> <p><i>Cel szczegółowy 2:</i> Systemowa współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami opierająca się na działaniach pro-gospodarczych oraz wspierająca inicjatywy lokalnych przedsiębiorców.</p> <p><i>Cel szczegółowy 4:</i> Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej w różnych formach organizacyjnych m.in. Partnerstwa Publiczno-Prywatnego (również tzw. „hybrydowe ppp” z udziałem funduszy UE) oraz podmiotów Ekonomii Społecznej (np. lokalne spółdzielnie socjalne).</p> <p><i>Cel szczegółowy 5:</i> Promocja oferty edukacyjno-zawodowej skierowanej do mieszkańców w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego 2014–2020 oraz innych źródeł zewnętrznych (np. kursy praktycznej nauki zawodu w ramach inteligentnych specjalizacji województwa świętokrzyskiego).</p> <p><i>Cel szczegółowy 6:</i> Pakiet działań profilaktycznych i wspierających dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, biedą oraz patologiami.</p> <p><i>Cel główny III:</i> Ochrona lokalnego środowiska przyrodniczego i kulturowego, racjonalne wykorzystanie jego zasobów oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.</p>

		<p><i>Cel szczegółowy 1:</i> Wspieranie działań ograniczających emisję gazów cieplarnianych oraz zanieczyszczeń i pyłów z terenu Gminy Iwaniska, m.in. poprzez promocję odnawialnych źródeł energii.</p> <p><i>Cel szczegółowy 2:</i> Rozwój świadomości ekologicznej mieszkańców gminy jako czynnika rozwoju lokalnej specjalizacji gospodarczej: turystyka i agroturystyka.</p> <p><i>Cel szczegółowy 4:</i> Zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego m.in. poprzez działania infrastrukturalne i zabezpieczające (np. lokalizacje unikatowe przyrodniczo, pomniki przyrody, obiekty zabytkowe) oraz działalność edukacyjno-promocyjną np. na temat dziedzictwa historycznego gminy, zabytków.</p> <p><i>Cel szczegółowy 7:</i> Działania wspierające wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oparte zarówno na produkcji, jak i usługach na rzecz mieszkańców oraz osób przyjezdnych.</p> <p><i>Cel szczegółowy 8:</i> Kompleksowy, całoroczny kalendarz wydarzeń kulturalno-promocyjnych realizowanych na terenie Gminy Iwaniska.</p> <p><i>Cel główny IV:</i> Promocja marki turystycznej „IWANISKA” poprzez działania lokalne i krajowe.</p> <p><i>Cel szczegółowy 1:</i> Budowa wyrazistego, pozytywnego wizerunku Gminy Iwaniska, jako unikatowego miejsca łączącego piękne i czyste tereny przyrodnicze z najnowocześniejszą bazą gastronomiczno-hotelarską.</p> <p><i>Cel szczegółowy 4:</i> Promocja produktów turystycznych, w szczególności pakietyzowanych z sąsiednimi gminami.</p>
13.	<p>Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2009–2019</p>	<p><i>Wizja rozwoju gminy powinna być ukierunkowana na:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rozwój infrastruktury. 2. Rozwój edukacji. 3. Rozwój turystyki i agroturystyki. 4. Rozwój promocji gminy. 5. Wzrost aktywności i integracji, rozwój liderów. 6. Zmniejszanie negatywnych zjawisk społecznych. 7. Rozwój świadomości społecznej. 8. Rozwój działalności gospodarczej i rękodzieła. <p><i>Cel strategiczny nr 1: Zmniejszanie zjawiska wykluczenia społecznego.</i></p> <p><i>Cel operacyjny 1:</i> Zwiększenie zainteresowań.</p> <p><i>Cel operacyjny 2:</i> Zwiększenie zatrudnienia wśród mieszkańców gminy.</p> <p><i>Cel strategiczny nr 2: Zmniejszanie zjawiska wykluczenia społecznego.</i></p> <p><i>Cel operacyjny 1:</i> Przeciwdziałanie i profilaktyka rozwiązywania problemów alkoholowych.</p> <p><i>Cel operacyjny 2:</i> Ograniczenia zjawiska narkomani.</p> <p><i>Cel operacyjny 3:</i> Zapobieganie zjawisku przemocy w rodzinie.</p> <p><i>Cel operacyjny 4:</i> Aktywizacja świadczeniobiorców pomocy społecznej.</p> <p><i>Cel strategiczny nr 3: Wspieranie prawidłowego funkcjonowania rodziny.</i></p> <p><i>Cel operacyjny 1:</i> Podniesienie świadomości opiekuńczo-wychowawczej rodziny.</p> <p><i>Cel operacyjny 2:</i> Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu.</p> <p><i>Cel operacyjny 3:</i> Wzmocnienie relacji rodzinnych poprzez prawidłowe spędzanie wolnego czasu.</p> <p><i>Cel strategiczny nr 4: Ograniczenie zjawiska marginalizacji grup szczególnego ryzyka.</i></p> <p><i>Cel operacyjny 1:</i> Wzrost aktywności osób niepełnosprawnych w społeczności lokalnej.</p> <p><i>Cel operacyjny 2:</i> Ułatwienie funkcjonowania w środowisku lokalnym</p>

		osób starszych.
14.	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Iwaniska	<i>Szanse rozwoju gminy:</i> 1. Środowisko przyrodniczo-kulturowe. 2. Rolnictwo. 3. Zagadnienia społeczno-gospodarcze. 4. Komunikacja. 5. Infrastruktura techniczna.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów strategicznych i planistycznych

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Iwaniska na lata 2016–2025⁴ w ramach *celu głównego I* Rozwój nowoczesnej i efektywnej infrastruktury technicznej zapewniającej wysoką jakość i dostępność lokalnych usług publicznych zawiera *cel szczegółowy 5*, który wskazuje potrzebę kompleksowej, wielofunkcyjnej (przestrzenno-gospodarczo-społecznej) rewitalizacji w Gminie Iwaniska.

Dokument wskazuje dwa problemy kluczowe (A i B). Pierwszy z nich pokazuje, iż brak wysokiej jakości infrastruktury publicznej uwidaczniającej atrakcyjność turystyczno-osiedleńczą Gminy Iwaniska skutkuje m.in. niewystarczającym poziomem rozwoju przedsiębiorczości i zbyt niską dynamiką nowych podmiotów gospodarczych czy brakiem spójnej oferty aktywnego wypoczynku, opartej na walorach czystej, lokalnej przyrody. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest m.in. brak kompleksowo rozwiniętej infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej czy brak pełnego wykorzystania potencjału przyrodniczego. Problem kluczowy B porusza tematykę związaną z brakiem kompleksowej oferty turystyczno-gospodarczej wykorzystującej dostępne zasoby turystyczne. Zdiagnozowane przyczyny wskazują m.in. nieefektywną energetycznie i kosztowną infrastrukturę publiczną oraz brak wystarczających środków własnych, zaś skutkiem wskazanego problemu są takie elementy, jak: brak kluczowych, kosztownych inwestycji publicznych, np. z obszaru rewitalizacji, czy mało konkurencyjna oferta turystyczna.

Uzasadnieniem podjęcia kompleksowej rewitalizacji oraz niwelowania kluczowych problemów i jego skutków są wskazane w analizie SWOT słabe strony, takie jak: brak rozwiniętego sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), zbyt mała liczba nowo powstających przedsiębiorstw czy braki w infrastrukturze (turystycznej, okołoturystycznej, rekreacyjnej i sportowej).

Uruchomienie mocnych stron (potencjałów) wskazanych w analizie SWOT, takich jak walory przyrodnicze i krajobrazowe, dogodne położenie komunikacyjne czy potencjał

⁴ Projekt 1.0 Strategii – w trakcie tworzenia dokumentu Projekt 1.0 Strategii był na etapie konsultacji społecznych.

turystyczny (Zamek Krzyżtopór w Ujeździe), pozwoli na poprawę ogólnej jakości życia mieszkańców i wykorzystanie lokalnego dziedzictwa do zahamowania postępującej degradacji.

Szansę na poprawę sytuacji kryzysowej upatruje się m.in. w modzie i świadomości wśród ludzi potrzeby prowadzenia zdrowego trybu życia, rosnącym zainteresowaniu proekologicznym (produktami i usługami) czy wzroście zainteresowania wypoczynkiem na wsi.

Zdiagnozowane kluczowe problemy, ich przyczyny i skutki oraz słabe strony gminy wskazane w projekcie Strategii można rozwiązać poprzez osiągnięcie czterech celów głównych – przede wszystkim *celu głównego I* Rozwój nowoczesnej i efektywnej infrastruktury technicznej zapewniającej wysoką jakość i dostępność lokalnych usług publicznych, *celu głównego II* Wspieranie lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego, ze szczególnym uwzględnieniem usług turystycznych i rekreacyjnych, a także w mniejszym stopniu *celu głównego III* Ochrona lokalnego środowiska przyrodniczego i kulturowego, racjonalne wykorzystanie jego zasobów oraz wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz *celu głównego IV* Promocja marki turystycznej „IWANISKA” poprzez działania lokalne i krajowe.

Sprecyzowanie celów głównych zostało określone w dokumencie poprzez składające się na nie cele szczegółowe. W tabeli 1 pkt. 12 wskazano szczególnie istotne z punktu widzenia niwelowania negatywnych zjawisk oraz planowanych działań rewitalizacyjnych cele szczegółowe. Realizacja powyższych założeń jest kluczowa w kontekście rozwoju określonego w misji *Kreowanie rozwoju Gminy Iwaniska jako ośrodka turystycznego łączącego dziedzictwo historyczne z nowoczesnością, o zrównoważonym rozwoju społeczno-gospodarczym – miejsca pracy oraz bezpiecznego i przyjaznego zamieszkiwania.*

Efektem realizacji celów głównych i składających się na nie celów szczegółowych, będących istotnymi w kontekście osadzenia rewitalizacji w systemie zarządzania rozwojem gminy jest wizja w 2025 roku *Gmina Iwaniska atrakcyjnym obszarem destynacji turystycznej o dynamicznym rozwoju społeczno-gospodarczym na bazie unikatowego dziedzictwa historycznego, czystej przyrody oraz nowoczesnego rolnictwa.*

*Zmiana nr 4 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Iwaniska*⁵ stanowi podstawowy dokument ustalający oraz określający politykę przestrzennego zagospodarowania gminy.

---

⁵ Zmiana nr 4 Studium przyjęta Uchwałą Nr XXIII/93/2015 Rady Gminy Iwaniska z dnia 17 grudnia 2015 r.

Za szanse rozwoju gminy, szczególnie istotne w kontekście kształtowania polityki przestrzennej, dokument wskazuje:

- 1) Środowisko przyrodniczo-kulturowe, na które składa się m.in. bogata przeszłość historyczna gminy oraz związane z tym cenne zabytki kultury materialnej i archeologicznej, jak również korzystne warunki przestrzenne do rozwoju agroturystyki.
- 2) Rolnictwo, które charakteryzuje się w szczególności korzystnymi warunkami przyrodniczo-glebowymi, brakiem ograniczeń do rozwoju produkcji ekologicznej.
- 3) Zagadnienia społeczno-gospodarcze, jak m.in. dobrze rozwinięty system usług podstawowych czy bliskość większych ośrodków, jak Kielce i Rzeszów.
- 4) Komunikację związaną w szczególności z korzystnym położeniem oraz dobrym skomunikowaniem z Kielcami i Rzeszowem, miastami stanowiącymi duże rynki zbytu, a także brak uciążliwości tranzytowego ruchu drogowego.

Zagrożenia rozwoju gminy, na które składają się problemy i konflikty przestrzenne wynikające z dotychczasowego zagospodarowania gminy, których uwzględnienie i ograniczenie lub niwelacja przy planowaniu działań w zakresie rewitalizacji jest konieczna, występują w następujących sferach:

- 1) Środowisko przyrodnicze – rzeźba terenu z wzniesieniami o nachyleniu powyżej 12%.
- 2) Rolnictwo i leśnictwo – brak rezerwy terenów pod większe obszarowo, inwestycje gospodarcze i komunalne oraz wysoki stopień zagęszczenia zabudowy zagrodowej, ograniczającej lokalizację siedlisk towarowych.
- 3) Zagadnienia społeczno-gospodarcze – starzenie się ludności gminy, bezrobocie na wsi, mała aktywność gospodarcza mieszkańców w zakresie handlu, gastronomii, w rzemiośle usługowym i produkcyjnym, a także usług bytowych i obniżenie standardu życia mieszkańców gminy.
- 4) Komunikacja – zbyt mała pojemność istniejących parkingów samochodowych na obszarze gminy, szczególnie przy obiektach wymagających dużej ilości stanowisk parkingowych (rejon koncentracji usług) oraz niski standard dróg gminnych.
- 5) Infrastruktura techniczna – zanieczyszczenie powietrza przez kotłownie węglowe i koksowe.

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2009–2019⁶

w analizie SWOT wskazuje najważniejsze problemy, do których zaliczono przede wszystkim:

- 1) Brak miejsc spotkań młodych ludzi.
- 2) Migracja ludzi w poszukiwaniu pracy (szczególnie młodych i wykształconych).
- 3) Starzenie się społeczeństwa.
- 4) Brak integracji mieszkańców.
- 5) Niski statut materialny rodzin.
- 6) Brak mieszkań socjalnych.

Natomiast za mocne strony uznano w szczególności:

- 1) Budynki do wykorzystania (w celu wykorzystania na organizację spotkań, kultywowanie tradycji lokalnych).
- 2) Potencjał intelektualny mieszkańców.
- 3) Solidarność społeczną.
- 4) Prywatnych przedsiębiorców.

W celu zniwelowania skali występowania powyższych problemów przy wykorzystaniu zdiagnozowanych potencjałów, a tym samym – poprawy jakości życia mieszkańców, zaplanowano ukierunkowanie działań na rozwój:

- infrastruktury;
- edukacji (m.in. dodatkowe zajęcia, rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych, kursy);
- turystyki i agroturystyki;
- promocji gminy;
- aktywności i integracji, liderów (m.in. integracji międzypokoleniowej, wspieranie działalności społecznej, promocja wolontariatu, wspólne imprezy okolicznościowe);
- zmniejszanie negatywnych zjawisk społecznych (m.in. zagospodarowanie wolnego czasu);
- świadomości społecznej (m.in. tworzenie punktów porad prawnych udzielających kompleksowych informacji o pozyskiwaniu środków unijnych);
- działalności gospodarczej i rękodziela (m.in. inwestowanie i rozwój małych firm według potrzeb gminy, miejscowości, regionu).

Realizacja powyższych założeń pozwoli na stworzenie przyjaznej przestrzeni dla lokalnej społeczności, turystów i inwestorów. Umożliwi to wzrost dostępności do szerokiego

---

⁶ Strategia przyjęta Uchwałą Nr XXXIX.336.09 Rady Gminy Iwaniska z dnia 19 lutego 2009 r.

wachlarza możliwości podnoszenia swoich kwalifikacji i wiedzy, jak również zagospodarowania czasu wolnego przez dzieci i młodzież oraz osoby starsze.

Kluczowymi w kontekście kompleksowych działań rewitalizacyjnych celami strategicznymi i operacyjnymi zawartymi w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są założenia zawarte w tabeli 1 pkt. 13.

II. Część diagnostyczno-analityczna

1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Metodologię wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz szczegółowy przebieg procesu diagnostycznego gminy zawiera *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska*⁷.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, *rewitalizacja* to „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych”, dlatego przy wyznaczaniu zasięgu obszaru zdegradowanego wzięto pod uwagę zestaw kryteriów zawarty w art. 9 ust. 1 ww. ustawy i Wytycznych, które wskazują na istnienie stanu kryzysowego na danym terenie.

Stan kryzysowy zdefiniowany został jako „stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- 1) *gospodarczej* – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- 2) *środowiskowej* – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska;
- 3) *przestrzenno-funkcjonalnej* – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych;
- 4) *technicznej* – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

---

⁷ Diagnoza stanowi załącznik 3 do *Uchwały nr XXVI/161/2016 Rady Gminy Iwaniska z dnia 4 listopada 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska* (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 2016 r. poz. 3376).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy”⁸.

W związku z powyższym, w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gmina Iwaniska podzielona została na *jednostki strukturalne (referencyjne)*, w sposób odpowiadający istniejącym powiązaniom funkcjonalnym. W procesie diagnostycznym przyjęto podział na sołectwa zgodny ze Statutem Gminy Iwaniska⁹. Analiza danych ilościowych w ustalonych jednostkach strukturalnych pozwoliła na stosunkowo łatwe zidentyfikowanie lokalizacji problemów i wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego.

Zgodnie Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w przeprowadzonej diagnozie dokonano analizy porównawczej jednostek referencyjnych, opartej na zestawie wskaźników cząstkowych oraz syntetycznych wskaźników degradacji we wszystkich sferach pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania zjawisk kryzysowych i potencjałów lokalnych na terenie gminy. Syntetyczne wskaźniki koncentracji zjawisk kryzysowych w poszczególnych sferach przedstawione zostały na mapach poglądowych Gminy Iwaniska z podziałem na jednostki strukturalne. Jako główne kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego przyjęto 35 wskaźników ustalonych na podstawie danych statystycznych gromadzonych w zasobach Urzędu Gminy Iwaniska, Ośrodka Pomocy Społecznej w Iwaniskach oraz instytucji zewnętrznych, m.in.: Powiatowego Urzędu Pracy w Opatowie, Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach oraz Urzędu Statystycznego w Kielcach, a także ogólnodostępnych danych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi. Część pozyskanych danych została wykorzystana do porównawczej analizy ilościowej wskaźników ze średnią wartością dla całej gminy, a część posłużyła do dokonania analizy jakościowej charakteryzującej ważne dla rewitalizacji deficyty i problemy obszarów oraz lokalne potencjały.

W procesie delimitacji obszaru zdegradowanego wykorzystano różnorodne źródła informacji, dzięki czemu zastosowane podejście ma charakter kompleksowy i łączy wykorzystanie metod ilościowych z jakościowymi.

Delimitacja obszaru rewitalizacji dokonana została przy uwzględnieniu zapisów art. 10 ustawy o rewitalizacji, który stanowi, że jest to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk,

---

⁸ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, Minister Rozwoju, Warszawa, 02.08.2016, s. 6–7.

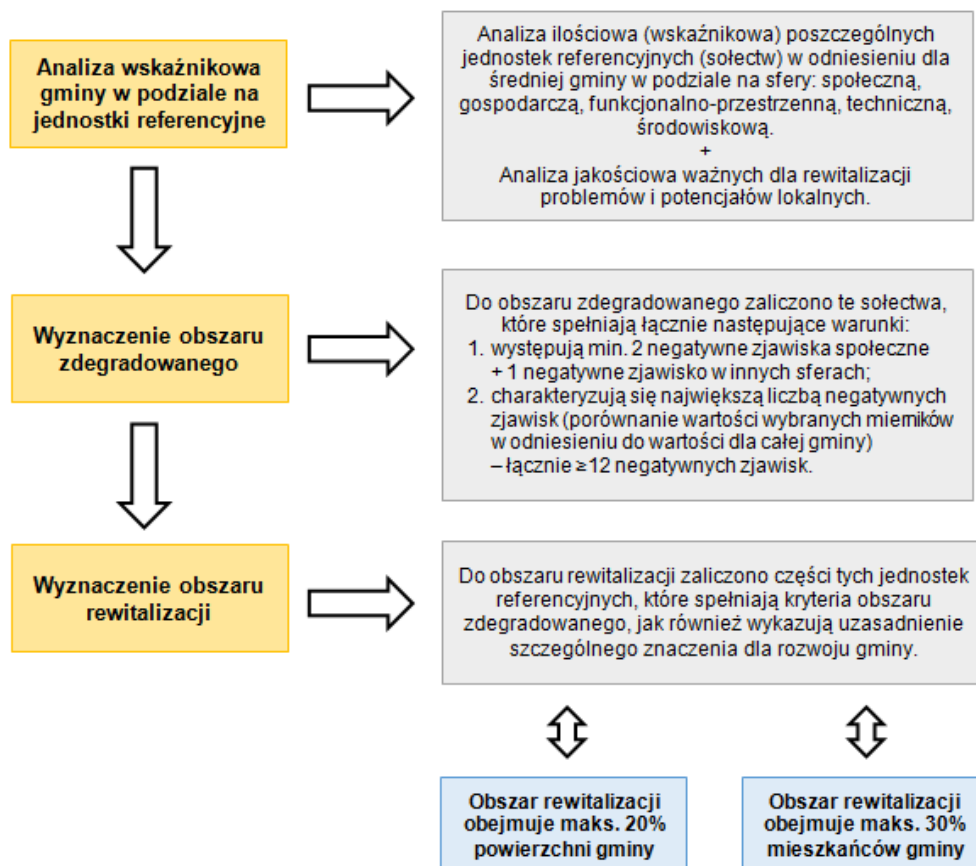
⁹ Statut Gminy Iwaniska przyjęto Uchwałą Nr V/31/2003 Rady Gminy Iwaniska z dnia 21.02.2003 r.

o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”.

Zgodnie z powyższym, wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji nastąpiło w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich było stwierdzenie, że na wybranym obszarze uznanym wcześniej jako zdegradowany istnieje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Drugą z przesłanek było uznanie, że wybrany obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Takie uzasadnienie obejmuje przedstawienie możliwych do wykorzystania w procesie rewitalizacji lokalnych potencjałów.

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego a następnie obszaru rewitalizacji w Gminie Iwaniska przedstawiona została na schemacie 1.

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska

Źródło: Opracowanie własne

2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji *obszar zdegradowany* charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz stanem kryzysu w co najmniej jednej ze sfer dotyczących zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Ponadto ust. 2 wskazuje, że „obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych”.

Na podstawie przeprowadzonego audytu gminnego wyznaczono obszar zdegradowany, na który składają się jednostki referencyjne charakteryzujące się problemami w sferze społecznej przy jednoczesnym występowaniu problemów przynajmniej w jednej innej sferze oraz największą liczbą zidentyfikowanych negatywnych zjawisk, tj. ≥ 12 . Zgodnie z przedstawionymi założeniami obszar zdegradowany na terenie Gminy Iwaniska obejmuje sołectwa: Jastrzębska Wola (19), Skolankowska Wola (17), Borków (16), Nowa Łagowica (16), Kamieniec (14), Kopiec (14), Kujawy (14), Wzory (14), Dziewiątle (13), Zaldów (13), Mydłów (13), Toporów (13), Iwaniska (12), Krępa (12), Ujazd (12) oraz Wygieźłów (12).

Wskazany obszar zajmuje 62,65 km², co stanowi 59,22% powierzchni gminy i w 2014 roku był zamieszkiwany przez 4 644 osoby, tj. 65,94% ogółu mieszkańców gminy.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji, *obszar rewitalizacji* to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację (...). Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”.

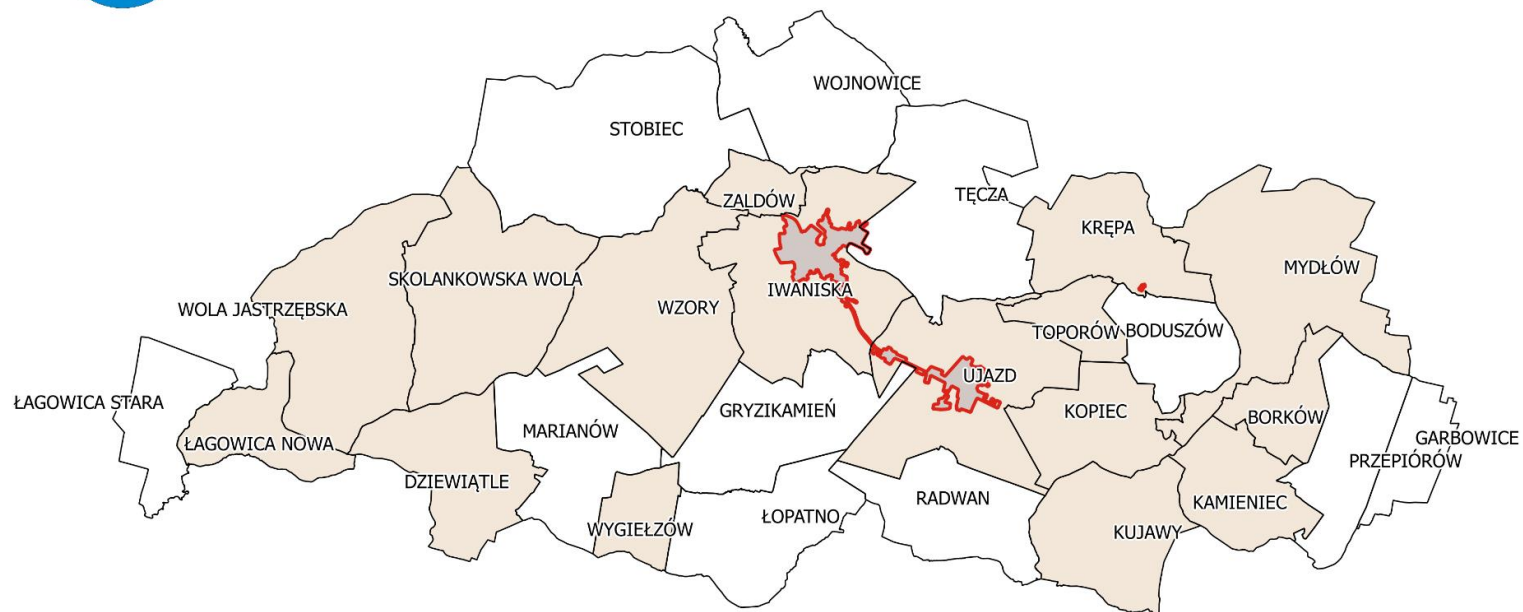
W związku z art. 10 ww. ustawy wyznaczony został obszar, na którym występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz technicznej, a jednocześnie mający istotne znaczenie dla rozwoju gminy i planowane jest na nim przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w podziale na jednostki referencyjne gminy i delimitacji obszaru zdegradowanego, wyznaczono obszar rewitalizacji składający się na dwa podobszary. Pierwszy z nich obejmuje zamieszkałe części sołectw Iwaniska oraz Ujazd, zaś drugi wyznaczony został w sołectwie Krępa na działce ewidencyjnej 492/1, na której zlokalizowany jest budynek dawnej szkoły.

Wyznaczony podobszar rewitalizacji I zajmuje powierzchnię 2,011 km² (1,90% powierzchni ogółem gminy) i według danych Urzędu Gminy Iwaniska – był zamieszkały na koniec 2014 roku przez 1 810 mieszkańców (25,70% ludności ogółem gminy), natomiast podobszar rewitalizacji II zajmuje powierzchnię 0,009 km² (0,009% powierzchni ogółem gminy) i nie jest zamieszkały. W związku z powyższym obszar rewitalizacji składający się z dwóch podobszarów nieposiadających wspólnych granic nie przekracza limitów określonych w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji

Lokalizację podobszarów rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego przedstawia mapa 1, natomiast szczegółowy przebieg granic podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska prezentuje mapa 2.

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Iwaniska

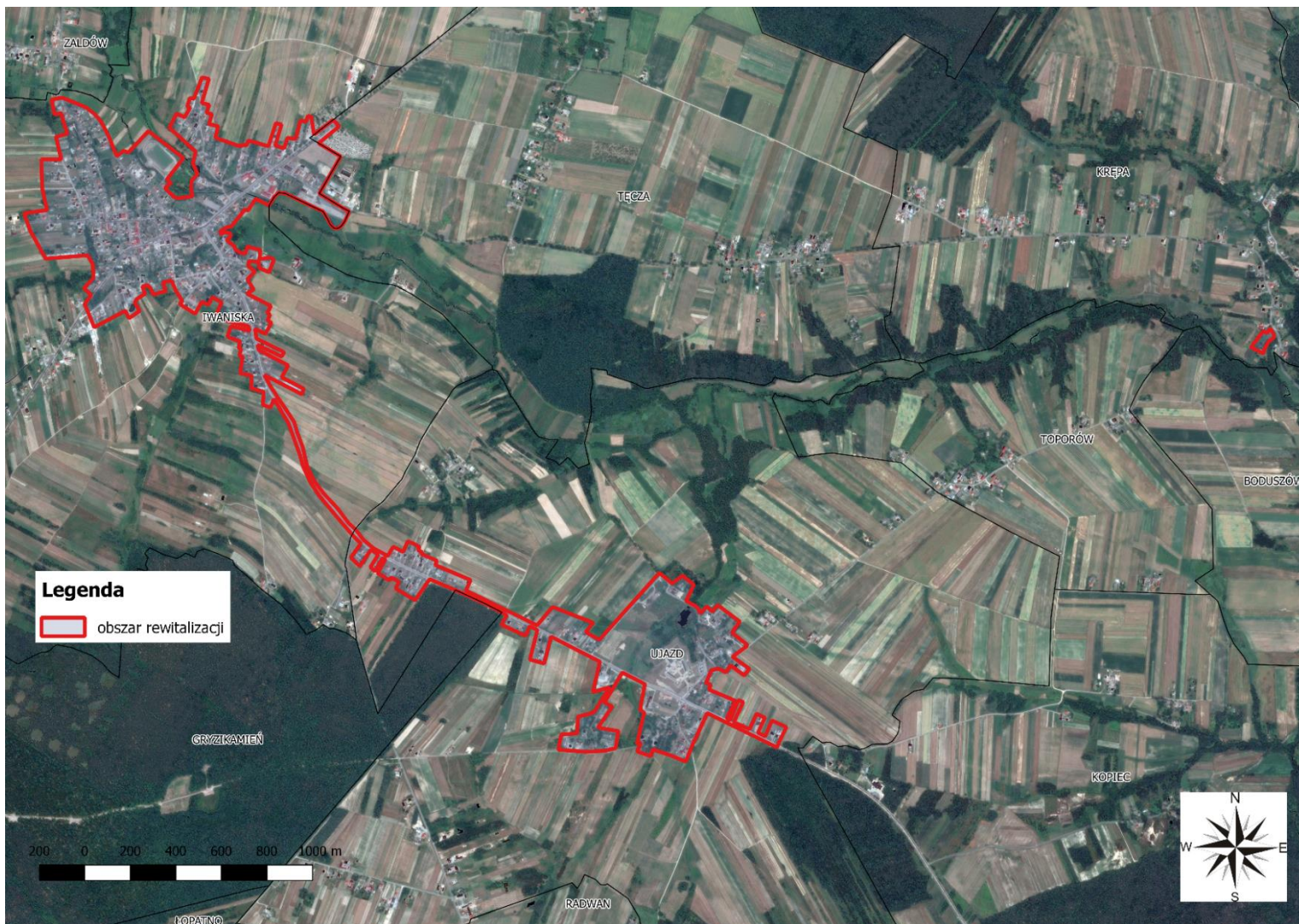
Legenda

- obszar zdegradowany
- obszar rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Google Satellite

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Jednym z najważniejszych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji, wynikającym z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji jest „szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji (...) obejmująca analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru”.

Zgodnie z powyższym pogłębiona diagnoza wyznaczonego obszaru obejmowała sfery: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową. Problemy analizowane w ramach wszystkich aspektów wzajemnie się przenikają i podział na sfery tematyczne ma charakter umowny. Takie szerokie rozpoznanie oraz identyfikacja skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych pozwoli na przygotowanie projektów o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i większym oddziaływaniu.

Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

Wyznaczony obszar rewitalizacji podzielony został na dwa podobszary. Pierwszy podobszar stanowią: centrum działalności administracyjno-usługowej związanej z bezpośrednim oddziaływaniem ośrodka gminnego (Iwaniska) oraz pobliski Ujazd – jedna z największych atrakcji turystycznych województwa świętokrzyskiego – ruiny Zamku Krzyżtopór. Drugi podobszar obejmuje działkę, na której zlokalizowany jest budynek starej szkoły na terenie sołectwa Krępa, którego adaptacja na cele społeczne przyczyni się do niwelacji problemów zdiagnozowanych w tej sferze.

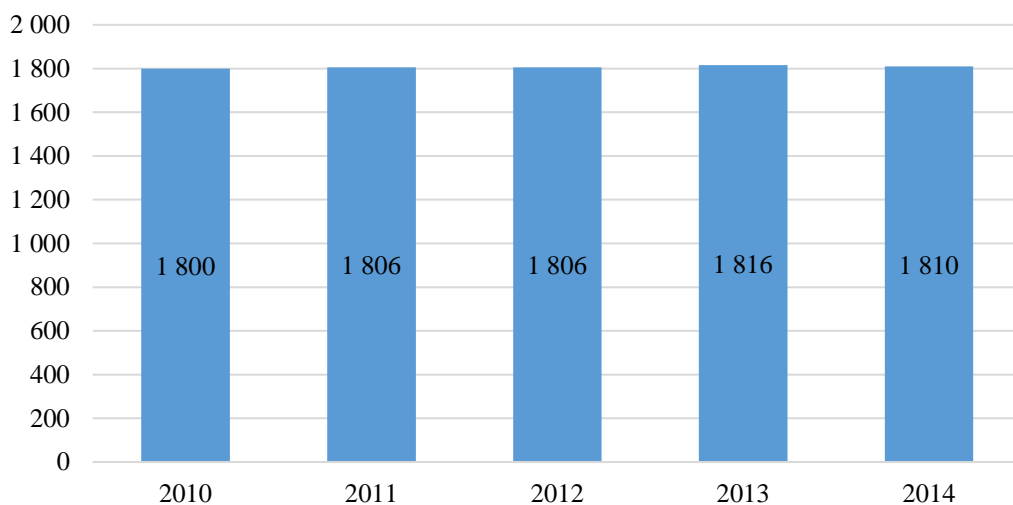
Przez wyznaczony podobszar rewitalizacji I biegnie droga wojewódzka nr 757 relacji Opatów–Stopnica, droga wojewódzka nr 758 relacji Iwaniska–Tarnobrzeg oraz Wschodni Szlak Rowerowy „Green Velo”. Na tym terenie zlokalizowane są siedziby instytucji, m.in. takich jak: Urząd Gminy Iwaniska, Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach, Zespół Publicznych Szkół w Iwaniskach, Publiczna Szkoła Podstawowa w Iwaniskach filia w Ujeździe, Gminny Ośrodek Kultury w Iwaniskach, Gminna Biblioteka Publiczna w Iwaniskach, Ochotnicza Straż Pożarna w Iwaniskach, Ośrodek Zdrowia w Iwaniskach oraz liczne punkty handlowo-usługowe.

Z uwagi na to, że wyznaczony podobszar rewitalizacji ma najważniejsze znaczenie w rozwoju gminy, skupia również największą koncentrację sprzeczności i konfliktów rozwojowych, które prowadzą do kumulowania się problemów społecznych i gospodarczych oraz degradacji w sferach: przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

Procesy demograficzne związane z ruchem naturalnym ludności, takie jak: urodzenia, zgony i migracje wpływają zarówno na liczbę ludności, jak i na jej strukturę wiekową.

Biorąc pod uwagę liczbę ludności wyznaczonych podobszarów rewitalizacji według faktycznego miejsca zamieszkania, w latach 2010–2014 zaobserwowano niewielkie zmiany (wykres 1). W ostatnim badanym roku wyniosła ona 1 810 osób i stanowiła 25,70% ludności ogółem gminy.

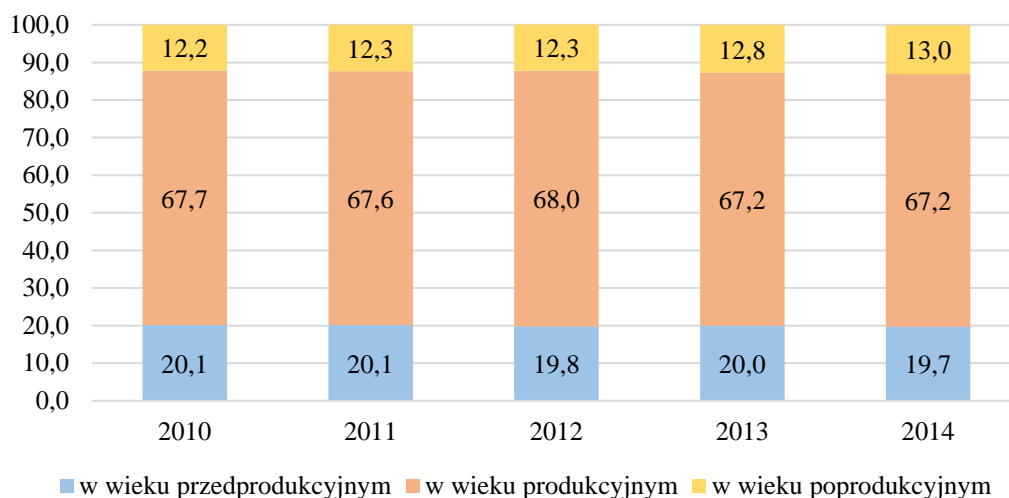
Wykres 1 Liczba ludności według faktycznego miejsca zamieszkania wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Iwaniska

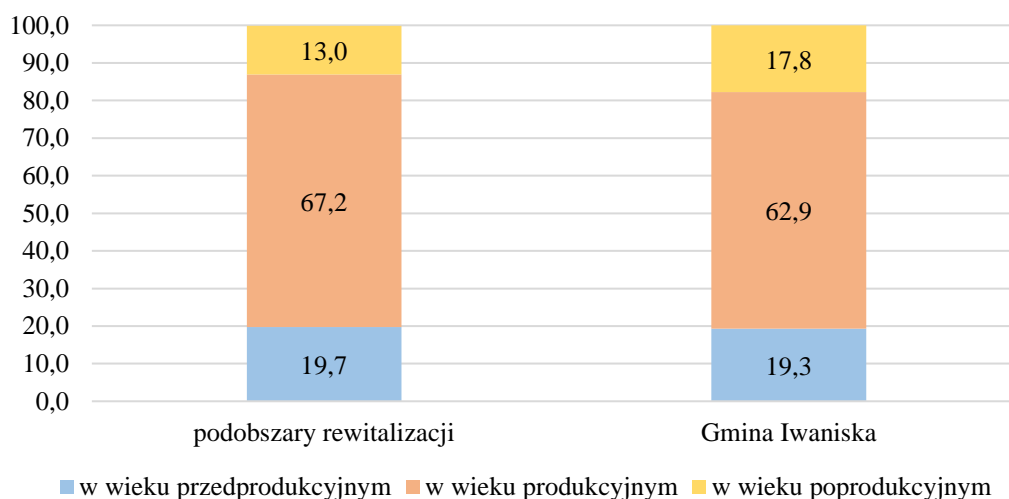
Badając udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem podobszarów rewitalizacji w latach 2010–2014 zauważalny jest minimalny spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, natomiast udział ludności w wieku poprodukcyjnym nieznacznie wzrasta, co świadczy o powolnym kształtowaniu się negatywnych trendów demograficznych (wykres 2). W porównaniu do średniej dla Gminy Iwaniska wartości tego wskaźnika w ostatnim badanym roku wypadły korzystnie (wykres 3). Wskazana sytuacja związana z korzystną proporcją osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w stosunku do osób w wieku poprodukcyjnym świadczy o pozytywnej sytuacji demograficznej i wysokim kapitale osób młodych. Posiadany potencjał pozwala na wykorzystanie dużej liczby młodych ludzi zamieszkujących podobszary rewitalizacji do wyprowadzenia go z sytuacji kryzysowej.

Wykres 2 Udział % ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji Gminy Iwaniska w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Iwaniska

Wykres 3 Udział % ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji i Gminy Iwaniska

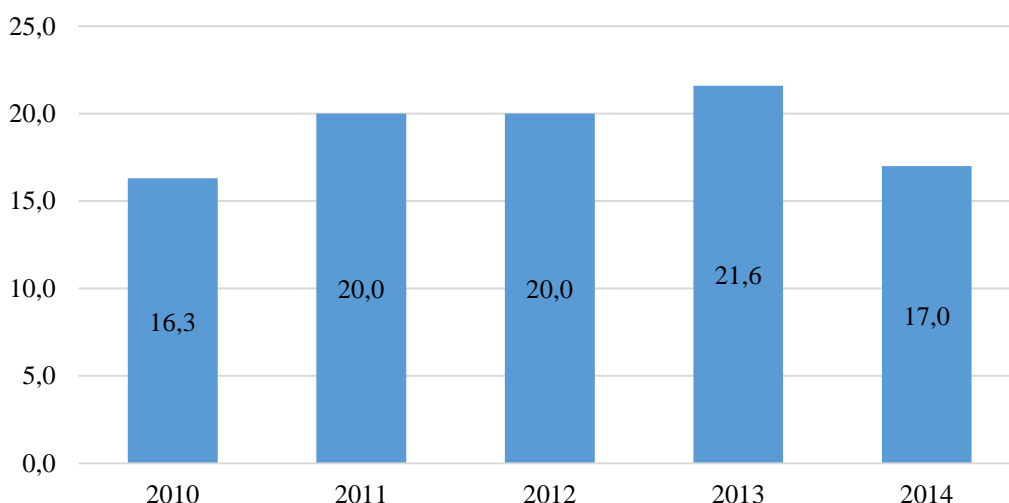

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Iwaniska

Należy również podkreślić, iż w ciągu kilku następnych lat zauważyć będzie można spotęgowaną tendencję wzrostową liczby mieszkańców, którzy przekroczą potencjalny wiek zdolności do pracy, co przy braku podjęcia kompleksowych działań rewitalizacyjnych spowoduje „wyludnianie się” obszaru. Potwierdza to wskaźnik obciążenia demograficznego, odnoszący się do liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na każde 100 osób w wieku produkcyjnym, który w 2014 roku dla obszaru rewitalizacji wynosił 49, natomiast średnia dla całej gminy – 59 osób.

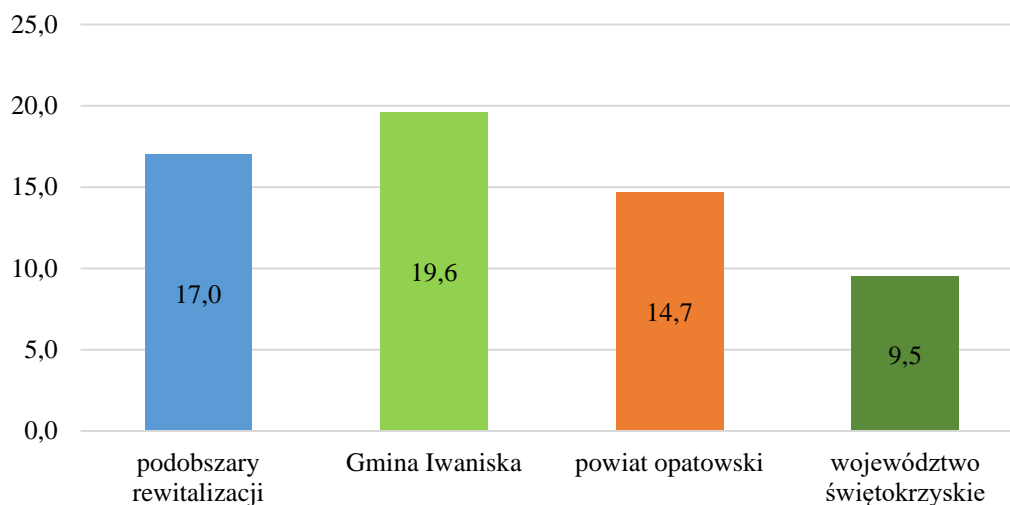
Procesy demograficzne mające wpływ na strukturę wiekową wyznaczonych podobszarów rewitalizacji znajdują swoje odzwierciedlenie w sytuacji na lokalnym rynku pracy. Z uwagi na rolniczy charakter gminy, podobszary charakteryzują się niedostosowaniem w strukturze kwalifikacji, kompetencji i przygotowania zawodowego potencjalnych pracowników, wynikającym m.in. z obecnego systemu i kierunku kształcenia młodych osób. Ponadto wskazuje się, iż na wyznaczonym terenie występuje zjawisko tzw. „ukrytego bezrobocia”. Jest to grupa mieszkańców nieaktywnych zawodowo, zamieszkująca z rodzinami prowadzącymi gospodarstwa rolne i zatrudniona w tychże działalnościach. Powyższa sytuacja znajduje swoje odzworowanie w poziomie bezrobocia. Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Opatowie w latach 2010–2014 odsetek osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym ulegał zmianom i w ostatnim badanym roku wyniósł 17,0% (wykres 4). Zauważalny jest znaczący spadek bezrobotnych w ostatnim roku analizy – o 4,6%. W porównaniu do średniej dla gminy (19,6%) wartość ta była niższa, natomiast w porównaniu do średniej dla powiatu opatowskiego i województwa świętokrzyskiego wartość ta była zdecydowanie wyższa (wykres 5). Wysokie bezrobocie spowodowane jest spadkiem dochodowości rolnictwa, a co za tym idzie rezygnacją z prowadzenia gospodarstw rolnych, czego następstwem jest niedostosowanie kompetencji i kwalifikacji mieszkańców do realnych potrzeb obecnego rynku pracy, uzależnienie od środków pochodzących z pomocy społecznej oraz „wyuczona bezradność”.

Wykres 4 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Opatowie

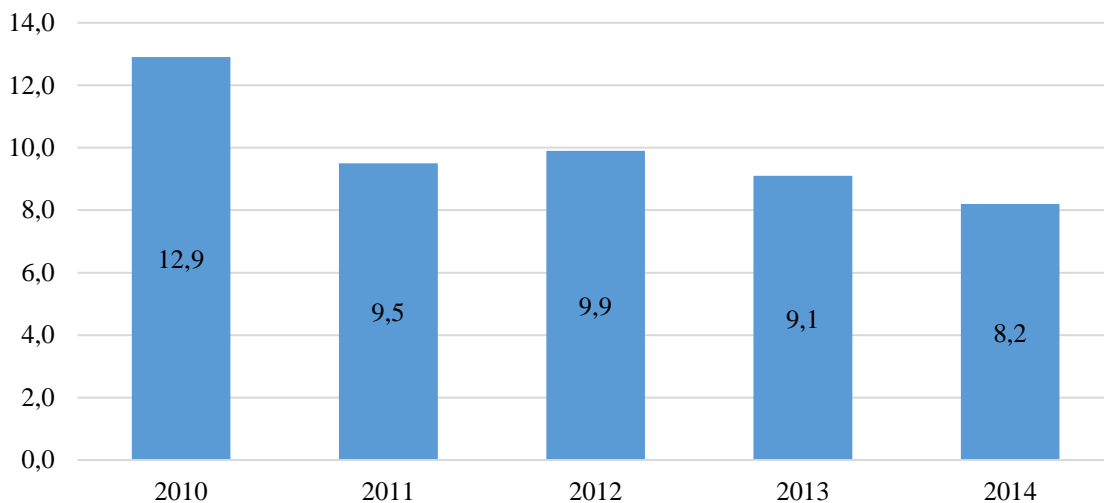
Wykres 5 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji, Gminy Iwaniska, powiatu opatowskiego i województwa świętokrzyskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Opatowie

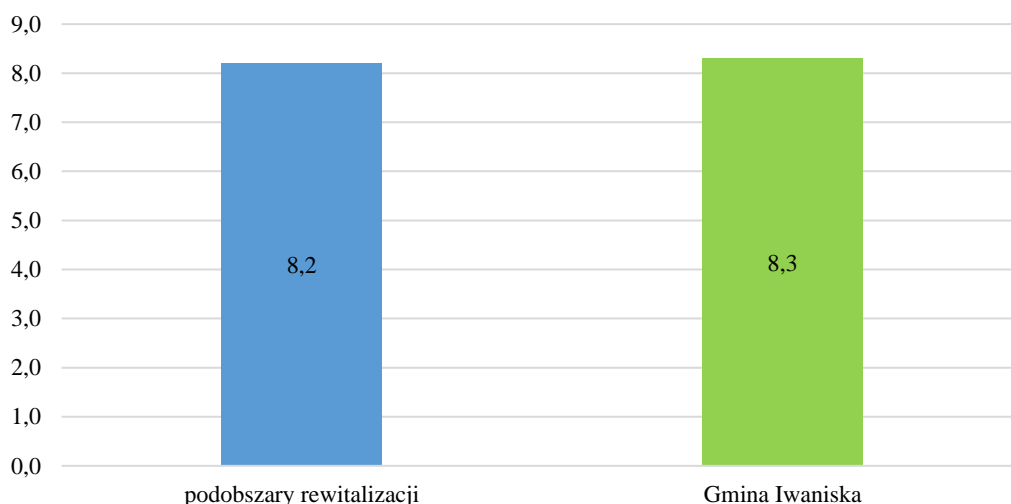
Miernikiem określającym poziom ubóstwa i skali negatywnych zjawisk społecznych na podobszarach rewitalizacji jest wskaźnik dotyczący udziału osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem. Analiza została oparta na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Iwaniskach. Wskaźnik dla podobszarów rewitalizacji zmalał z poziomu 12,9% w 2010 roku do 8,2% w 2014 roku, co świadczy o poprawiającej się sytuacji w sferze społecznej (wykres 6). Wartość w ostatnim badanym roku dla podobszarów rewitalizacji była niemal identyczna ze średnią dla Gminy Iwaniska – 8,3% (wykres 7). W kontekście rewitalizacji konieczne jest wzmocnienie działań aktywizacyjnych osób wykluczonych społecznie i zagrożonych marginalizacją, aby utrzymać pozytywny trend.

Wykres 6 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji Gminy Iwaniska w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Iwaniskach

Wykres 7 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem w 2014 roku – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Iwaniska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Iwaniskach

Skala problemów społecznych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji została przeanalizowana na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Iwaniskach na przestrzeni lat 2010–2014. Negatywne zjawiska społeczne występują wewnątrz obszaru z różną intensywnością i nieco inne są także ich przyczyny. Nie zmienia to faktu, że rozproszenie koncentracji problemów społecznych wpływa na jakość życia całej społeczności zamieszkującej na tym obszarze i osób korzystających z różnych usług czy aktywności na jego terenie. Z zestawienia danych w tabeli 2 wynika, że najczęstszymi problemami

społecznymi było bezrobocie, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, przemoc w rodzinie (liczba wydanych tzw. „niebieskich kart”) oraz zanotowano też wysoki udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny.

Zjawisko bezrobocia ma kluczowy wpływ na obszary życia człowieka związane ze sferą ekonomiczną i psychospołeczną. Pierwszymi odczuwalnymi skutkami jest utrata źródła utrzymania powodująca ubożenie. W dalszej perspektywie czasu rodzi to problemy społeczne prowadzące do patologii społecznych i rozpadu rodziny, a w konsekwencji do dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Ubóstwo rozumiane jest jako uzyskiwanie dochodów poniżej ustawowego kryterium dochodowego, określonego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, które oscyluje na granicy minimum egzystencji – w 2014 r. ustalone zostało na poziomie 544 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 457 zł dla osoby w rodzinie¹⁰. Ubóstwo jest wynikiem głównie bezrobocia, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, a także uzależnień.

Natomiast aspekt związany z problemami w realizowaniu funkcji rodzicielskich obejmuje opiekę i wychowanie dziecka, prowadzenie gospodarstwa domowego oraz kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych. W większości rodzin problemy dotyczą więcej niż jednego obszaru i są połączone z problemem bezrobocia, ubóstwa czy uzależnień.

Powyzsze zjawiska mogą prowadzić do ograniczenia w prawidłowym i samodzielnym funkcjonowaniu w życiu społecznym, paraliżować aktywność społeczną i zawodową, a co za tym idzie – prowadzić to do marginalizacji społecznej mieszkańców, powodując zanikanie więzi społecznych oraz brak integracji międzyludzkiej, w tym integracji międzypokoleniowej.

---

¹⁰ Strona internetowa Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, ipiss.com.pl/?zaklady=minimum-egzystencji-2, inf. z dnia 05.12.2016.

Tabela 2 Skala problemów społecznych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska w latach 2010–2014 – porównanie ze średnią dla Gminy Iwaniska w 2014 roku

Lp.	Nazwa wskaźnika	Skala problemów społecznych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji w poszczególnych latach					Średnia dla gminy
		2010	2011	2012	2013	2014	
1.	Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem	12,9	9,5	9,9	9,1	8,2	8,3
2.	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	69,9	68,2	65,5	61,5	60,6	57,4
3.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1 000 mieszkańców	42,2	40,0	42,6	48,8	54,8	50,0
4.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1 000 mieszkańców	62,6	54,9	58,6	63,6	60,6	60,0
5.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1 000 mieszkańców	7,0	7,5	7,5	4,8	6,9	6,4
6.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 1 000 mieszkańców	43,3	b.d.	b.d.	19,1	14,4	11,5
7.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 1 000 mieszkańców	1,1	1,1	1,1	1,1	0,0	0,1
8.	Liczba tzw. „niebieskich kart”, które założono ze względu na przemoc w rodzinie na 10 tys. mieszkańców					3,8	1,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Iwaniskach

Skumulowanie negatywnych zjawisk społecznych oraz wysoka liczba osób wykluczonych lub zagrożonych marginalizacją społeczną jest powiązana z wysokim zapotrzebowaniem mieszkańców na usługi społeczne związane z mieszkaniami o charakterze socjalnym. W ramach pracy socjalnej, pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Iwaniskach zdiagnozowali grupę 40 osób, dla których jednym z kluczowych problemów jest brak godziwych warunków bytowych.

W związku z powyższym, zidentyfikowanym mieszkańcom należy zapewnić możliwość zamieszkiwania w lokalach socjalnych o niskim czynszu, których gmina w swoich zasobach nie posiada. Ponadto wskazanych mieszkańców należy objąć kompleksowymi działaniami opieki społecznej, mającymi na celu ich aktywizację społeczno-zawodową.

Istotnym czynnikiem oceny skali rozwiązywania problemów społecznych jest stan bezpieczeństwa publicznego. Problemem zidentyfikowanym na obszarze rewitalizacji są notoryczne dewastacje mienia publicznego czy zakłócanie porządku publicznego. Wysoki poziom wykroczeń w tym zakresie może mieć wpływ na formowanie się postaw

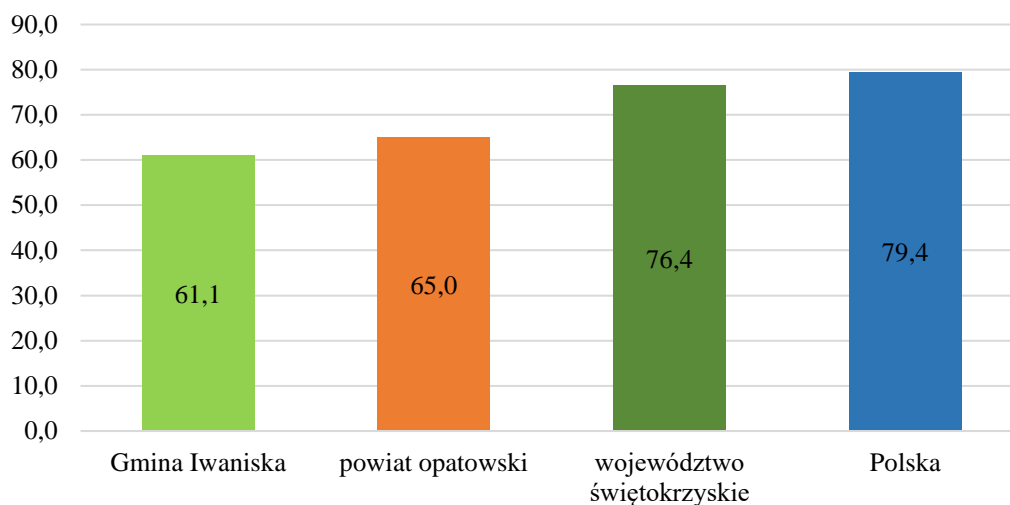
i zachowań ludzi tworzących społeczność lokalną, dlatego tak istotne jest prowadzenie odpowiednich działań prewencyjnych i operacyjnych we współpracy z Komendą Powiatową Policji w Opatowie, zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz porządku publicznego mieszkańców (w szczególności na obszarach problemowych). Przeciwdziałanie takim zjawiskom wymusza również stworzenie spójnego lub uzupełniania istniejącego systemu monitoringu, obejmującego w szczególności miejsca najczęstszego łamania prawa.

Zatem podjęcie całościowych działań rewitalizacyjnych, obejmujących w swoich założeniach kompleksowe wsparcie społeczne na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, służących rozwiązywaniu zidentyfikowanych problemów społecznych, pozwoli na wzrost integracji i aktywizacji oraz poczucia bezpieczeństwa ich mieszkańców. Zaplanowanie działań społecznych o charakterze wyprzedzającym będzie miało na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o podobszarach objętych Gminnym Programem Rewitalizacji.

Na podwyższanie jakości zasobów ludzkich, a tym samym wsparcie i wykorzystanie jego potencjału w procesie rewitalizacji ma wpływ jakość, poziom i atrakcyjność edukacji rozumianej jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i rozwijanie swoich pasji. Istotnym zatem aspektem jest równa dostępność i wysoka jakość świadczonych usług edukacyjnych przez całe życie.

Jednym ze wskaźników, który opisuje dostęp do wysokiej jakości usług publicznych jest odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. Ze względu na brak możliwości zagregowania danych do poziomu sołectw, analiza objęła obszar całej gminy. W 2014 roku odsetek ten w Gminie Iwaniska wyniósł 61,6% i pozostawał niższy w porównaniu ze średnią dla powiatu opatowskiego, województwa świętokrzyskiego oraz Polski (wykres 8). Zatem wzrost jakości i dostępności do usług przedszkolnych, a co za tym idzie wsparcie rodziców chcących powrócić na rynek pracy poprzez zapewnienie opieki nad dziećmi jest jednym z ważniejszych elementów procesu rewitalizacji w Gminie Iwaniska.

Wykres 8 Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 2014 roku – porównanie średniej Gminy Iwaniska, powiatu opatowskiego, województwa świętokrzyskiego oraz Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

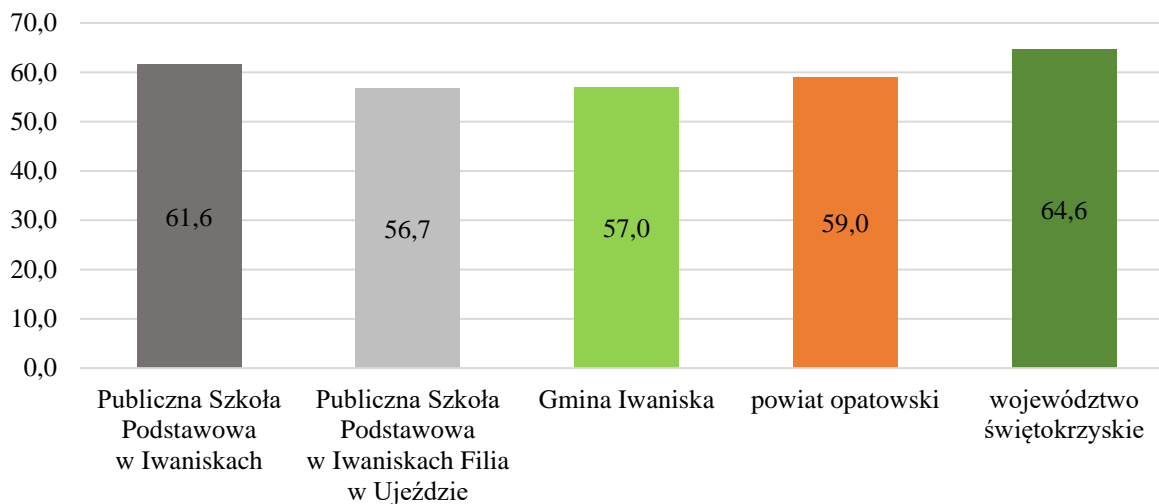
Wskaźnikiem przedstawiającym poziom i efekty kształcenia na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji są wyniki uzyskane ze sprawdzianu szóstoklasistów oraz wybranych części egzaminu gimnazjalnego. Na obszarze rewitalizacji funkcjonują następujące placówki:

- Zespół Publicznych Szkół w Iwaniskach Publiczne Gimnazjum w Iwaniskach im. Marszałka Józefa Piłsudskiego przy ul. Opatowskiej;
- Zespół Publicznych Szkół w Iwaniskach Publiczna Szkoła Podstawowa w Iwaniskach przy ul. Opatowskiej;
- Zespół Publicznych Szkół w Iwaniskach Publiczna Szkoła Podstawowa w Iwaniskach Filia w Ujeździe.

W związku z powyższym dokonana została analiza porównawcza wyników w 2014 roku dla niniejszych szkół ze średnimi wartościami dla Gminy Iwaniska, powiatu opatowskiego oraz województwa świętokrzyskiego. Średnie procentowe wyniki ze sprawdzianu szóstoklasisty w Publicznej Szkole Podstawowej w Iwaniskach wypadły niekorzystnie tylko w porównaniu do średniej dla województwa. Natomiast średnie procentowe wyniki ze sprawdzianu szóstoklasisty w Publicznej Szkole Podstawowej w Iwaniskach Filia w Ujeździe wypadły niekorzystnie w zestawieniu do średnich wszystkich badanych jednostek (wykres 9). Powyższa analiza pokazuje zróżnicowanie jakości kształcenia ludzi młodych na podobszarze rewitalizacji, wskazując z jednej strony potencjał, którego uruchomienie jest istotne do

powodzenia procesu rewitalizacji, z drugiej zaś niewystarczającą jakością kształcenia ludzi młodych uczęszczających do szkoły w Ujeździe.

Wykres 9 Średnie % wyniki ze sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej w 2014 roku – porównanie średniej dla Publicznej Szkoły Podstawowej w Iwaniskach, Publicznej Szkoły Podstawowej w Iwaniskach Filia w Ujeździe, Gminy Iwaniska, powiatu opatowskiego i województwa świętokrzyskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, oke.lodz.pl

Natomiast średnie % wyniki wybranych części egzaminu gimnazjalnego w 2014 roku (tabela 3) wypadły szczególnie korzystnie z języka polskiego (lepiej niż w powiecie opatowskim i województwie świętokrzyskim) oraz porównywalnie do średnich powiatu i województwa z historii i wiedzy o społeczeństwie, matematyki i przedmiotów przyrodniczych. Niekorzystne wyniki zanotowano z języka angielskiego (poziom podstawowy). Świadczy to o dobrym poziomie kształcenia ludzi młodych na tym obszarze oraz o potencjale związanym z lokalnym kapitałem społecznym ludzi młodych. Niemniej jednak konieczne jest dalsze wzmacnianie jakości kapitału społecznego poprzez działania rewitalizacyjne.

Tabela 3 Średnie % wyniki z wybranych części egzaminu gimnazjalnego w 2014 roku – porównanie średniej dla Gminy Iwaniska (Publiczne Gimnazjum im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Iwaniskach), powiatu opatowskiego oraz województwa świętokrzyskiego

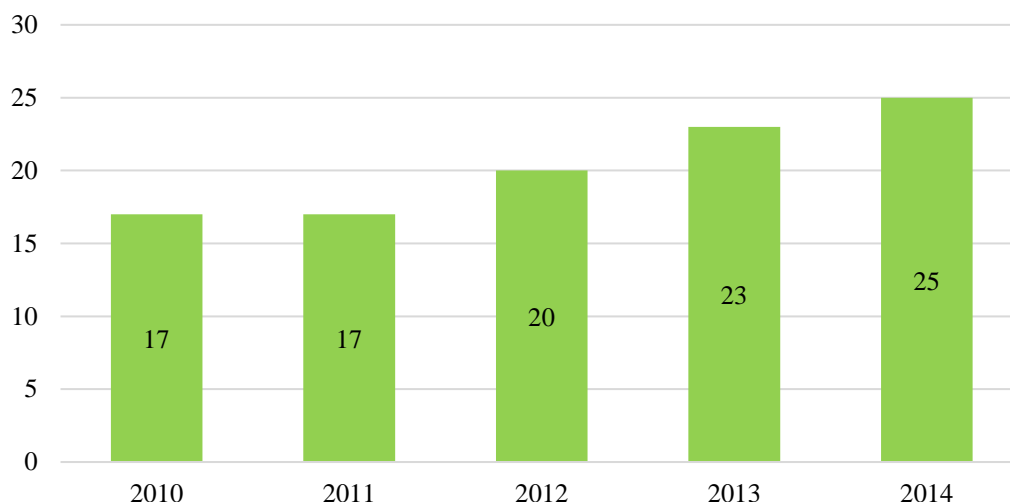
Nazwa przedmiotu	Średnie % wyniki		
	Gmina Iwaniska	powiat opatowski	województwo świętokrzyskie
Język polski	70	64	67
Historia i wiedza o społeczeństwie	58	57	58
Matematyka	44	44	46
Przedmioty przyrodnicze	52	52	53
Język angielski (poziom podstawowy)	59	60	64

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, oke.lodz.pl

Przejawem obywatelskiej postawy lokalnych mieszkańców zamieszkujących wyznaczone podobszary rewitalizacji jest istnienie i działalność organizacji pozarządowych. Odgrywają one bardzo ważną rolę w nawiązywaniu i umacnianiu więzi społecznych, jak również organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnym. Zwiększają one również możliwości rozwijania swoich zainteresowań, pasji oraz niesienia pomocy innym. Aktywność mieszkańców i ich zaangażowanie w sprawy lokalne obrazuje wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w latach 2010–2014. Od 2010 roku stale wzrastała liczba organizacji społecznych działających na terenie gminy (wykres 10). Jednak w porównaniu do średnich dla powiatu opatowskiego, województwa świętokrzyskiego i kraju wartość ta w 2014 roku była zdecydowanie niższa (wykres 11).

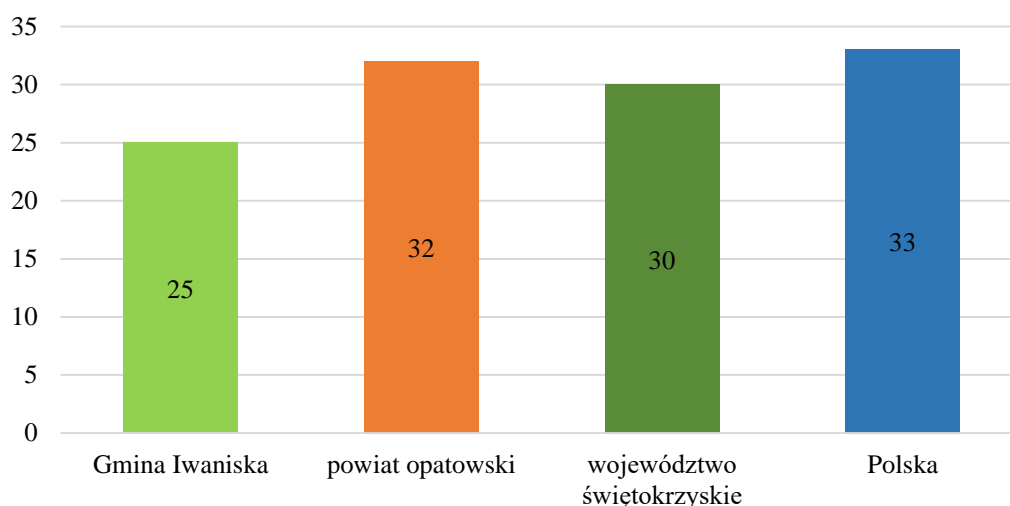
Według stanu na koniec 2016 roku na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji zarejestrowanych było 6 organizacji pozarządowych (tabela 4). Działalność organizacji pozarządowych skupia się w szczególności na współorganizacji cyklicznych wydarzeń i świąt o charakterze państwowym, historycznym, rozrywkowym i religijnym. Jednak nadal obserwuje się niedostateczną aktywność społeczną i integrację mieszkańców na rzecz obszaru. Wzrost aktywności społecznej mieszkańców oraz tworzenie międzysektorowych partnerstw jest zatem jednym z kluczowych elementów i potrzeb lokalnej społeczności, pozwalającej na utrwalenie zamierzonych efektów w ramach procesu rewitalizacji.

Wykres 10 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 10 tys. mieszkańców w Gminie Iwaniska w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 11 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 10 tys. mieszkańców w 2014 roku – porównanie średniej dla Gminy Iwaniska, powiatu opatowskiego, województwa świętokrzyskiego oraz Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

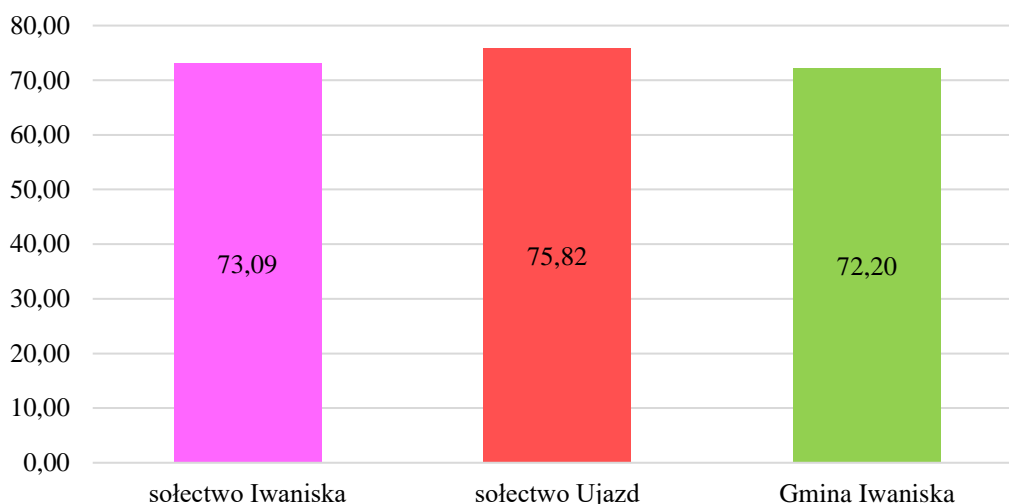
Tabela 4 Organizacje pozarządowe w granicach wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska (stan na 31.12.2016 r.)

Lp.	Nazwa organizacji	Adres
1.	Gminny Klub Sportowy w Iwaniskach	ul. Rynek
2.	Stowarzyszenie Unieszów	ul. Rynek
3.	Stowarzyszenie Przyjaciół Zamku Krzyżtopór	ul. Rynek
4.	Uczniowski Klub Sportowy w Iwaniskach	ul. Opatowska
5.	Ochotnicza Straż Pożarna w Ujeździe	Ujazd
6.	Ochotnicza Straż Pożarna w Iwaniskach	ul. Rakowska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Iwaniska

Jednym z elementów udziału mieszkańców w życiu publicznym jest udział w wyborach władz samorządowych. Średnia frekwencja w 2014 roku w sołectwach Iwaniska i Ujazd wynosiła odpowiednio 73,09% i 75,82% i była wyższa w porównaniu do średniej dla Gminy Iwaniska wynoszącej 72,2% (wykres 12).

Wykres 12 Średnia % frekwencja w wyborach władz samorządowych w 2014 roku – porównanie średniej dla sołectwa Iwaniska, sołectwa Ujazd i Gminy Iwaniska

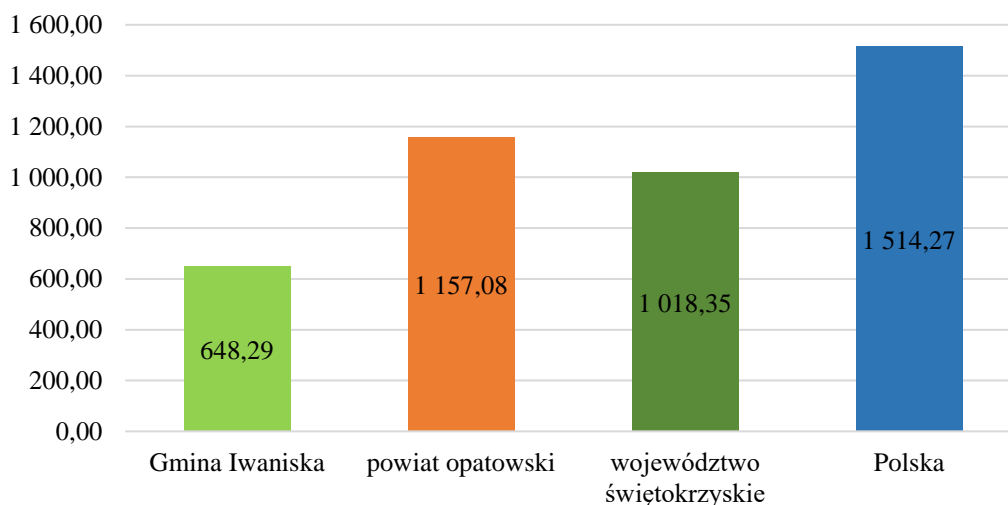

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Iwaniska

Badanie stopnia zamożności mieszkańców określono na podstawie wysokości podstawowych dochodów na 1 mieszkańca na 2016 r. – dane przygotowane przez Departament Finansów Samorządu Terytorialnego działający przy Ministerstwie Finansów. Wskaźnik G dla Gminy Iwaniska za 2014 rok (według stanu na dzień 30 czerwca 2015 roku) wyniósł 648,29 zł, natomiast dla powiatu opatowskiego i województwa świętokrzyskiego (poprzez obliczenie średniej arytmetycznej gmin należących do wskazanych jednostek) odpowiednio 1 157,08 zł i 1 018,35 zł, co wskazuje na bardzo niski stopień dochodów podatkowych w gminie. Natomiast wartość wskaźnika dla kraju, oznaczona jako wskaźnik Gg, podana została przez Departament jako wartość stała¹¹. Dane przedstawiono na wykresie 13.

¹¹ Strona internetowa Ministerstwa Finansów, mf.gov.pl.

Wykres 13 Dochód podatkowy gminy na 1 mieszkańca (w złotych) w 2014 roku – porównanie średniej dla Gminy Iwaniska, powiatu opatowskiego, województwa świętokrzyskiego i Polski

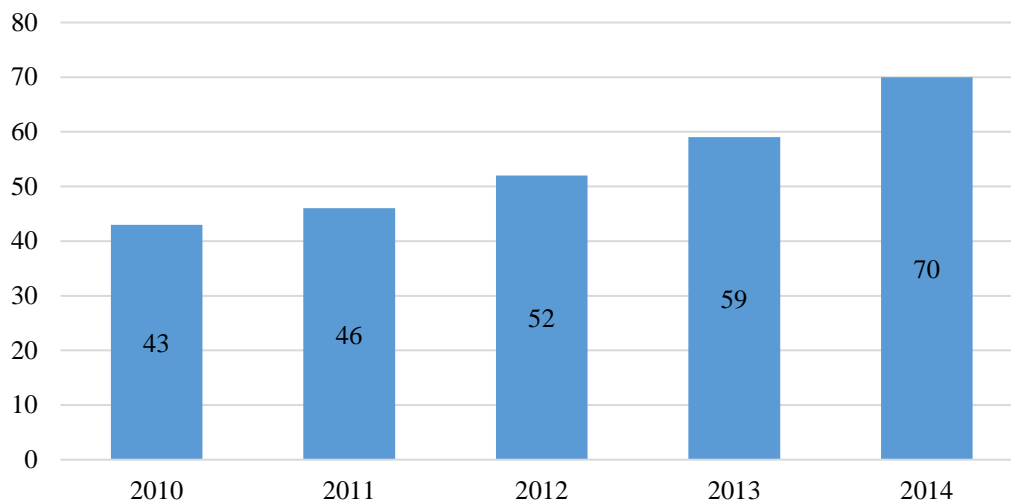

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

Wyznaczone podobszary rewitalizacji obejmują swoim zasięgiem w szczególności Rynek w Iwaniskach stanowiący centrum działalności administracyjno-usługowej związanej z bezpośrednim oddziaływaniem ośrodka gminnego oraz ruiny Zamku Krzyżtopór w Ujeździe – będące jedną z najczęściej odwiedzanych atrakcji turystycznych województwa świętokrzyskiego.

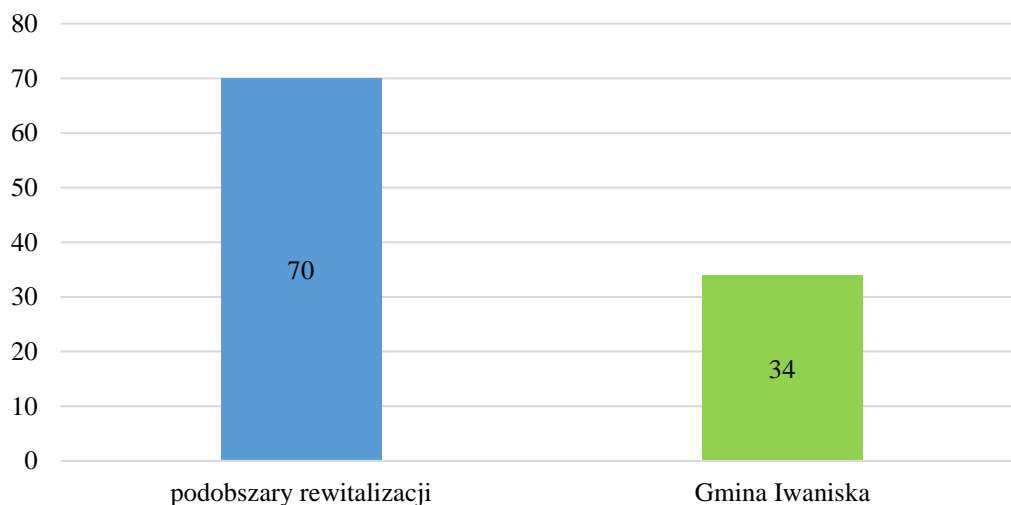
Mając na uwadze powyższy fakt, obszary te skupiają wysoką liczbę zarejestrowanych działalności gospodarczych w porównaniu do średniej dla Gminy Iwaniska. Świadczy to o aktywności gospodarczej mieszkańców tego obszaru, co znajduje potwierdzenie we wskaźniku dotyczącym liczby zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym. W latach 2010–2014 wskaźnik ten systematycznie wzrastał (wykres 14) i w ostatnim badanym roku osiągnął wartość 70, natomiast średnia dla gminy to 34 (wykres 15). Wzrastające zainteresowanie rozpoczynaniem działalności gospodarczych na wskazanych terenach jest pozytywnym zjawiskiem stanowiącym potencjał tego obszaru, którego uruchomienie jest istotne do powodzenia procesu rewitalizacji. Z drugiej strony jednak stanowi to również wyzwanie związane ze stworzeniem odpowiednich warunków infrastrukturalnych i przestrzennych. Dodatkowo zauważa się jednak niewielkie zróżnicowanie działalności gospodarczych prowadzonych na tym terenie, powiązane w szczególności z rolniczym charakterem gminy oraz brakiem wykorzystania potencjału lokalnego dziedzictwa kulturowego generującego wysoki napływ turystów – Zamkiem Krzyżtopór w Ujeździe.

Wykres 14 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Iwaniska

Wykres 15 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji i Gminy Iwaniska

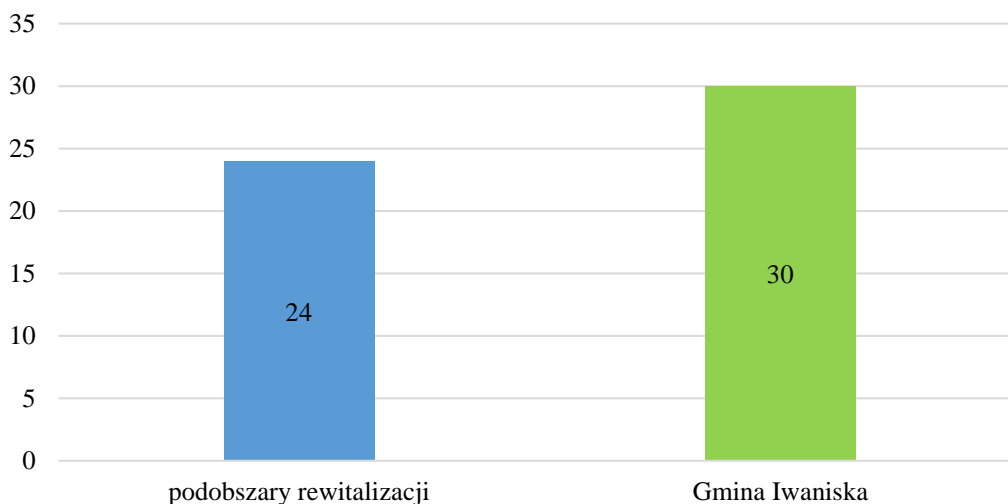

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Iwaniska

Zmiany w liczbie zarejestrowanych działalności gospodarczych spowodowane są rejestrowaniem się nowych, jak również zawieszaniem czy zakańczaniem działania przedsiębiorstw. Wykreślanie podmiotów gospodarczych wynika głównie z niespełniania i niedostosowania się do pewnych uwarunkowań lokalnego i regionalnego rynku pracy – przede wszystkim z przyczyn ekonomicznych. Powyższą sytuację przedstawia wskaźnik liczby wykreślonych działalności gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym. Na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji wartość ta na koniec

2014 roku wyniosła 24 i była nieco niższa w porównaniu do średniej dla Gminy Iwaniska wynoszącej 30 (wykres 16). Zatem wsparcie edukacyjno-informacyjne istniejących i potencjalnych przedsiębiorców pozwoli na zwiększoną trwałość, kondycję i dochodowość lokalnego sektora gospodarczego.

Wykres 16 Liczba wykreślonych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji i Gminy Iwaniska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Iwaniska

Wyznaczone podobszary rewitalizacji mają charakter rolniczy, podobnie Gmina Iwaniska jest samorządem terytorialnym o typowym charakterze rolniczym. Historycznie obszar ten charakteryzowało w szczególności rolnictwo związane z uprawą na urodzajnych glebach pszenicy i buraków cukrowych, rzemiosło oraz handel. Na początku XX wieku Iwaniska stanowiły również ważny ośrodek związany z przemysłem cukrowniczym. We wschodniej części miejscowości zlokalizowany był tzw. „plac buraczany”, na którym składowano buraki cukrowe stanowiące podstawowy surowiec przemysłu cukrowniczego. Plac ten połączony był kolejką wąskotorową, powstałą w 1916 roku z siecią linii kolejowych Cukrowni Włostów. W latach 70. XX wieku odcinek ten został zlikwidowany i w kolejnych latach rozebrany¹².

Przedstawiony powyżej obszar w chwili obecnej znajduje się w miejscowości Iwaniska na działce ewidencyjnej o nr 297 obręb 0006. Zgodnie z definicją *Programu rządowego dla terenów poprzemysłowych*¹³: „tereny poprzemysłowe definiuje się jako zdegradowane, nie użytkowane lub nie w pełni wykorzystane tereny przeznaczone pierwotnie

¹² A. Ciechański *Rozwój i regres sieci kolei przemysłowych w Polsce w latach 1881–2010*, Warszawa 2013.

¹³ Program przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 27 kwietnia 2004 r.

pod działalność gospodarczą, która została zakończona”. Obszar ten stanowił element szerokiej infrastruktury (przemysłowo-kolejowej) związanej z upadłym i zakończonym przemysłem cukrowniczym w tym rejonie. W związku z powyższym należy go uznać za obszar poprzemysłowy i pokolejowy, wymagający działań rewitalizacyjnych związanych z zahamowaniem postępującej degradacji oraz adaptacją tego terenu w celu rozwiązywania zdiagnozowanych problemów podobszarów rewitalizacji.

Obecna postępująca degradacja przestrzenno-funkcjonalna i techniczna obszaru poprzemysłowego i pokolejowego na obszarze sołectwa Iwaniska nie pozwala na dostateczne wykorzystanie tego terenu do prowadzenia jakiegokolwiek działalności. Nawierzchnia w sporej części jest nieutwardzona i zawiera liczne zagłębienia powodujące w okresie opadów zbieranie się wody. Teren obecnego placu manewrowego wyłożony jest betonowymi płytami drogowymi, które posiadają pęknięcia powodujące tworzenie się nierówności (fotografia 1). Zlokalizowany jest tutaj również zdewastowany i niewykorzystany budynek, w którym niegdyś mieściła się waga przemysłowa (fotografia 2). Obiekt ten wymaga kapitalnej modernizacji, gdyż ze względu na stan techniczny nie nadaje się do użytkowania.

Fotografia 1 Obszar poprzemysłowy i pokolejowy w Iwaniskach

Źródło: Urząd Gminy Iwaniska

Fotografia 2 Dawny budynek wagiowy na obszarze poprzemysłowym i pokolejowym w Iwaniskach

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Centralnym punktem Gminy Iwaniska (w tym obszarze rewitalizacji), stanowiącym ogólnodostępną przestrzeń o znaczeniu społeczno-gospodarczym jest Rynek i jego najbliższe otoczenie. Widoczna jest tutaj dawna zabudowa historycznego układu przestrzennego miejscowości o zwartym charakterze, z przecinającymi się prostopadle wąskimi uliczkami. W ramach projektu pn. *Rewitalizacja centrum miejscowości Iwaniska – etap I Rynek* został zagospodarowany dużą ilością zieleni oraz zacienionych miejsc, alejek oraz obiektów małej architektury jak m.in. ławki, kosze i fontanna (fotografia 3). Obszar ten połączony został funkcjonalno-przestrzennie ciągiem pieszym ze świetlicą wiejską i parkingiem przy ul. Opatowskiej (fotografia 4). Aby wzmocnić funkcję centralnego miejsca skupiającego aktywność lokalnej społeczności, konieczne jest uatrakcyjnienie tego terenu. Przedsięwzięte działania związane z uporządkowaniem, uzupełnieniem i wzbogaceniem istniejącej zieleni, wyposażeniem wskazanych terenów w obiekty małej architektury, oświetlenia, monitoringu wizyjnego, urządzenia rekreacyjno-sportowe oraz dostosowanie przestrzeni do prowadzenia działalności gospodarczych z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych pozwolą na nadanie i/lub rozwinięcie funkcji społeczno-integracyjno-rekreacyjnej oraz gospodarczej tego obszaru.

Fotografia 3 Rynek w Iwaniskach

Źródło: Urząd Gminy Iwaniska

Fotografia 4 Niezagospodarowany plac i świetlica wiejska przy ul. Opatowskiej w Iwaniskach

Źródło: Urząd Gminy Iwaniska

Zaburzenie ładu przestrzennego i architektonicznego spowodowane jest istnieniem niszczących, często niezamieszkałych budynków, w szczególności o charakterze mieszkaniowym i prowadzenia działalności gospodarczych, dysonansów przestrzenno-wysokościowych oraz brakiem spójności architektonicznej związanej z niską estetyką elewacji zewnętrznych, a także chaosem reklamowym (fotografie 5, 6). Dodatkowo ze względu na pogłębiającą się degradację techniczną, a co za tym idzie obniżającą się efektywność energetyczną budynków oraz opalanie ich niskiej jakości paliwem, wymusza

konieczność interwencji związanej z przeprowadzeniem kompleksowych remontów (m.in. termomodernizacji, poprawy estetyki elewacji zewnętrznych czy wymiany źródeł ciepła na ekologiczne).

Sytuacja znajduje swoje potwierdzenie w statystykach. Na podstawie inwentaryzacji przeprowadzonej przez Urząd Gminy w Iwaniskach na koniec 2014 roku, można zaobserwować niekorzystną sytuację na wyznaczonym obszarze rewitalizacji – udział % budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1989 rokiem, wymagających docieplenia i ogrzewanych węglem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych jest wyższy w porównaniu do średniego udziału takich budynków w Gminie Iwaniska (wykres 17).

Fotografia 5 Zabudowa handlowo-usługowa wokół Rynku

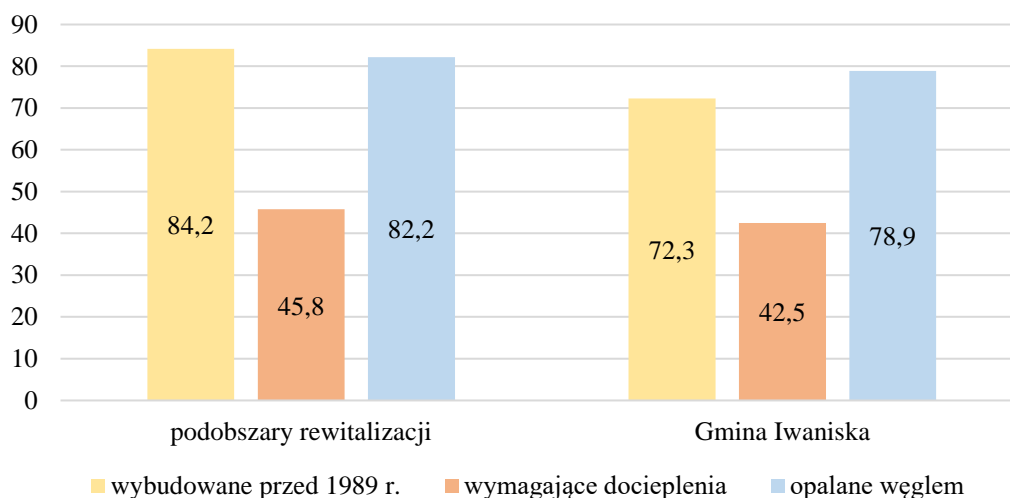
Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 6 Zdegradowany budynek przy ul. Opatowskiej

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

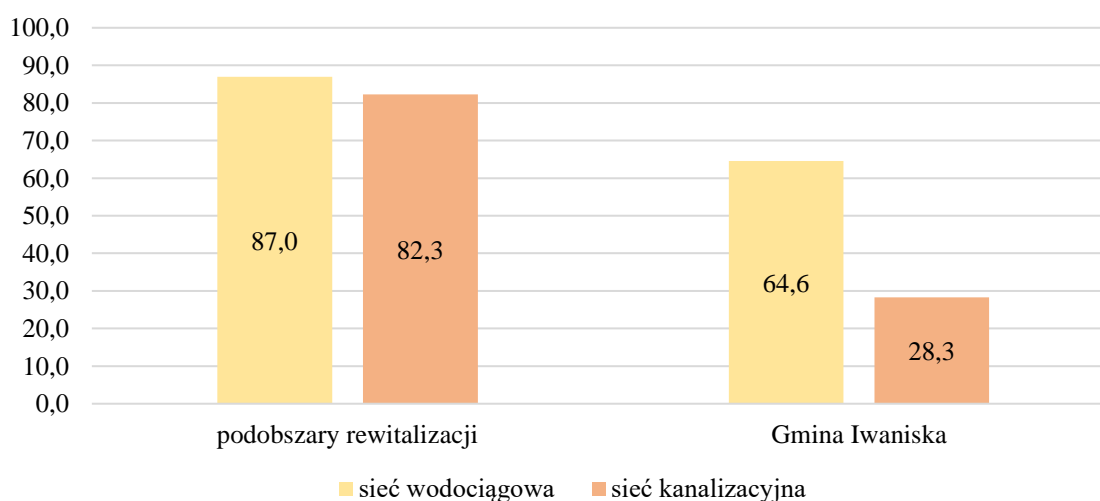
Wykres 17 Udział % budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1989 rokiem, wymagających docieplenia i ogrzewanych węglem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji i Gminy Iwaniska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Iwaniska

Podobszary rewitalizacji charakteryzują się również stosunkowo korzystnymi wskaźnikami dotyczącymi infrastruktury technicznej – udział % budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych jest wyższy od średnich wartości dla Gminy Iwaniska (wykres 18). Niemniej jednak część odcinków infrastruktury technicznej wymaga pilnej interwencji, związanej z przestarzałą strukturą i wysoką awaryjnością, negatywnie wpływającą na jakość zamieszkania czy prowadzenia działalności gospodarczej.

Wykres 18 Udział % budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji i Gminy Iwaniska

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Iwaniska

Przez wyznaczony podobszar rewitalizacji I przebiega droga wojewódzka nr 757 relacji Opatów–Stopnica oraz droga wojewódzka nr 758 relacji Iwaniska–Tarnobrzeg. Bieg dwóch istotnych arterii komunikacyjnych pozwala z jednej strony na stosunkowo komfortową komunikację, z drugiej jednak natężenie ruchu drogowego stanowi zagrożenie dla pieszych i rowerzystów (fotografia 7). Ponadto należy podkreślić, iż przebiega tędy Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo – najdłuższy, spójnie oznakowany szlak rowerowy w Polsce, łączący miejsca szczególnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego. Istotnym zatem jest zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa związanego poprzez rozbudowany system infrastruktury techniczno-użytkowej – m.in. wysokiej jakości drogi, ciągi pieszo-rowerowe, spójne oznakowanie, bezpieczne i wyraźnie oznaczone przejścia dla pieszych, kompleksowy system monitoringu oraz oświetlenia energooszczędnego czy miejsc do parkowania.

Fotografia 7 Układ komunikacyjny centrum miejscowości Iwaniska i skrzyżowanie z drogą wojewódzką nr 757

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Zauważalnym problemem wyznaczonych podobszarów rewitalizacji jest chaos komunikacyjny i parkingowy spowodowany w szczególności zwartą, historyczną zabudową, przecinającymi się prostopadle wąskimi ulicami pomiędzy pierzejami budynków, wysokimi spadkami terenu, a co za tym idzie – utrudnionymi możliwościami uporządkowania ruchu drogowego, w tym przestrzeni parkingowych. Zatem konieczne wydaje się podjęcie działań związanych z adaptacją lub zagospodarowaniem ogólnodostępnych przestrzeni, w szczególności w bezpośrednim otoczeniu miejsc o charakterze publicznym, takich jak:

Zespół Szkół przy ul. Opatowskiej, kościół parafialny w Iwaniskach, cmentarze (fotografie 8, 9, 10).

Fotografia 8 Niezagospodarowany teren przy kościele parafialnym w Iwaniskach

Źródło: Urząd Gminy Iwaniska

Fotografia 9 Chaos parkingowy przy Zespole Szkół w Iwaniskach

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 10 Nieuporządkowany teren parkingu przy cmentarzu w Iwaniskach

Źródło: Urząd Gminy Iwaniska

Kryterium bezpieczeństwa i komfortu podróży oraz wzrostu dostępności komunikacyjnej wyznaczonych podobszarów rewitalizacji wiąże się również z zapewnieniem miejsca obsługi pasażerskiej komunikacji zbiorowej. W chwili obecnej w miejscowości Iwaniska przy ul. Opatowskiej istnieje główny przystanek autobusowy w gminie, którego stan oraz zagospodarowanie nie pozwalają na odpowiednie korzystanie z infrastruktury (fotografie 11, 12). Zauważalna jest postępująca degradacja techniczna asfaltowej nawierzchni zajezdni – posiadająca liczne ubytki i spękania, zaś wiata przystankowa wymaga kapitalnego remontu i posiada niewielką ilość miejsc siedzących. Brak jest tu również zaplecza sanitarnego. Przestrzeń wymaga uporządkowania (sporą jej część zajmują nieestetyczne i zdegradowane budynki), wyposażenia w system spójnego oznakowania pionowego i poziomego, odpowiedniego zabezpieczenia oraz stworzenia infrastruktury towarzyszącej.

Fotografia 11 Zajezdnia autobusowa przy ul. Opatowskiej w Iwaniskach – 1

Źródło: Urząd Gminy Iwaniska

Fotografia 12 Zajezdnia autobusowa przy ul. Opatowskiej w Iwaniskach – 2

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Podobszary rewitalizacji charakteryzują się również obiektami publicznymi, które ze względu na wcześniej prowadzone usługi dla społeczeństwa – są w chwili obecnej albo nieużytkowane albo ich działalność jest ograniczona. Jednym z tych obiektów jest komunalny budynek starej szkoły w Krępie, zlokalizowany na podobszarze rewitalizacji II (fotografie 13, 14). Nieruchomość składa się dwóch brył o rzucie prostokątów, przesuniętych względem siebie i połączonych łącznikiem; posiada dwie kondygnacje nadziemne (parter i piętro) oraz jest podpiwniczony. Omawiany budynek wymaga nakładów związanych

z przebudową, modernizacją i adaptacją oraz pracami wykończeniowymi. Postępująca degradacja techniczna oraz dewastacja objawia się uszkodzonym i nieszczelnym dachem, niszczącą stolarką okienną i drzwiową, niską termoizolacją ścian zewnętrznych i wewnętrznych oraz niesprawnymi instalacjami wewnętrznymi. Obiekt posiada bariery architektoniczno-urbanistyczne uniemożliwiające korzystanie przez osoby niepełnosprawne i starsze. Nieruchomość wymaga nakładów związanych z uzupełnieniem uzbrojenia terenu oraz zagospodarowania bezpośredniej przestrzeni w elementy małej architektury rekreacyjno-wypoczynkowej. Pozwoli to na wykorzystanie budynku na cele społeczne, prowadzące do rozwiązania negatywnych zjawisk zdiagnozowanych na wyznaczonych podobszarach realizacji oraz rozszerzenie usług o charakterze socjalnym.

Fotografia 13 Budynek starej szkoły w Krępie – 1

Źródło: Urząd Gminy Iwaniska

Fotografia 14 Budynek starej szkoły w Krępie – 2

Źródło: Urząd Gminy Iwaniska

Gminne Centrum Biblioteki i Kultury w Iwaniskach jest instytucją kultury, mającą na celu zaspokajanie i rozwijanie potrzeb czytelniczych społeczeństwa, upowszechnianie wiedzy i rozwój kultury oraz promocję gminy. Prowadzone są tutaj zajęcia z młodzieżą przedszkolną i szkolną o charakterze kulturalno-rozrywkowo-edukacyjnym, działa również nieformalne koło emerytów. Stworzona została też możliwość nieodpłatnego korzystania z tzw. „wioski internetowej” z 13 stanowiskami komputerowymi z oprogramowaniem. Istnieje konieczność doposażenia biblioteki w księgozbiór oraz sprzęt multimedialny w celu uatrakcyjnienia oferty świadczonej przez instytucję na rzecz rozwoju mieszkańców oraz znaczącą rolę w rozwiązywaniu problemów społecznych. W związku z ograniczonymi możliwościami lokalowymi do rozszerzenia zakresu prowadzonych zajęć, wydarzeń i imprez oraz możliwością działalności grup nieformalnych i organizacji społecznych, planowane jest poszerzenie działalności o sale w budynku obecnej Ochotniczej Straży Pożarnej w Iwaniskach.

Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Iwaniskach (fotografie 15, 16) w przeszłości stanowił siedzibę Gminnego Ośrodka Kultury, w którym świadczone były usługi o charakterze kulturalnym, rozrywkowym oraz edukacyjnym. W chwili obecnej obiekt nie spełnia należycie swoich funkcji. Związane jest to z brakiem doinwestowania infrastruktury w kwestie remontowe, wykończeniowe i wyposażenia. Ze względu na wiek budynku naturalne procesy niszczenia spowodowały spadek efektywności energetycznej budynku, związany z niszczącą częścią stolarki okiennej i drzwiowej, spękaniem elewacji, nieszczelnościami pokrycia dachowego oraz postępującym zużyciem instalacji wewnętrznych i zewnętrznych. Obiekt wymaga również wymiany źródła ciepła i dostosowania do wykorzystywania technologii EWE i OZE. Ponadto wejścia do toalet znajdują się na zewnątrz, a obiekt posiada bariery architektoniczne, co obniża funkcjonalność i atrakcyjność korzystania z infrastruktury również przez osoby starsze i niepełnosprawne. Do przywrócenia świadczenia funkcji kulturalnej, edukacyjnej obiektu dla lokalnej społeczności, istnieje potrzeba wyposażenia w sprzęt i drobne urządzenia niezbędne do prowadzenia statutowej działalności (m.in. wyposażenie sal: widowiskowo-kulturalnej, fitness i siłowni) oraz stworzenie centrum przedsiębiorczości społecznej i gospodarczej.

Fotografia 15 Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Iwaniskach – 1

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Fotografia 16 Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Iwaniskach – 2

Źródło: InicjatywaLokalna.pl

Na podobszarach rewitalizacji zlokalizowane są obiekty dziedzictwa kulturowego, takie jak¹⁴:

1. Iwaniska:

- kościół parafialny pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej, 1899–1905, nr rej.: A-13 z 27.11.2007 r. (fotografia 17);

¹⁴ Strona internetowa Narodowego Instytutu Dziedzictwa, nid.pl, inf. z dnia 20.01.2017.

- cmentarz wojenny z I i II wojny światowej, nr rej.: A.511 z 14.06.1988 r.

2. Ujazd:

- ruiny zamku „Krzyżtopór”, XVII w., nr rej.: A.515 z 4.12.1956 r., 23.06.1967 r. i z 24.02.1977 r.;
- park, XVIII w., nr rej.: A.593 z 12.12.1957 r.

Fotografia 17 Kościół parafialny pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Iwaniskach

Źródło: Urząd Gminy Iwaniska

Zgodnie z przeprowadzonym audytem Urzędu Gminy Iwaniska, zbadano stan techniczny obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Obiekty zlokalizowane na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji są w stanie postępującej degradacji technicznej, co znajduje potwierdzenie w wartości wskaźnika „udział zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków będących w stanie degradacji technicznej w liczbie zabytków ogółem” wynoszącym 57%.

Jednym z najbardziej unikatowych obiektów dziedzictwa kulturowego w skali kraju są ruiny zamku Krzyżtopór (fotografia 18). Zamek został wybudowany przez Krzysztofa Ossolina, który nie mogąc dorównać bratu Jerzemu w polityce, rywalizował z nim w budowaniu klasztorów i wznoszeniu oryginalnych budowli. W latach 1631–1644 wybudował w Ujeździe Zamek Krzyżtopór w typie pałacu otoczonego fortyfikacjami. Zamek

jest mieszaniną stylów renesansowego, manierystycznego i barokowego. Obiekt z XVII w. w znacznym stopniu został zniszczony przez Szwedów, a w 1770 roku spalił się. Do dziś stoją jego ruiny.

Nazwa zamku wzięła się od słów „krzyż”, który był symbolem wiary i polityki wojewody oraz „topór” będący herbem jego właścicieli – Ossolińskich. Niezwykła i monumentalna budowla w Ujeździe w swym założeniu miała świadczyć o bogactwie fundatora, a imię jego wpisać w historię kraju. O jej wielkości świadczy fakt, iż przed powstaniem Wersalu był to największy kompleks pałacowy w Europie.

Przed zniszczeniem Zamek Krzyżtopór wyglądał następująco: „O sile obronnej Krzyżtoporu decydowała między innymi jego lokalizacja oraz nowożytne fortyfikacje bastionowe, co w sumie dać miało idealną niezdobytą twierdzę. Na miejsce jej lokalizacji wybrano cypel skalny wzniesienia otoczony z dwóch stron wąwozami, a z trzeciej podmokłym terenem wytworzonym przez ciek wodny. Dodatkowo cypel odcięty został fosą częściowo wykutą w naturalnych skałach. Na bastionach rozmieszczone były stanowiska artyleryjskie. Wjazd po drewnianym zwodzonym moście dodatkowo zabezpieczała wysoka wieża, z której łatwo było razić ewentualnych atakujących. Na tej wieży umieszczono symbole charakteryzujące właściciela. Przez bramę docierało się na trapezowaty okazały dziedziniec pałacowy. Wzdłuż niego biegły jednopiętrowe skrzydła boczne. Na wprost widoczny był wzniesiony na planie prostokąta pałac posiadający w środku korpusu eliptyczny dziedziniec. Idąc prosto z niego można było dotrzeć do prostokątnego skrzydła pałacu, w którym znajdowała się reprezentacyjna część zamku z jadalnią i salą balową. Jadalnia mieściła się na pierwszym piętrze, nad nią rozlokowano salę taneczną. Z niej można było przedostać się do komnaty (z akwariem w miejscu sufitu), którą ulokowano w ośmiobocznej baszcie kończącej główną oś zamku. Północno-wschodnie skrzydło boczne budowli stanowiło obiekt gospodarczy z niezwyklejmi stajniami o marmurowych żłobach i kryształowych lustrach”¹⁵.

Manierystyczna budowla Zamku Krzyżtopór została wzniesiona w oparciu o zasady kalendarza: pałac – rok, 4 wieże – pory roku, 12 sal balowych – 12 miesięcy, 52 pokoje – 52 tygodnie, 365 okien – ilość dni w roku.

---

¹⁵ Strona internetowa Zamku Krzyżtopór w Ujeździe, krzyztopor.org.pl.

Powierzchnia zamku wraz z jego budynkami wynosi około 1,3 hektara. Długość murów fortyfikacji około 600 metrów. Średnia wysokość wałów 5–7 metrów, a w skrajnych miejscach około 15 metrów¹⁶.

Obecnie na terenie zamku znajduje sala muzealna o pow. ok. 280 m² posiadająca nagłośnienie konferencyjne. Pomieszczenie wyposażone zostało w system ogrzewania olejowego, instalację elektryczną oraz instalację wodną. W sali muzealnej brak jest odpowiedniego sprzętu multimedialnego, który pozwala na stworzenie nowej ekspozycji. Dodatkowo obiekt sali muzealnej nie jest w pełni przyjazny osobą niepełnosprawnym, co ogranicza swobodne poruszanie się oraz utrudnia dostępność.

Fotografia 18 Ruiny Zamku Krzyżtopór w Ujeździe

Źródło: *InicjatywaLokalna.pl*

Z uwagi na brak możliwości pozyskania danych w podziale na sołectwa, diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza na terenie Gminy Iwaniska przeprowadzona została na podstawie raportu *Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2014*¹⁷ sporządzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach. Klasyfikacji podlegały dwie strefy – Miasto Kielce oraz strefa świętokrzyska. Gmina Iwaniska leży w obszarze rozległej powierzchniowo strefy świętokrzyskiej (PL2602) o powierzchni 11 601 km², do której należą wszystkie powiaty

¹⁶ Strona internetowa Zamku Krzyżtopór w Ujeździe, krzyztopor.org.pl.

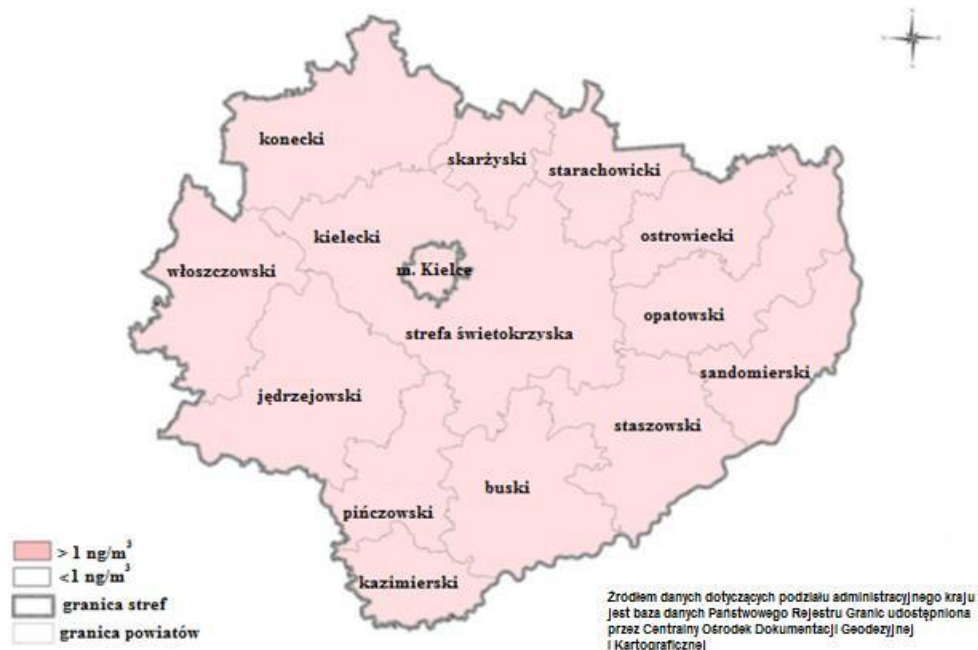
¹⁷ Strona internetowa Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach, kielce.pios.gov.pl, inf. z dnia 08.09.2016.

województwa świętokrzyskiego z wyłączeniem Miasta Kielce. Analizując wyniki oceny rocznej na terenie strefy świętokrzyskiej należy zauważyć, że nie dotrzymano:

- poziomu dopuszczalnego dla stężeń 24-godzinnych pyłu PM10;
- poziomu dopuszczalnego pyłu PM2,5 dla fazy II;
- poziomu docelowego B(a)P;
- poziomu celu długoterminowego dla ozonu.

Na obszarze województwa świętokrzyskiego wyznaczono obszary potencjalnych przekroczeń wartości dopuszczalnych ww. zanieczyszczeń. Na mapie 3 przedstawiony został obszar przekroczeń poziomu docelowego B(a)P, który obejmował całe województwo świętokrzyskie¹⁸.

Mapa 3 Obszar przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu ($1\text{ng}/\text{m}^3$) w województwie świętokrzyskim w 2014 roku

Źródło: Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2014, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Kielce 2015, s. 31

W 2014 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach w ramach wojewódzkiego Programu Państwowego Monitoringu Środowiska na lata 2013–2015 wykonał pomiar monitoringowy hałasu drogowego na terenie miejscowości Iwaniska.

¹⁸ jw.

Przekroczenia wystąpiły w przypadku badań krótkookresowych o 1,7 dB w porównaniu z obowiązującą normą¹⁹.

Obszarami chronionymi, które brano pod uwagę przy opracowywaniu diagnozy były parki krajobrazowe, rezerwaty przyrody i obszary Natura 2000. Spośród ww. form ochrony przyrody na terenie Gminy Iwaniska znajduje się obszar Natura 2000 Ostoja Żywnów (PLH260036) o powierzchni 4 480,03 ha²⁰. Na terenie Gminy Iwaniska ww. obszar położony jest na obszarze sołectw: Boduszów, Iwaniska, Kamieniec, Kopiec, Krępa, Kujawy, Tęcza, Toporów, Przepiórów, Ujazd.

Zdiagnozowanym zjawiskiem kryzysowym w sferze środowiskowej, wpływającym na stan jakości powietrza atmosferycznego na terenie wyznaczonych podobszarów rewitalizacji jest opalanie kotłowni domowych paliwami o niskiej jakości i parametrach grzewczych, a także odpadami komunalnymi. Efekt ten potęgowany jest poprzez użytkowanie nieefektywnych i wadliwych urządzeń grzewczych. Wynika to w szczególności z braku świadomości lokalnego społeczeństwa o wpływie spalania paliwa do ogrzewania obiektów oraz stanie stosowanych w tym celu pieców na jakość wdychanego przez nich powietrza. W efekcie nieefektywnego spalania paliw stosowanych w kotłowniach domowych do atmosfery uwalnianych jest wiele szkodliwych substancji, w tym głównie: pyły zawieszone, dwutlenek siarki, tlenki azotu, metale ciężkie, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, dioksyny. Ponadto piece w kotłowniach domowych nie są przystosowane do spalania odpadów, gdyż nie posiadają odpowiednich filtrów. W wyniku ich spalania emitowane są trujące i niebezpieczne substancje dla zdrowia i życia człowieka. Należy do nich m.in.: benzo(a)piren, tlenek węgla, dwutlenek siarki, metale ciężkie, kadm, cyjanowodór. Spalanie odpadów, oprócz emisji niebezpiecznych substancji, wiąże się także z ryzykiem zacczadzenia spowodowanego zapchaniem się przewodów kominowych.

---

¹⁹ Wyniki pomiarów hałasu drogowego w województwie świętokrzyskim w 2014 roku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Kielce 2015, s. 2.

²⁰ Załącznik do Decyzji Wykonawczej Komisji (UE) 2015/2369 z dnia 26 listopada 2015 r. w sprawie przyjęcia dziewiątego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny.

W wyniku pogłębionej diagnozy przeprowadzonej dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska oraz w oparciu o różne formy partycypacji społecznej (spotkania, warsztaty dla różnych grup interesariuszy), zidentyfikowano **problemy** (konieczne do rozwiązania poprzez działania rewitalizacyjne) i **potencjały** (których uruchomienie jest istotne do powodzenia procesu rewitalizacji) w podziale na sfery tematyczne (tabela 5) oraz wynikające z nich **potrzeby** o różnym charakterze i skali oddziaływania.

Tabela 5 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska

Problemy	Potencjały
SFERA SPOŁECZNA	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Niekorzystne tendencje demograficzne – spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz wzrastający udział ludności w wieku poprodukcyjnym. 2. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa. 3. Niedostosowanie w strukturze kwalifikacji, kompetencji i przygotowania zawodowego potencjalnych mieszkańców wynikające m.in. z obecnego systemu i kierunku kształcenia młodych ludzi. 4. Występujące zjawisko tzw. „ukrytego bezrobocia”. 5. Wysoki poziom bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym. 6. Wysokie zagrożenie wykluczeniem i patologiami społecznymi – wysoki udział mieszkańców korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej z powodu ubóstwa, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie (liczba wydanych tzw. „niebieskich kart”) czy udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny. 7. Zapotrzebowanie na nisko czynszowe mieszkania socjalne. 8. Notoryczne dewastacje mienia publicznego i zakłócanie porządku publicznego oraz niedostateczny poziom bezpieczeństwa uczestników ruchu. 9. Niski poziom aktywności społecznej mieszkańców w organizacjach społecznych i grupach nieformalnych. 10. Niski udział dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. 11. Niski stopień integracji (w tym integracji międzypokoleniowej) oraz tożsamości lokalnej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Korzystny udział mieszkańców według ekonomicznych grup wieku. 2. Kapitał społeczny ludzi młodych zamieszkujących podobszary rewitalizacji. 3. Wysoki poziom kształcenia w Publicznej Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Iwaniskach. 4. Wysoki udział w życiu publicznym – korzystna frekwencja w wyborach władz samorządowych. 5. Aktywna działalność Gminnego Centrum Biblioteki i Kultury w Iwaniskach oraz Instytucji Kultury Zamek Krzyżtopór w Ujeździe. 6. Rosnąca liczba organizacji pozarządowych. 7. Cykliczne imprezy integrujące mieszkańców i przyciągające turystów, m.in.: Krzyżtoporskie Spotkanie Rycerzy i Dam Dworu, Wehikuł czasu w Krzyżtoporze, Krzyżtoporskie potyczki rycerskie, Spotkanie z kulturą ludową w gminie Iwaniska – JARMARK RZEMIOSŁ, Gminny Przegląd Twórczości Dziecięcej, Koncert Kolęd i Pastorałek, obchody Wielkiej Soboty.

<p>mieszkańców.</p> <p>12. Niewystarczająca jakość i dostępność do usług publicznych.</p>	
<p>SFERA GOSPODARCZA</p>	
<p>1. Niska dochodowość rolnictwa.</p> <p>2. Niski stopień zamożności mieszkańców.</p> <p>3. Niedostateczne zróżnicowanie działalności gospodarczych, w szczególności w sektorze handlowym, usługowym i okołoturystycznym.</p> <p>4. Niedostateczne wykorzystanie potencjału związanego m.in. z unikatowym dziedzictwem kulturowym tego obszaru jakim jest Zamek Krzyżtopór w Ujeździe – do rozwoju sektora turystycznego i okołoturystycznego.</p> <p>5. Brak zagospodarowanej przestrzeni pod prowadzenie działalności handlowo-targowej na wyznaczonych podobszarach.</p>	<p>1. Wysoka przedsiębiorczość mieszkańców.</p> <p>2. Tradycje związane z uprawami rolniczymi oraz handlem.</p> <p>3. Wysoki udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, stanowiący o potencjale kapitału społecznego.</p>
<p>SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA</p>	
<p>1. Bariery architektoniczno-urbanistyczne w przestrzeniach publicznych i budynkach użyteczności publicznej uniemożliwiające lub ograniczające korzystanie przez osoby niepełnosprawne i starsze.</p> <p>2. Brak i/lub niedostateczne wyposażenie przestrzeni publicznych w system spójnego monitoringu wizyjnego oraz energooszczędnego oświetlenia.</p> <p>3. Brak spójnego, informacyjnego oznakowania poziomego i pionowego.</p> <p>4. Niedostateczne wyposażenie ogólnodostępnych przestrzeni w elementy małej architektury, w tym urządzenia rekreacyjno-sportowe.</p> <p>5. Brak funkcjonalnego, bezpiecznego i estetycznego zagospodarowania przestrzeni, m.in. Rynku, „placu buraczanego”, parkingów przy: Zespole Szkół w Iwaniskach, cmentarzach w Iwaniskach oraz kościele parafialnym w Iwaniskach.</p> <p>6. Brak funkcjonalnego, estetycznego i bezpiecznego uporządkowania zagospodarowania zajezdni autobusowej.</p> <p>7. Niebezpieczny układ komunikacyjny spowodowany natężeniem ruchu kołowego na drogach wojewódzkich 757 i 758, istnieniem wąskich, prostopadle przecinających się dróg o wysokim spadku pomiędzy zwartą zabudową budynków.</p> <p>8. Niedostatecznie rozwinięta i niski stan techniczny istniejącej infrastruktury sportowej, rekreacyjnej, turystycznej i okołoturystycznej.</p>	<p>1. Przebieg przez podobszar rewitalizacji I dróg wojewódzkich: nr 757 relacji Opatów–Stopnica, nr 758 relacji Iwaniska–Tarnobrzeg oraz Wschodniego Szlaku Rowerowego „Green Velo”.</p> <p>2. Lokalizacja obiektów m.in. administracyjnych, ochrony zdrowia, oświaty, usługowo-handlowych, kulturowych, religijnych, rekreacyjnych i sportowych.</p> <p>3. Stosunkowo wysoki udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.</p>

<p>9. Ograniczone możliwości lokalowe do prowadzenia usług o charakterze kulturalnym i edukacyjnym oraz działalności organizacji pozarządowych.</p> <p>10. Zaburzony ład przestrzenny i architektoniczny podobszarów rewitalizacji.</p>	
SFERA TECHNICZNA	
<p>1. Niska efektywność energetyczna budynków, w tym budynków użyteczności publicznej i prywatnych.</p> <p>2. Niedostateczne wykorzystanie budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Iwaniskach oraz świetlicy wiejskiej w Ujeździe.</p> <p>3. Brak wykorzystania i postępująca degradacja techniczna obiektu byłej szkoły w Krępie.</p> <p>4. Pogłębiająca się degradacja techniczna i estetyczna obiektów oraz ich bezpośrednich przestrzeni na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji.</p> <p>5. Postępująca degradacja techniczna obiektów wpisanych do Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Świętokrzyskiego.</p> <p>6. Niewystarczające możliwości lokalowe Gminnego Centrum Biblioteki i Kultury w Iwaniskach.</p> <p>7. Zły stan techniczny części infrastruktury drogowej i komunalnej.</p> <p>8. Wysokie obciążenie sieci energetycznej przestarzałym oświetleniem.</p>	<p>1. Bogate dziedzictwo kulturowe – cztery zabytki wpisane do Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Świętokrzyskiego, w tym jeden z najbardziej unikatowych obiektów w regionie – ruiny Zamku Krzyżtopór w Ujeździe.</p>
SFERA ŚRODOWISKOWA	
<p>1. Przekroczenie standardów jakości powietrza.</p> <p>2. Nieuporządkowana i niskiej jakości zieleni publiczna.</p> <p>3. Przekroczenie dopuszczalnych norm hałasu na terenie Iwanisk.</p> <p>4. Niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie oddziaływania na środowisko i jego ochrony.</p>	<p>1. Duża ilość zieleni i zacienionych miejsc na Rynku w Iwaniskach.</p> <p>2. Położenie na terenie Natura 2000 Ostoja Żywnów (PLH260036) oraz Jeleniowsko-Staszowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.</p> <p>3. Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe.</p>

Źródło: Opracowanie własne

Po przeprowadzeniu całościowej analizy **problemów** oraz **potencjałów** zidentyfikowanych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, poniżej wskazano **skalę i charakter zdiagnozowanych potrzeb**, które determinują zakres interwencji w procesie rewitalizacji.

Zidentyfikowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej to:

1. *Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia i zwiększanie szans na zatrudnienie* – niezwykle istotnym wydaje się być sukcesywne zmniejszanie wysokiego poziomu bezrobocia

mieszkańców (niemal co 5 mieszkańiec obszaru rewitalizacji w wieku produkcyjnym nie ma pracy), którego przyczyną jest spadek dochodowości i rentowności gospodarstw rolnych oraz niedostosowanie w strukturze kwalifikacji, kompetencji i przygotowania zawodowego potencjalnych uczestników rynku pracy, prowadzące do wzrostu liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Konieczne jest wdrażanie programów aktywizacji zawodowych we współpracy z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym i Wojewódzkim Urzędem Pracy, opartych o różne środki i narzędzia, a także tworzenie warunków techniczno-przestrzennych do powstawania nowych miejsc pracy (w tym samozatrudnienia) służących rozwojowi sektora handlowego, usługowego i okołoturystycznego.

2. *Wieloaspektowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją społeczną i/lub wykluczonych społecznie* – istnieje potrzeba zainicjowania różnorodnych form pracy zarówno z dorosłymi, jak również z dziećmi i młodzieżą m.in. poprzez animację i profilaktykę społeczną, środowiskowe formy wsparcia, organizację czasu wolnego, mających na celu przerwanie procesów dziedziczenia zjawisk patologii społecznych, bezrobocia oraz ubóstwa.
3. *Intensyfikowanie zaangażowania społeczności w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz podobszarów rewitalizacji* – konieczne jest tworzenie wspólnoty mieszkańców, którym nie jest obojętny rozwój społeczno-obywatelski podobszarów rewitalizacji i gminy. Budowanie społeczeństwa obywatelskiego przy międzysektorowej współpracy poprzez inicjatywy oddolne, imprezy, wydarzenia – pozwolą na wzrost tożsamości i integracji lokalnej społeczności.
4. *Zapewnianie udziału w życiu społecznym mieszkańcom, w szczególności seniorom oraz osobom niepełnosprawnym* – niezbędne jest zwiększanie usług opiekuńczych oraz organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego (zaspokajanie potrzeb kulturalno-społecznych, sportowych, rekreacyjnych i edukacyjnych poprzez organizowanie cyklicznych wydarzeń i spotkań integracyjnych, warsztatów międzypokoleniowych, wycieczek itp.).
5. *Wyrównanie szans edukacyjnych i kształtowanie możliwości do rozwoju młodych ludzi* – istnieje pilna potrzeba zapewnienia odpowiednich warunków technicznych, a także możliwości w zakresie edukacji oraz samorozwoju w celu zwiększenia szans życiowych dzieci i młodzieży (m.in. kształtowanie postaw przedsiębiorczych, wprowadzanie i rozwijanie nowych kierunków i elementów kształcenia, organizacja

różnorodnych zajęć pozalekcyjnych i różnych form spędzania czasu wolnego, rozwijających talenty i pasje).

6. *Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na podobszarach rewitalizacji* – zdiagnozowano pilną potrzebę w zakresie przeciwdziałania dewastacji mienia publicznego i zakłócania porządku publicznego poprzez stworzenie spójnego systemu monitoringu wizyjnego. Ponadto konieczna jest interwencja związana z podniesieniem poziomu bezpieczeństwa uczestników ruchów poprzez uporządkowanie ruchu pieszo-rowerowego i kołowego oraz wykreowanie odpowiedniej infrastruktury i spójnego oznakowania. Ponadto istnieje potrzeba realizacji działań edukacyjnych związanych z bezpieczeństwem publicznym we współpracy z Powiatowym Komisariatem Policji w Opatowie.
7. *Zwiększenie dostępności oraz poprawa jakości usług publicznych* – zdiagnozowane potrzeby dotyczą przede wszystkim poprawy stanu technicznego budynków użyteczności publicznej, niwelowania barier architektoniczno-urbanistycznych oraz zwiększenia standardu świadczonych usług na rzecz mieszkańców (m.in. społecznych i kulturalnych).

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej to:

1. *Wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców podobszarów rewitalizacji* – istnieje pilna potrzeba w zakresie wzmocnienia sektora gospodarczego poprzez podjęcie kompleksowych działań inwestycyjnych w przestrzeni, tworzących odpowiednią bazę techniczną oraz wdrożenie programów ułatwiających i zachęcających podjęcie działalności gospodarczych przez mieszkańców podobszarów rewitalizacji, w szczególności w zakresie handlu i turystyki.
2. *Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców podobszarów rewitalizacji* – zidentyfikowano potrzeby w zakresie uporządkowania oraz estetycznego, funkcjonalnego i bezpiecznego zagospodarowania przestrzeni publicznych do rozwoju i różnicowania prowadzonych działalności, a także kreowania przyjaznego klimatu do inwestowania przez przedsiębiorstwa (m.in. ułatwienia formalno-prawne, zagospodarowywania obiektów i przestrzeni na zróżnicowaną działalność gospodarczą).
3. *Tworzenie warunków do rozwoju sektorów turystycznego i okółoturystycznego na podobszarach rewitalizacji* – konieczne jest podjęcie przedsięwzięć związanych

z powstaniem spójnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej oraz kulturalnej, służącej aktywnemu wypoczynkowi oraz spędzaniu czasu wolnego na terenie podobszarów rewitalizacji, a także umożliwiającej mieszkańcom założenie działalności gospodarczej czy podjęcie zatrudnienia w sektorze turystycznym i okołoturystycznym, wykorzystującym lokalne dziedzictwo i istniejący ruch turystyczny.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej to:

1. *Wzrost funkcjonalności układu drogowego* – konieczne jest uporządkowanie ruchu pieszego i kołowego ulic przebiegających przez wyznaczone podobszary rewitalizacji, zapewniając odpowiedni poziom bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego poprzez rozwiązania techniczno-użytkowe (m.in. spójne oznakowanie, uzupełnienie lub budowę oświetlenia i systemu monitoringu, poprawę jakości dróg, stworzenie i uzupełnienie ciągów pieszo-rowerowych oraz miejsc parkingowych w miejscach szczególnego natężenia ruchu).
2. *Uporządkowanie oraz stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców* – zauważa się szereg potrzeb związanych z poprawą estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa przestrzeni publicznych (w tym terenów poprzemysłowych i pokolejowych) dla wzrostu aktywności społecznej i gospodarczej (m.in. poprzez tworzenie infrastruktury społecznej, elementów małej architektury, urządzeń rekreacyjno-sportowych, a także likwidowanie barier architektonicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych).

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze technicznej to:

1. *Zatrzymanie pogłębiającej się degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej, obiektów zabytkowych oraz budynków będących własnością prywatną* – na terenie podobszarów rewitalizacji zidentyfikowano istniejące zdegradowane budynki będące w zasobach gminy, instytucji publicznych, innych podmiotów oraz będące własnością osób prywatnych (o charakterze mieszkaniowym i służących prowadzeniu działalności gospodarczych), które wymagają przeprowadzenia kompleksowych działań związanych m.in. z ich

remontem, termomodernizacją i wymianą źródeł ciepła na ekologiczne w celu przywrócenia bądź nadania innych funkcji oraz udostępnienia.

2. *Uporządkowanie, zwiększenie dostępu i modernizacja infrastruktury komunalnej* – konieczne jest podjęcie działań mających na celu poprawę stanu technicznego i uzupełnienia braków podstawowej infrastruktury komunalnej (w szczególności w zakresie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej), wpływającej na warunki i jakość zamieszkania czy prowadzenia działalności gospodarczej na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej to:

1. *Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń* – rozpoznano konieczność podjęcia kompleksowych działań zmniejszających wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza w zakresie różnych projektów pozwalających na zastąpienie starych, nisko sprawnych urządzeń grzewczych bardziej proekologicznymi rozwiązaniami dostarczającymi ciepło oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii.
2. *Zwiększenie terenów zieleni urządzonej służących wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców* – istnieje potrzeba w zakresie atrakcyjnego uporządkowania i zagospodarowania przestrzeni publicznych w zieleń urządzoną, które przyczynią się do ochrony i kształtowania klimatu lokalnego oraz środowiska zamieszkania, a także będą pełnić funkcje społeczne na rzecz mieszkańców różnych grup wiekowych.
3. *Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców* – potrzebne są inicjatywy edukacyjne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie świadomości, postaw i zachowań ekologicznych przyczyniających się do ochrony środowiska naturalnego.

III. Część programowa

1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Przeprowadzenie całościowej analizy zjawisk kryzysowych i potencjałów oraz wskazanie czynników mających szczególne znaczenie z punktu widzenia rewitalizacji (tabela 5) pozwoliło określić strategiczne kierunki działań dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska. Określono wizję (planowany efekt), misję oraz 2 cele rewitalizacji, wokół których skoncentrowane zostały kierunki działań. Realizacja zaplanowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli na wykonanie misji, a tym samym wyprowadzenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji opracowany został w układzie uwzględniającym dwa kluczowe jego elementy, tj. *wizję* – pokazującą wizerunek obszaru rewitalizacji w przyszłości i *misję* – będącą naczelnym kierunkiem zintegrowanej polityki terytorialnej, wokół której koncentrować się będą kompleksowe i partnerskie działania wszystkich interesariuszy rewitalizacji. Na podstawie przeprowadzonej pogłębionej diagnozy, analizy zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz w wyniku wspólnej pracy warsztatowej interesariuszy rewitalizacji, sformułowano misję i wizję stanu wyznaczonych podobszarów po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji.

WIZJA 2025

Podobszary rewitalizacji w Gminie Iwaniska – wielofunkcyjna przestrzeń zamieszkiwana przez aktywną społecznie i gospodarczo społeczność, wykorzystującą zasoby lokalne i dziedzictwo Ossolińskich do wzrostu dochodów w zakresie rozwoju funkcji turystycznej i handlowej.

MISJA REWITALIZACJI

Tworzenie warunków do wzmocnienia i rozwoju przedsiębiorczości oraz aktywności społecznej mieszkańców bazującej na lokalnych potencjałach z wykorzystaniem międzysektorowej współpracy interesariuszy rewitalizacji w celu zapewnienia wysokiej jakości życia lokalnej społeczności.

Wizja obszaru rewitalizacji zawiera w sobie opis pożądanego stanu docelowego we wszystkich sferach, tj. społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

W wymiarze *społecznym* na rewitalizowanych podobszarach nastąpi poprawa jakości życia mieszkańców poprzez włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją społeczną, a także aktywizację społeczną i integrację społeczności lokalnej, bazujących na lokalnych potencjałach i tożsamości lokalnej – dzięki różnego rodzaju programom wsparcia oraz „oddolnym” inicjatywom lokalnym.

W wymiarze *gospodarczym* proces rewitalizacji przyczyni się w sposób bezpośredni do wzmocnienia i rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców (szczególnie w zakresie rozwoju funkcji turystycznej, okołoturystycznej i handlowej), postaw przedsiębiorczych kapitału społecznego młodych ludzi, a w sposób pośredni – do wzrostu inwestycji i rozwoju gospodarczego przestrzeni handlowo-usługowych.

W wymiarze *przestrzenno-funkcjonalnym* po przeprowadzeniu kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych nastąpi ukształtowanie i uporządkowanie estetycznego, funkcjonalnego i bezpiecznego systemu przestrzeni publicznych, dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych sprzyjających aktywności i przedsiębiorczości społeczności lokalnej oraz rozwojowi funkcji rekreacyjnych, wypoczynkowych, turystycznych i handlowych.

W wymiarze *technicznym* dzięki realizacji kompleksowych działań zwiększy się dostępność mieszkańców do podstawowych usług komunalnych, a także poprawi się stan techniczny (w tym efektywność energetyczna) zdegradowanych budynków użyteczności publicznej, umożliwiając tym samym nadanie im nowej lub przywrócenie pierwotnej funkcji.

W wymiarze *środowiskowym* nastąpi poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń, a także zwiększenie powierzchni i uporządkowanie terenów zieleni które poprawią komfort życia mieszkańców.

W związku z powyższym wizja obszaru rewitalizacji odnosi się do zdiagnozowanych:

- 1) *potrzeb* – związanych ze wzmocnieniem aktywności społecznej i gospodarczej oraz wzrostem dochodów mieszkańców przy jednoczesnym rozwoju funkcji turystycznej i handlowej.
- 2) *uwarunkowań* – wynikających ze zmian strukturalnych na rynku pracy, spowodowanych rolniczym charakterem gminy;

- 3) *potencjałów obszaru rewitalizacji* – wysokiego kapitału ludzi młodych, lokalnego dziedzictwa kulturowego i naturalnego, przebiegającym szlakiem rowerowym „Green Velo”, aktywnej działalności Gminnego Centrum Biblioteki i Kultury w Iwaniskach oraz Instytucji Kultury Zamek Krzyżtopór w Ujeździe, których uruchomienie jest istotne do powodzenia procesu rewitalizacji.

1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań

Wypełnienie przyjętej wizji i misji jest uwarunkowane realizacją postawionych celów rewitalizacji i zaplanowanych do realizacji kierunków działań, służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych na etapie diagnostycznym negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętym celom (schematy 3 i 4).

Przedstawiona poniżej struktura założeń Gminnego Programu Rewitalizacji jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i potencjały, a także wynikające z nich potrzeby rewitalizacyjne. Cele rewitalizacji służą hierarchizacji działań w odniesieniu do wskazanych potrzeb, a także są powiązane z wizją stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.

Cel rewitalizacji 1. *Wzmocnienie i rozwój przedsiębiorczości i aktywności społecznej mieszkańców* wraz z przyczyniającymi się do jego realizacji kierunkami działań, które dotyczą: pobudzania i wzmacniania aktywności mieszkańców, włączania do życia społecznego osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem i kreowania warunków do zakładania i rozwoju działalności gospodarczych – odpowiada na określone na podstawie diagnozy obszaru rewitalizacji potrzeby:

- 1) Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia i zwiększanie szans na zatrudnienie;
- 2) Wieloaspektowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją społeczną i/lub wykluczonych społecznie;
- 3) Intensyfikowanie zaangażowania społeczności w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz podobszarów rewitalizacji;
- 4) Zapewnianie udziału w życiu społecznym mieszkańcom, w szczególności seniorom oraz osobom niepełnosprawnym;
- 5) Wyrównanie szans edukacyjnych i kształtowanie możliwości do rozwoju młodych ludzi;
- 6) Wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców podobszarów rewitalizacji;

- 7) Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców podobszarów rewitalizacji.

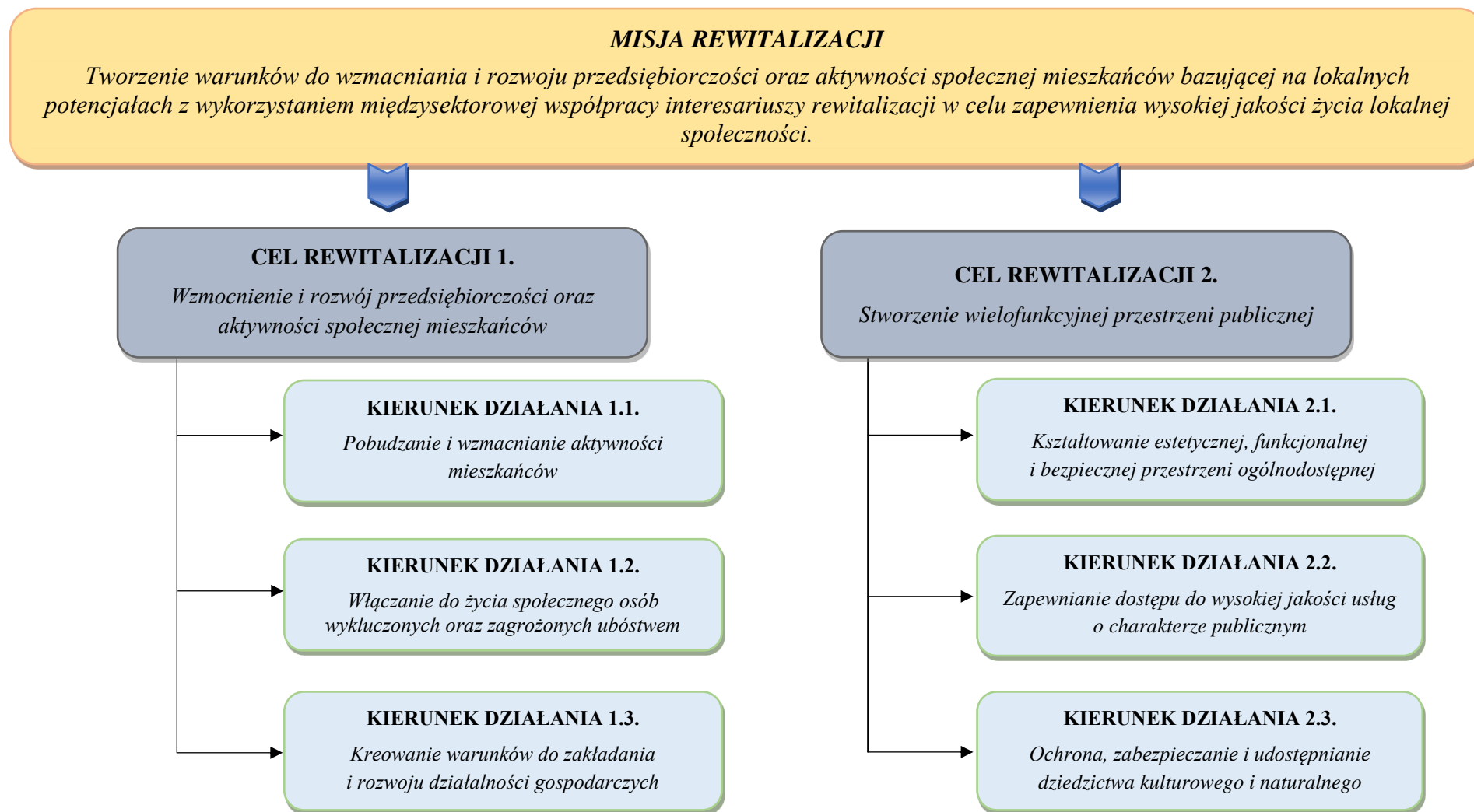
Osiągnięcie założeń celu 1. jest ściśle związane z planowanym efektem rewitalizacji określonym w wizji stanu obszaru w sferach społecznej i gospodarczej.

Cel rewitalizacji 2. *Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej* wraz z przyczyniającymi się do jego realizacji kierunkami działań, które dotyczą: kształtowania estetycznej, funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni ogólnodostępnej, zapewniania dostępu do wysokiej jakości usług o charakterze publicznym oraz ochrony, zabezpieczania i udostępniania dziedzictwa kulturowego i naturalnego – odpowiada na określone na podstawie diagnozy obszaru rewitalizacji potrzeby:

- 1) Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na podobszarach rewitalizacji;
- 2) Zwiększenie dostępności oraz poprawa jakości usług publicznych;
- 3) Tworzenie warunków do rozwoju sektorów turystycznego i okołoturystycznego na obszarze rewitalizacji;
- 4) Wzrost funkcjonalności układu drogowego;
- 5) Uporządkowanie oraz stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców;
- 6) Zatrzymanie pogłębiającej się degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej, obiektów zabytkowych oraz budynków będących własnością prywatną;
- 7) Uporządkowanie, zwiększenie dostępu i modernizacja infrastruktury komunalnej;
- 8) Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń;
- 9) Zwiększenie terenów zieleni urządzonej służących wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców;
- 10) Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

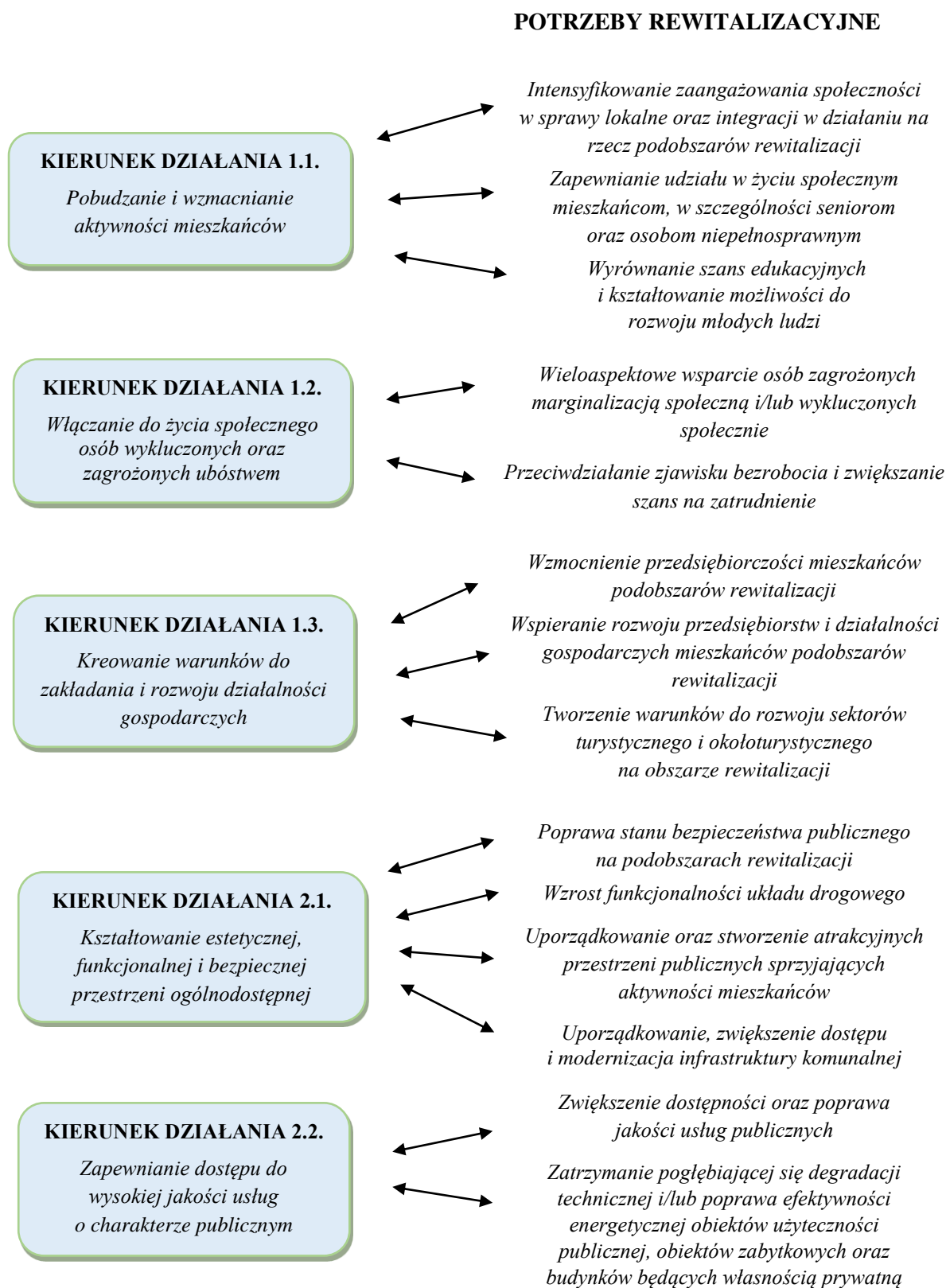
Osiągnięcie założeń celu 2. jest ściśle związane z planowanym efektem rewitalizacji określonym w wizji stanu obszaru w sferach gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

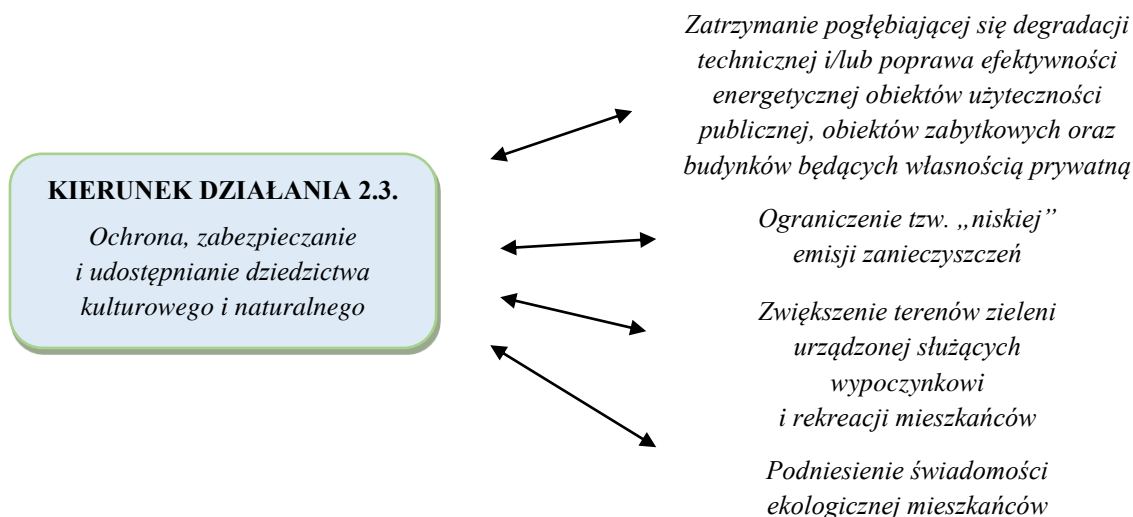
Schemat 3 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025

Źródło: Opracowanie własne

Schemat 4 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanej skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2016–2025

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Iwaniska złożony jest z listy planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz z charakterystyki pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dzięki temu dokument jest konstrukcją złożoną z wielu różnorodnych projektów, która warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów, a tym samym ich efektywne oddziaływanie na zidentyfikowane na etapie diagnozy zjawiska kryzysowe oraz wykorzystuje lokalne potencjały.

2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć

W wyniku prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji oraz w oparciu o zasadę partnerstwa i partycypacji społecznej, zdefiniowano i scharakteryzowano 9 *projektów podstawowych*, czyli takich, bez których realizacja celów dokumentu nie będzie możliwa i podobszary rewitalizacji nie będą w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Ponadto są to projekty kluczowe do powodzenia procesu rewitalizacji, ponieważ oddziałują kompleksowo na zidentyfikowane problemy we wszystkich sferach, a przede wszystkim w sferze społecznej. Główne założenia projektów przedstawiają tabele 6–14.

Tabela 6 Projekt podstawowy nr 1

Nazwa projektu	<i>Rewitalizacja Iwanisk obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych, przebudowę świetlicy wiejskiej oraz nadanie istniejącemu budynkowi Ochotniczej Straży Pożarnej nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i>		
Lokalizacja	Podobszar rewitalizacji I	Okres realizacji	2017–2020
Szacowana wartość	6 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), PROW, budżet gminy, środki prywatne
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje funkcjonalne, estetyczne i bezpieczne zagospodarowanie, uporządkowanie i wyposażenie przestrzeni publicznych (w tym obszarów poprzemysłowych i pokolejowych), przebudowę świetlicy wiejskiej przy ul. Opatowskiej, modernizację zajezdni autobusowej oraz przystosowanie budynku Ochotniczej Straży Pożarnej przy ul. Rakowskiej do pełnienia funkcji społecznych i kulturalnych.</p> <p>Zakres prac obejmuje w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rynek wraz z bezpośrednim otoczeniem: <ul style="list-style-type: none"> – uporządkowanie i uzupełnienie zieleni parkowej, – montaż obiektów małej architektury (m.in. ławki, altany, kosze, urządzenia zabawowe), – utworzenie spójnego oznakowania informacyjnego, – modernizacja i uzupełnienie ciągów pieszo-rowerowych i dróg wraz z miejscami parkingowymi, – montaż energooszczędnego oświetlenia. 2. Plac przy ul. Opatowskiej wraz z bezpośrednim otoczeniem: <ul style="list-style-type: none"> – zagospodarowanie i uporządkowanie zieleni, – utworzenie spójnego oznakowania, – montaż obiektów małej architektury (m.in. ławki, altany) i urządzeń rekreacyjno-sportowych (m.in. plac zabaw i wielofunkcyjna siłownia zewnętrzna), – wykreowanie ścieżki zdrowia i ciągu pieszo-rowerowego, – montaż oświetlenia energooszczędnego. 3. Świetlicę wiejską przy ul. Opatowskiej – przebudowa budynku świetlicy wiejskiej z przeznaczeniem na stanowiska handlowo-usługowe. 4. Zagospodarowanie przestrzeni publicznych – uporządkowanie i zaadaptowanie terenu przy Zespole Szkół Publicznych i cmentarzu z przeznaczeniem na parking wraz z wyposażeniem w niezbędną infrastrukturę towarzyszącą. 5. Zajezdnię autobusową przy ul. Opatowskiej – stworzenie centrum obsługi komunikacyjnej: <ul style="list-style-type: none"> – uporządkowanie terenu zajezdni, – modernizacja nawierzchni, – przebudowa i rozbudowa istniejącej wiaty przystankowej wraz z zapleczem sanitarnym, – stworzenie spójnego oznakowania poziomego i pionowego, – wyposażenie terenu w infrastrukturę towarzyszącą. 6. Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej przy ul. Rakowskiej: <ul style="list-style-type: none"> – przebudowa i adaptacja budynku wraz z wymianą instalacji wewnętrznych i źródła ciepła (uwzględnienie technologii EWE i OZE), – wzrost estetyki elewacji zewnętrznej i pokrycia dachowego, – wymiana części stolarki okiennej i drzwiowej, 		

	<ul style="list-style-type: none"> - utworzenie zaplecza sanitarnego wewnątrz budynku, - likwidacja barier architektonicznych dla potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych, - doposażenie budynku do prowadzenia działalności kulturalnej i społecznej (m.in. wyposażenie sceniczne, kuchenne, siłowni i sali fitness), - przystosowanie przestrzeni lokalowej do prowadzenia centrum aktywności społecznej i gospodarczej. <p>7. Adaptację zdegradowanego obszaru przemysłowego i kolejowego wraz z otoczeniem przy ul. Kolejowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utworzenie ciągu pieszego od strony ul. Kolejowej, - adaptacja zdegradowanego budynku wagowego wraz z instalacjami wewnętrznymi, w tym wykorzystujące EWE i OZE na cele gospodarcze, - zagospodarowanie terenu z przeznaczeniem na parking i stragany targowe, - uzbrojenie terenu w przyłącza wodociągowe, kanalizacyjne, energetyczne oraz w system odprowadzenia wód deszczowych oraz miejsca gromadzenia odpadów, - nasadzenia zieleni. <p>8. Kościół parafialny pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zagospodarowanie nieuporządkowanego terenu wokół świątyni, przeznaczenie go na miejsca parkingowe wraz z infrastrukturą towarzyszącą, - przeprowadzenie prac wpływających na zachowanie obiektu. <p>9. Objęcie spójnym monitoringiem wizyjnym miejsc o charakterze publicznym.</p> <p>10. Zachowanie i udostępnienie obiektów dziedzictwa kulturowego.</p> <p>11. Poprawa estetyki obiektów i przestrzeni, w których prowadzona jest działalność społeczna i gospodarcza.</p>
<p>Podmioty realizujące projekt</p>	<p>Gmina Iwaniska, Gminne Centrum Biblioteki i Kultury w Iwaniskach, Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy</p>
<p>Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały</p>	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11 i 12 – włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją społeczną pozwoli na aktywizację społeczną mieszkańców do współdziałania na rzecz podobszarów rewitalizacji, rozszerzenie oferty świadczonych usług społecznych (m.in. wychowania przedszkolnego, edukacyjnych, kulturalnych) na rzecz różnych grup interesariuszy. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 1, 2, 3, 4, 5 – poprzez stworzenie estetycznych oraz funkcjonalnych warunków techniczno-przestrzennych do zakładania nowych oraz wzmocnienia i rozwoju istniejących działalności gospodarczych mieszkańców (w szczególności w sektorze handlowym i okołoturystycznym) opartych na lokalnym dziedzictwie. 3) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 i 10 – poprzez: estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie i wyposażenie przestrzeni publicznych – w tym terenów przemysłowych i kolejowych (m.in. w małą architekturę, monitoring wizyjny, spójne oznakowanie i oświetlenie energooszczędne); dostosowanie obiektów: Ochotniczej Straży Pożarnej i świetlicy wiejskiej w Iwaniskach w celu nadania nowych i rozszerzenia obecnie pełniących funkcji na rzecz różnych grup interesariuszy rewitalizacji (w tym likwidacja barier architektonicznych oraz zwiększenie efektywności energetycznej); zwiększenie dostępności do wysokiej jakości infrastruktury komunalnej (w szczególności sieci wodno-kanalizacyjne, drogowe, parkingi, obsługa pasażerska). 4) <i>w sferze technicznej</i>: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9 – zwłaszcza poprzez efektywne

	<p>wykorzystanie do celów społecznych zdegradowanego technicznie budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Iwaniskach, zwiększenie jego efektywności energetycznej oraz przeprowadzenie prac mających na celu zachowanie i udostępnienie kościoła parafialnego pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej.</p> <p>5) w sferze środowiskowej: 1, 2, 4 – zwłaszcza przez ograniczenie wysokiego poziomu tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń oraz uporządkowania zieleni.</p> <p>Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) w sferze społecznej: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 – wskazane potencjały pozwolą w pełni wykorzystać lokalne dziedzictwo i uwarunkowania, zwiększając aktywność społeczno-gospodarczą mieszkańców, ich wzrost dochodów oraz włączenie osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją. 2) w sferze gospodarczej: 1, 2, 3 – wykorzystanie potencjałów pozwoli uruchomić potencjał społeczny obszaru do zakładania nowych i rozwijania istniejących działalności gospodarczych, w szczególności w mało zróżnicowanym sektorze handlu, usług i działalności okołoturystycznych. 3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 1, 2 – korzystna lokalizacja przy dwóch drogach wojewódzkich, szlaku rowerowym „Green Velo” oraz licznych obiektach świadczących usługi na rzecz społeczności lokalnej pozwoli na ożywienie społeczno-gospodarcze podobszarów. 4) w sferze technicznej: 1 – lokalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego pozwoli na wzrost tożsamości lokalnej mieszkańców, rozwój sektora handlu, usług i okołoturystycznego oraz wzrost zainteresowania turystów podobszarami rewitalizacji. 5) w sferze środowiskowej: 1, 2, 3 – wykorzystanie istniejącej zieleni i obszarów chronionych na rzecz stworzenia miejsc wypoczynku, sportu i rekreacji.
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Wzmocnienie i rozwój przedsiębiorczości oraz aktywności społecznej mieszkańców.</i></p> <p>Kierunek działania 1.1. <i>Pobudzanie i wzmocnianie aktywności mieszkańców.</i></p> <p>Kierunek działania 1.2. <i>Włączanie do życia społecznego osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i></p> <p>Kierunek działania 1.3. <i>Kreowanie warunków do zakładania i rozwoju działalności gospodarczych.</i></p> <p>Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej.</i></p> <p>Kierunek działania 2.1. <i>Kształtowanie estetycznej, funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni ogólnodostępnej.</i></p> <p>Kierunek działania 2.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług o charakterze publicznym.</i></p> <p>Kierunek działania 2.3. <i>Ochrona, zabezpieczanie i udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty planowanych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - efektywne wykorzystanie zdegradowanych budynków do pełnienia funkcji społecznych na rzecz mieszkańców; - estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie wraz z wyposażeniem w infrastrukturę przestrzeni publicznych (w tym likwidacja barier architektonicznych); - rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury społecznej; - zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty usług w zakresie kultury, edukacji i spędzania czasu wolnego; - stworzenie bezpiecznej, estetycznej przestrzeni publicznej służącej mieszkańcom; - zwiększenie terenów zielonych do rekreacji i wypoczynku mieszkańców; - zwiększenie dostępności do infrastruktury komunalnej (w tym drogowej);

	<ul style="list-style-type: none"> - aktywizacja społeczna i integracja mieszkańców; - wzrost integracji mieszkańców; - włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem; - zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne; - rozwój przedsiębiorczości mieszkańców; - wzrost tożsamości lokalnej. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Ludność mieszkająca na obszarach objętych rewitalizacją. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
<p style="text-align: center;">Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Przebudowa budynku komunalnego w miejscowości Krępa na mieszkania socjalne</i> – pozwoli na objęcie wsparciem osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją społeczną poprzez rozszerzenie usług socjalnych. 2) <i>Muzeum Zamku Krzyżtopór w Ujeździe – jako multimedialny spacer śladami Ossolińskich</i> – innowacyjne i kompleksowe działania dotyczące Zamku Krzyżtopór pozwolą na wzrost tożsamości lokalnej oraz możliwość wzrostu dochodów mieszkańców związanych z handlem i obsługą turystów. 3) <i>Przedszkolaki z Gminy Iwaniska przecierają szlaki</i> – poprzez tworzenie warunków do rozwoju i wzmacniania kapitału społecznego ludzi młodych przez wyrównywanie ich szans edukacyjnych. 4) <i>Z wiarą w przyszłość</i> – poprzez tworzenie warunków do rozwoju i wzmacniania kapitału społecznego ludzi młodych przez wyrównywanie ich szans edukacyjnych. 5) <i>Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</i> – objęcie wieloaspektową i zindywidualizowaną aktywizacją społeczną i zawodową osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym wykorzystująca elementy i narzędzia edukacyjne, społeczne i zawodowe pozwoli na ich włączenie do życia społeczno-obywatelskiego oraz możliwości wykorzystania wspartej infrastruktury i przestrzeni. 6) <i>Kultura kluczem do integracji</i> – pozwoli na realizację działań kulturalnych i edukacyjnych w wspartej infrastrukturze i przestrzeni. 7) <i>Odnawialne Źródła Energii w Gminie Iwaniska</i> – poprzez rozszerzenie i wsparcie działań mających na celu zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz poprawę jakości powietrza.

Tabela 7 Projekt podstawowy nr 2

Nazwa projektu	<i>Przebudowa budynku komunalnego w miejscowości Krępa na mieszkania socjalne</i>		
Lokalizacja	Krępa (podobszar rewitalizacji II)	Okres realizacji	2016–2020
Szacowana wartość	3,7 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy

<p>Zakres rzeczowy realizowanych zadań</p>	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje zaadaptowanie budynku komunalnego w miejscowości Krępa na mieszkania socjalne, w szczególności takie działania, jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - likwidacja piwnic, - uzbrojenie terenu polegające na budowie przyłącza energetycznego, przyłącza gazu płynnego wraz ze zbiornikiem podziemnym oraz szczelnego, bezodpływowego zbiornika na nieczystości ciekłe, - przeprowadzenie ogólnych prac budowlanych: zmiana pokrycia dachowego, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, ocieplenie budynku, - wykonanie instalacji: ogrzewania CO w oparciu o piece gazowe, centralnej wody użytkowej opartej na kolektorach słonecznych umieszczonych na dachu budynku, zimnej i ciepłej wody z cyrkulacją, kanalizacyjnej, wentylacji, przeciwpożarowej i elektrycznej, - adaptacja 20 mieszkań i 2 świetlic, - wyposażenie przestrzeni wokół budynku w elementy i urządzenia placu zabaw, - utwardzenie drogi wewnętrznej, utworzenie miejsc parkingowych i wykonanie placu manewrowego.
<p>Podmioty realizujące projekt</p>	<p>Gmina Iwaniska, Ośrodek Pomocy Społecznej</p>
<p>Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały</p>	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 4, 5, 6, 7, 11 i 12 – poprzez zapewnienie osobom wykluczonym i/lub zagrożonym marginalizacją społeczną, będących w trudnej sytuacji materialnej i życiowej możliwości godnych warunków mieszkaniowych. 2) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 4 i 10 – dostosowanie budynku w celu nadania nowych funkcji (w tym likwidacja barier architektonicznych oraz zwiększenie efektywności energetycznej) oraz poprzez estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie jego otoczenia. 3) <i>w sferze technicznej</i>: 1, 3, 4 – poprzez adaptację do celów społecznych zdegradowanego technicznie budynku starej szkoły w Krępie wraz z otoczeniem oraz zwiększenie jego efektywności energetycznej. 4) <i>w sferze środowiskowej</i>: 1 – zwłaszcza poprzez ograniczenie wysokiego poziomu tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń przez zwiększenie efektywności energetycznej budynku. <p>Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 6) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 – wskazane potencjały pozwolą w pełni wykorzystać lokalne dziedzictwo i uwarunkowania, zwiększając aktywność społeczno-gospodarczą mieszkańców, ich wzrost dochodów oraz włączenie osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją. 7) <i>w sferze środowiskowej</i>: 2, 3 – poprzez uatrakcyjnienie otoczenia i środowiska mieszkania.
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Wzmocnienie i rozwój przedsiębiorczości oraz aktywności społecznej mieszkańców.</i></p> <p>Kierunek działania 1.2. <i>Włączanie do życia społecznego osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i></p> <p>Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej.</i></p> <p>Kierunek działania 2.1. <i>Kształtowanie estetycznej, funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni ogólnodostępnej.</i></p> <p>Kierunek działania 2.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług o charakterze</i></p>

<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p><i>publicznym.</i></p> <p>Prognozowane rezultaty planowanych działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie dostępu do usług społecznych dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym; – redukcja negatywnych zjawisk społecznych, takich jak: patologia, ubóstwo, bezradność życiowa; – zwiększenie dostępu do usług społecznych, – poprawa sytuacji bytowej mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej; – aktywizacja społeczna osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym; – motywacja osób nieporadnych życiowo do wprowadzenia zmian wpływających na jakość życia rodziny. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Ludność mieszkająca na obszarach objętych rewitalizacją. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Rewitalizacja Iwanisk obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych, przebudowę świetlicy wiejskiej oraz nadanie istniejącemu budynkowi Ochotniczej Straży Pożarnej nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i> – poprzez wsparcie obiektów i przestrzeni świadczących usługi o charakterze społecznym, kulturalnym i edukacyjnym ukierunkowana między innymi na wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją społeczną, co pozwoli na kompleksowe i bardziej zindywidualizowane podejście do negatywnych zjawisk społecznych mieszkańców objętych pomocą socjalną. 2) <i>Muzeum Zamku Krzyżtopór w Ujeździe – jako multimedialny spacer śladami Ossolińskich</i> – innowacyjne i kompleksowe działania dotyczące Zamku Krzyżtopór pozwolą na wzrost tożsamości lokalnej oraz możliwość wykorzystania lokalnego dziedzictwa do wzrostu dochodów mieszkańców, a tym samym włączenia społeczno-gospodarczego mieszkańców mieszkań socjalnych. 3) <i>Przedszkolaki z Gminy Iwaniska przecierają szlaki</i> – tworzenie warunków do rozwoju i wzmacniania kapitału społecznego ludzi młodych poprzez wyrównywanie ich szans edukacyjnych pozwoli na zminimalizowanie zagrożenia dziedziczenia negatywnych wzorców od osób dorosłych. 4) <i>Z wiarą w przyszłość</i> – tworzenie warunków do rozwoju i wzmacniania kapitału społecznego ludzi młodych poprzez wyrównywanie ich szans edukacyjnych, co pozwoli na zminimalizowanie zagrożenia dziedziczenia negatywnych wzorców od osób dorosłych. 5) <i>Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</i> – objęcie wieloaspektową i zindywidualizowaną aktywizacją społeczną i zawodową osób zagrożonych ubóstwem i/lub wykluczeniem społecznym zamieszkujących mieszkania socjalne, wykorzystując elementy i narzędzia edukacyjne, społeczne i zawodowe, pozwoli na ich włączenie do życia społeczno-obywatelskiego. 6) <i>Kultura kluczem do integracji</i> – poprzez wieloaspektowe wsparcie osób objętych pomocą socjalną.

Tabela 8 Projekt podstawowy nr 3

Nazwa projektu	<i>Muzeum Zamku Krzyżtopór w Ujeździe – jako multimedialny spacer śladami Ossolińskich</i>		
Lokalizacja	Ujazd (podobszar rewitalizacji I)	Okres realizacji	2017–2019
Szacowana wartość	2,3 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>1. Artystyczne prace scenograficzne. Aranżacja scenograficzna ekspozycji wykonana zostanie wg koncepcji autorskiej, w tym realizacja wielkogabarytowych elementów scenograficznych: wykonanie wewnętrznych podziałów przestrzeni zgodnych z projektem aranżacji wnętrza, artystyczne prace malarskie, rzeźbiarskie, prace z wykorzystaniem tkanin, wykonanie ewentualnych replik strojów i mebli, wykonanie obudów do sprzętu multimedialnego oraz stelaży. Wykonany i zamontowany zostanie system witryn szklanych (m.in. gablot na ekspozyty) o zróżnicowanych gabarytach. Nastąpi również montaż tzw. galerii muzealnej: podstawek, wieszaków, uchwytów, stojaków, ramek, podpórek, manekinów pod obiekty.</p> <p>2. Artystyczne prace graficzne. Opracowanie graficzne całego materiału ilustracyjnego i ikonograficznego ekspozycji, projekty i realizacja graficzna wszystkich elementów artystycznych zapisanych językiem symboli bądź liter, opracowanie graficzne wszystkich fasad i paneli wystawy. Opracowanie fotografii, obróbka komputerowa zdjęć – nanoszenie efektów, powiększanie fotografii do wymiarów rzeczywistych na ekspozycji, retusze zdjęć, przygotowanie materiału graficznego do produkcji, archiwizacja materiału do druku do momentu otwarcia wystawy.</p> <p>3. Aranżacja oświetlenia wystawy. Wykonie opracowania projektu zasilania do opraw oświetleniowych, urządzeń multimedialnych wystawy oraz nagłośnienia wraz z integrowanym systemem zarządzania. Po opracowaniu koncepcji wykonanie instalacji elektrycznej.</p> <p>4. Aranżacja multimedialna ekspozycji. Opracowanie projektu instalacji multimedialnej wystawy oraz nagłośnieniowej. Następnie wykonanie instalacji nagłośnienia wystawy i wykonanie okablowania wizyjnego (kładzenie kabla, zarobienie końcówek kabli, gniazda, zarobienie wtyków, montaż szafy serwerowej i oprzyrządowania, pomiary itp.). Aranżacja multimedialna obejmuje również zakup, montaż, regulację oraz uruchomienie urządzeń multimedialnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Serwer i urządzenia transmitujące sygnał HDMI na duże odległości. ▪ Zestaw projektorów do projekcji zwykłych i specjalistycznych np. mappingu wraz z kompletem odtwarzaczy (player, komputer, mediaserwer). ▪ Zestaw urządzeń interaktywnych typu touchpanel, stoły multimedialne, kioski informacyjne, tablety, wraz oprogramowaniem oraz urządzeniami odtwarzającymi (player, komputer, mediaserwer) ▪ Zestaw głośników pasywnych i/lub aktywnych wraz ze wzmacniaczem i odtwarzaczami. <p>5. Opracowanie multimediiów. Przygotowanie aplikacji dla urządzeń multimedialnych (urządzenia interaktywne,</p>		

	<p>dotykowe wg projektu) oraz opracowanie kontentów do urządzeń multimedialnych w wersji polsko-angielskiej. Opracowany zostanie również mapping oraz prezentacje multimedialne i projekcje dla zestawu projektorów z wykorzystaniem materiału archiwalnego dostarczonego przez Inwestora oraz materiałów przygotowanych przez Wykonawcę we własnym zakresie (własne produkcje filmowe, animacje itp.). Przygotowana zostanie także ścieżka muzyczna do materiałów filmowych: prezentacji i projekcji, skomponowanie muzyki do poszczególnych stanowisk, montaż nagrań, w tym także podkładów muzycznych, dźwięków oraz materiałów archiwalnych.</p> <p>6. Materiały promocyjne projektu (album, tablice). W ramach projektu wykonane zostaną materiały promocyjne w postaci tablic informacyjnych oraz albumów, które opisywać będą nową ekspozycję. Ponadto projekt obejmuje również konserwację zabytków pochodzących z badań archeologicznych, wykonie makiety fizycznej zamku Krzyżtopór do wnętrza i na zewnątrz, zakup mebli do kącika Ossolińskich oraz zakup praw autorskich do materiałów archiwalnych (fotografii, filmów i nagrań dźwiękowych wykorzystywanych na wystawie). Zakupiona i zamontowana zostanie również platforma schodowa z płytą podłogową dla osób niepełnosprawnych.</p>
<p>Podmioty realizujące projekt</p>	<p>Instytucja Kultury Zamek Krzyżtopór w Ujeździe, Urząd Gminy Iwaniska</p>
<p>Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały</p>	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 3, 5, 6, 9, 11 – wzrost potencjału turystycznego obiektu pozwoli na stworzenie możliwości do wzrostu dochodów mieszkańców w sektorze handlowym, usługowym i okołoturystycznym, integracji i tożsamości lokalnej, a co za tym idzie powrót do życia społeczno-gospodarczego osób wykluczonych społecznie. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 1, 2, 3, 4 – zwiększenie atrakcyjności Zamku Krzyżtopór w Ujeździe wpłynie na wzrost ilości turystów odwiedzających atrakcję. Wykorzystanie potencjału sprawi wzrost dochodów mieszkańców, zróżnicowanie działalności gospodarczych oraz rozwój sektora pozarolniczego (m.in. handlowego, usługowego i okołoturystycznego). 3) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 8 – uatrakcyjnienie i wsparcie obiektu zabytkowego pozwoli na wzrost jego zachowania i dostępności również dla osób niepełnosprawnych i starszych. 4) <i>w sferze technicznej</i>: 5 – uatrakcyjnienie i wsparcie obiektu zabytkowego pozwoli na wzrost jego zachowania i dostępności. <p>Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 5) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 5, 6, 7 – wysoki kapitał społeczny (w szczególności ludzi młodych), aktywna działalność instytucji kultury oraz atrakcyjny kalendarz imprez pozwolą w pełni wykorzystać lokalne dziedzictwo i uwarunkowania, zwiększając aktywność społeczno-gospodarczą mieszkańców, ich wzrost dochodów oraz włączenie osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją. 6) <i>w sferze gospodarczej</i>: 1, 3 – wykorzystanie przedsiębiorczości mieszkańców pozwoli uruchomić potencjał społeczny obszaru do zakładania nowych i rozwijania istniejących działalności gospodarczych, w szczególności w mało zróżnicowanym sektorze handlu, usług i działalności okołoturystycznych. 7) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 2 – korzystna lokalizacja przy dwóch drogach wojewódzkich, szlaku rowerowym „Green Velo” oraz licznych obiektach świadczących usługi na rzecz społeczności lokalnej pozwoli na kompleksowe

	<p>wykorzystanie lokalnego dziedzictwa.</p> <p>8) <i>w sferze technicznej</i>: 1 – lokalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego pozwoli na wzrost tożsamości lokalnej mieszkańców, rozwój sektorów (m.in. handlowego, usługowego i okołoturystycznego) oraz wzrost zainteresowania turystów podobszarami rewitalizacji.</p> <p>9) <i>w sferze środowiskowej</i>: 1, 2, 3 – wykorzystanie lokalnego dziedzictwa naturalnego jako bazy turystyczno-rekreacyjno-usługowej pozwoli na wzrost społeczno-gospodarczy mieszkańców.</p>
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Wzmocnienie i rozwój przedsiębiorczości oraz aktywności społecznej mieszkańców.</i></p> <p>Kierunek działania 1.3. <i>Kreowanie warunków do zakładania i rozwoju działalności gospodarczych.</i></p> <p>Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej.</i></p> <p>Kierunek działania 2.1. <i>Kształtowanie estetycznej, funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni ogólnodostępnej.</i></p> <p>Kierunek działania 2.3. <i>Ochrona, zabezpieczanie i udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty planowanych działań:</p> <ul style="list-style-type: none"> – zachowanie i zabezpieczenie cennego obiektu dziedzictwa kulturowego regionu – Zamku Krzyżtopór w Ujeździe, – poprawa warunków technicznych do świadczenia wysokiej jakości usług kulturalnych i turystycznych wraz z dostosowaniem muzeum do potrzeb osób niepełnosprawnych, – rozszerzenie i podniesienie jakości świadczonej oferty kulturalnej i turystycznej, – ochrona dziedzictwa kulturowego regionu i zachowanie dla przyszłych pokoleń, – wzrost tożsamości lokalnej poprzez kultywowanie i wykorzystanie dziedzictwa kulturowego, – wzrost dostępności do atrakcyjnej oferty kulturalnej i turystycznej, – poprawa jakości życia mieszkańców. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Ludność mieszkająca na obszarach objętych rewitalizacją. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>

<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Rewitalizacja Iwanisk obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych, przebudowę świetlicy wiejskiej oraz nadanie istniejącemu budynkowi Ochotniczej Straży Pożarnej nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i> – wsparcie w zakresie infrastruktury i przestrzeni na podobszarach rewitalizacji pozwoli na uatrakcyjnienie produktu turystycznego bazującego na lokalnym dziedzictwie (w szczególności Zamku Krzyżtopór w Ujeździe), pozwalając na rozwój sektora publicznego, handlowego, usługowego i okołoturystycznego pozwalającego na wzrost dochodów mieszkańców oraz włączenie społeczno-gospodarcze osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją. 2) <i>Przebudowa budynku komunalnego w miejscowości Krępa na mieszkania socjalne</i> – wykorzystanie wspartego dziedzictwa kulturowego pozwoli na wzrost integracji i tożsamości mieszkańców, włączenia społecznego i wzrost aktywności społeczno-gospodarczej. 3) <i>Przedszkolaki z Gminy Iwaniska przecierają szlaki</i> – zachowanie i udostępnienie dziedzictwa kulturowego pozwoli na budowanie tożsamości lokalnej kapitału społecznego młodych ludzi. 4) <i>Z wiarą w przyszłość</i> – zachowanie i udostępnienie dziedzictwa kulturowego pozwoli na budowanie tożsamości lokalnej kapitału społecznego młodych ludzi. 5) <i>Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</i> – mieszkańcy objęci wsparciem w projekcie będą mogli wykorzystać wspartą atrakcję turystyczną do rozwoju społeczno-gospodarczego i wyjścia z sytuacji kryzysowej. 6) <i>Kultura kluczem do integracji</i> – pozwoli na realizację działań kulturalnych i edukacyjnych w wspartej infrastrukturze i przestrzeni.
--	--

Tabela 9 Projekt podstawowy nr 4

Nazwa projektu	<i>Przedszkolaki z Gminy Iwaniska przecierają szlaki</i>		
Lokalizacja	Gmina Iwaniska (w tym podobszary rewitalizacji)	Okres realizacji	2016–2018
Szacowana wartość	0,9 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFS), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres projektu obejmuje zapewnienie wszechstronnego rozwoju dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w wieku 3–5 lat z terenu Gminy Iwaniska (w tym podobszarów rewitalizacji) w zakresie edukacji przedszkolnej i wzbogacenia jej oferty poprzez utworzenie nowych oddziałów wychowania przedszkolnego (Ujazd – podobszar rewitalizacji I, Jastrzębska Wola i Wygiełzów) oraz wygenerowanie dodatkowych miejsc w oddziałach w Iwaniskach (podobszar rewitalizacji I) i Mydłowie (wraz z wydłużeniem czasu pracy) i realizację dodatkowych zajęć wspomagających rozwój dziecka oraz zakup wyżywienia.</p> <p>Dodatkowe zajęcia obejmować mają zakres rytmiki, gimnastyki korekcyjnej, plastyki, informatyki, wiedzę matematyczno-przyrodniczą, wspomagający rozwój intelektualny, emocjonalny i społeczny dzieci. Ponadto stworzone zostaną możliwości do rozwoju dzieci z niepełnosprawnościami oraz innymi deficytami poprzez organizację zajęć z psychologiem, pedagogiem i logopedą. Uzupełnieniem projektu ma być zakup dodatkowego wyposażenia.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Iwaniska, przedszkola		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 3, 6, 9, 10, 11 – poprzez kompleksowe tworzenie warunków dla rozwoju swoich pasji, zainteresowań, talentów, kompetencji kluczowych kapitału społecznego młodych ludzi oraz wyrównywanie ich szans edukacyjnych. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 2, 3 – poprzez kształtowanie postaw przedsiębiorczych i kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy. <p>Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 3) <i>w sferze społecznej</i>: 2, 3 – stanowi odpowiedź na wysoki kapitał społeczny młodych ludzi, który należy wzmacniać do przyszłej aktywności i przedsiębiorczości. 4) <i>w sferze gospodarczej</i>: 1, 3 – realizacja projektu przyczyni się do ukształtowania kompetencji kluczowych młodych ludzi, wykorzystujących lokalne potencjały do rozwoju społeczno-gospodarczego (w szczególności w sektorze społecznym, handlu, usług i działalności okołoturystycznych). 		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Wzmocnienie i rozwój przedsiębiorczości oraz aktywności społecznej mieszkańców.</i></p> <p>Kierunek działania 1.1. <i>Pobudzanie i wzmacnianie aktywności mieszkańców.</i></p> <p>Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej.</i></p> <p>Kierunek działania 2.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług o charakterze publicznym.</i></p>		

<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie jakości oferty edukacyjnej; - podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy; - rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; - wzrost aktywności społecznej. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Rewitalizacja Iwanisk obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych, przebudowę świetlicy wiejskiej oraz nadanie istniejącemu budynkowi Ochotniczej Straży Pożarnej nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i> – nastąpi wzrost dostępności do świadczonych usług społecznych oraz stworzone zostaną warunki do rozwoju społeczno-gospodarczego dla ludzi młodych. 2) <i>Muzeum Zamku Krzyżtopór w Ujeździe – jako multimedialny spacer śladami Ossolińskich</i> – zachowanie i udostępnienie dziedzictwa kulturowego pozwoli na budowanie tożsamości lokalnej kapitału społecznego młodych ludzi. 3) <i>Kultura kluczem do integracji</i> – poprzez uatrakcyjnienie systemu nauczania o dodatkowe działania w zakresie kultury i edukacji.

Tabela 10 Projekt podstawowy nr 5

Nazwa projektu	<i>Z wiarą w przyszłość</i>		
Lokalizacja	Gmina Iwaniska (w tym podobszary rewitalizacji)	Okres realizacji	2016–2018
Szacowana wartość	0,4 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFS), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Działania ukierunkowane będą na rozwój: doskonalenia umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli w zakresie rozwijania kompetencji matematyczno-przyrodniczych, korzystania z narzędzi TIK, prowadzenia procesu indywidualizacji; kształtowanie i rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych w zakresie przedmiotów przyrodniczych oraz cyfrowych; wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami; doposażenie pracowni szkolnych. Projekt obejmuje szkoły w Iwaniskach, Ujeździe (podobszar rewitalizacji I) i Mydlowie.</p> <p>Celem głównym projektu jest podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy oraz rozwijanie indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Iwaniska, szkoły publiczne		

<p>Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały</p>	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 3, 6, 9, 10, 11 – poprzez kompleksowe tworzenie warunków dla rozwoju swoich pasji, zainteresowań, talentów, kompetencji kluczowych kapitału społecznego młodych ludzi oraz wyrównywanie ich szans edukacyjnych. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 2, 3 – poprzez kształtowanie postaw przedsiębiorczych i kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy. <p>Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 3) <i>w sferze społecznej</i>: 2, 3 – stanowi odpowiedź na wysoki kapitał społeczny młodych ludzi, który należy wzmacniać do przyszłej aktywności i przedsiębiorczości. 4) <i>w sferze gospodarczej</i>: 1, 3 – realizacja projektu przyczyni się do ukształtowania kompetencji kluczowych młodych ludzi, wykorzystujących lokalne potencjały do rozwoju społeczno-gospodarczego (w szczególności w sektorze społecznym, handlu, usług i działalności okołoturystycznych).
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań które realizuje projekt</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Wzmocnienie i rozwój przedsiębiorczości oraz aktywności społecznej mieszkańców.</i></p> <p>Kierunek działania 1.1. <i>Pobudzanie i wzmacnianie aktywności mieszkańców..</i></p> <p>Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej.</i></p> <p>Kierunek działania 2.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług o charakterze publicznym.</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie jakości oferty edukacyjnej; - podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy; - rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; - wzrost aktywności społecznej. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Rewitalizacja Iwanisk obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych, przebudowę świetlicy wiejskiej oraz nadanie istniejącemu budynkowi Ochotniczej Straży Pożarnej nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i> – nastąpi wzrost dostępności do świadczonych usług społecznych oraz stworzone zostaną warunki do rozwoju społeczno-gospodarczego dla ludzi młodych. 2) <i>Muzeum Zamku Krzyżtopór w Ujeździe – jako multimedialny spacer śladami Ossolińskich</i> – zachowanie i udostępnienie dziedzictwa kulturowego pozwoli na budowanie tożsamości lokalnej kapitału społecznego młodych ludzi. 3) <i>Kultura kluczem do integracji</i> – poprzez uatrakcyjnienie systemu nauczania o dodatkowe działania w zakresie kultury i edukacji.

Tabela 11 Projekt podstawowy nr 6

Nazwa projektu	<i>Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</i>		
Lokalizacja	Gmina Iwaniska (w tym podobszary rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2020
Szacowana wartość	0,8 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFS), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje wieloaspektową i zindywidualizowaną aktywizację społeczną i zawodową osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (ze szczególnym uwzględnieniem mieszkańców będących użytkownikami mieszkań socjalnych) wykorzystującą elementy i narzędzia edukacyjne, społeczne i zawodowe, takie jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> – prace socjalne, prace społeczne, – usługi aktywnej integracji, – programy aktywności lokalnej – przygotowanie i wsparcie działań indywidualnych i programów środowiskowych, – edukacja społeczna i obywatelska, – działania o charakterze integracyjnym, – programy aktywności lokalnej, – programy integracji społecznej i zawodowej osób z niepełnosprawnościami, – kursy, szkolenia i zajęcia umożliwiające nabycie, podniesienie lub zmianę kompetencji i kwalifikacji zawodowych, – aktywizacja zawodowa i powrót na rynek pracy poprzez m.in.: staże, subsydiowane zatrudnienie, zatrudnienie wspomagane, działania wspierające, – reintegracja społeczna i zawodowa, – wsparcie środowiskowe na rzecz integracji zawodowej i społecznej. 		
Podmioty realizujące projekt	Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 3, 4, 5, 6, 9, 11 – włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją społeczną pozwoli na aktywizację społeczną i zawodową mieszkańców do współdziałania na rzecz podobszarów rewitalizacji. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 1, 2, 3, 4, 5 – poprzez wieloaspektowe i zindywidualizowane wykorzystanie elementów i narzędzi edukacyjnych wzrośnie przedsiębiorczość mieszkańców wykorzystująca lokalne potencjały, powodując pozytywne zmiany w sektorze gospodarczym. <p>Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 3) <i>w sferze społecznej</i>: 5, 6, 7 – wysoka dostępność do oferty społeczno-kulturalnej pozwoli na wsparcie działań związanych z aktywizacją, integracją i włączeniem społecznym mieszkańców wykluczonych i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. 4) <i>w sferze gospodarczej</i>: 1, 2 – wysoka przedsiębiorczość mieszkańców oraz lokalne potencjały pozwolą na zaczerpnięcie i wykorzystanie tych elementów do rozwoju społeczno-gospodarczego mieszkańców wykluczonych i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. 		

	<p>5) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 2 – korzystna lokalizacja obiektów świadczących usługi na rzecz społeczności lokalnej pozwoli na wzmocnienie elementów i narzędzi edukacyjnych.</p>
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Wzmocnienie i rozwój przedsiębiorczości oraz aktywności społecznej mieszkańców.</i> Kierunek działania 1.1. <i>Pobudzanie i wzmacnianie aktywności mieszkańców.</i> Kierunek działania 1.2. <i>Włączanie do życia społecznego osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej.</i> Kierunek działania 2.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług o charakterze publicznym.</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie szans na zatrudnienie; - wzrost aktywności zawodowej i społecznej; - włączenie do życia społecznego osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych marginalizacją; - wzrost integracji społecznej. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Rewitalizacja Iwanisk obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych, przebudowę świetlicy wiejskiej oraz nadanie istniejącemu budynkowi Ochotniczej Straży Pożarnej nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i> – poprzez wsparcie obiektów i przestrzeni świadczących usługi o charakterze społecznym, kulturalnym i edukacyjnym, ukierunkowanych między innymi na wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją społeczną pozwoli na kompleksowe i bardziej zindywidualizowane podejście do negatywnych zjawisk społecznych mieszkańców dotkniętych problemami społecznymi. 2) <i>Kultura kluczem do integracji</i> – poprzez uatrakcyjnienie systemu wsparcia włączenia społecznego mieszkańców przez działania o charakterze kulturalnym i edukacyjnym.

Tabela 12 Projekt podstawowy nr 7

Nazwa projektu	<i>Kultura kluczem do integracji</i>		
Lokalizacja	Gmina Iwaniska (w tym podobszary rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2025
Szacowana wartość	0,4 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFS), środki MKiDN, budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy projektu obejmuje działania mające na celu ułatwienie dostępu do kultury i edukacji przez całe życie, skierowane i dostosowane do szerokiego grona odbiorców w każdym wieku, w tym osób niepełnosprawnych i z dysfunkcjami.</p> <p>Zadania obejmujące różnego rodzaju zajęcia, wydarzenia, imprezy i prelekcje oparte między innymi o lokalne dziedzictwo kulturowe Ossolińskich mają pozwolić na wzrost integracji i tożsamości lokalnej mieszkańców, w tym integracji międzypokoleniowej.</p> <p>Ponadto realizacja projektu obejmuje szereg działań edukacyjno-animacyjnych związanych z profilaktyką zdrowotną, edukacją ekologiczną czy promowaniem zdrowego i aktywnego trybu życia.</p> <p>Zakłada się skoordynowanie projektu pomiędzy szkołami, instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi czy placówkami opiekuńczymi, której celem będzie stworzenie spójnej oferty edukacyjno-kulturalnej przyczyniającej się do rozwoju i wzmocnienia kapitału społecznego oraz społecznej rewitalizacji.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Iwaniska, Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach, Gminne Centrum Biblioteki i Kultury w Iwaniskach, Instytucja Kultury Zamek Krzyżtopór w Ujeździe, partnerzy społeczni		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 3, 6, 8, 9, 11, 12 – poprzez realizację działań stworzona zostanie kompleksowa oferta kulturalno-edukacyjna dla różnych grup społecznych, w tym wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją, co przy międzysektorowej współpracy pozwoli na wzrost integracji (w tym międzypokoleniowej), tożsamości lokalnej oraz włączenia społecznego. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 4 – poprzez wykorzystanie w działaniach dziedzictwa kulturowego. 3) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 9 – poprzez stworzenie oferty kulturalno-edukacyjnej. 4) <i>w sferze technicznej</i>: 2 – poprzez wykorzystanie do tego celu budynku przy ul. Rakowskiej objętego działaniami rewitalizacyjnymi. 5) <i>w sferze środowiskowej</i>: 1, 4 – poprzez działania dotyczące edukacji ekologicznej, co wpłynie na świadomość mieszkańców w tej sferze. <p>Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 6) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 – poprzez realizację działań wykorzystane i wzmocnione zostaną lokalne potencjały społeczne podobszarów rewitalizacji; 7) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 2 – poprzez wsparcie funkcjonowania obiektów oświaty, kulturowych, rekreacyjnych i sportowych. 8) <i>w sferze technicznej</i>: 1 – poprzez wykorzystanie w działaniach dziedzictwa kulturowego. 		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Wzmocnienie i rozwój przedsiębiorczości oraz aktywności społecznej mieszkańców.</i></p> <p>Kierunek działania 1.1. <i>Pobudzanie i wzmacnianie aktywności mieszkańców.</i></p> <p>Kierunek działania 1.2. <i>Włączanie do życia społecznego osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i></p>		

	<p>Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej.</i> Kierunek działania 2.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług o charakterze publicznym.</i> Kierunek działania 2.3. <i>Ochrona, zabezpieczanie i udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrost aktywności społecznej; - rozszerzenie i uatrakcyjnienie oferty kulturalnej i edukacyjnej; - stworzenie oferty dla mieszkańców w różnym wieku; - włączenie do życia społecznego osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych marginalizacją; - wzrost integracji i tożsamości społecznej. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Rewitalizacja Iwanisk obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych, przebudowę świetlicy wiejskiej oraz nadanie istniejącemu budynkowi Ochotniczej Straży Pożarnej nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i> – poprzez wykorzystanie wspartych działaniami rewitalizacyjnymi obiektów i przestrzeni publicznych do realizacji projektu. 2) <i>Przebudowa budynku komunalnego w miejscowości Krępa na mieszkania socjalne</i> – poprzez realizację projektu pozwalającą na włączenie społeczne i integrację osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją społeczną. 3) <i>Muzeum Zamku Krzyżtopór w Ujeździe – jako multimedialny spacer śladami Ossolińskich</i> – poprzez wykorzystanie w projekcie istniejącego dziedzictwa w celu wzrostu integracji i tożsamości lokalnej. 4) <i>Przedszkolaki z Gminy Iwaniska przecierają szlaki</i> – poprzez tworzenie warunków do rozwoju i wzmacniania kapitału społecznego ludzi młodych przez działania kulturalne i edukacyjne. 5) <i>Z wiarą w przyszłość</i> – poprzez tworzenie warunków do rozwoju i wzmacniania kapitału społecznego ludzi młodych przez działania kulturalne i edukacyjne. 6) <i>Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</i> – poprzez realizację projektu pozwalającą na włączenie społeczne i integrację osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją społeczną.

Tabela 13 Projekt podstawowy nr 8

Nazwa projektu	<i>Odnawialne Źródła Energii w Gminie Iwaniska</i>		
Lokalizacja	Gmina Iwaniska (w tym podobszary rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2020
Szacowana wartość	0,5 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), środki prywatne, budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Zakres rzeczowy obejmuje realizację projektu w formie tzw. „projektu parasolowego”, mającego na celu montaż instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii (OZE) (w tym m.in. kolektorów słonecznych, instalacji fotowoltaicznych, pomp ciepła i pieców na biomasę) na potrzeby własne gospodarstw domowych na terenie Gminy Iwaniska (w tym podobszarów rewitalizacji).</p> <p>Wspierana infrastruktura musi charakteryzować się limitami dotyczącymi wielkości mocy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dla projektów wykorzystujących energię słoneczną: od 0,5 do 2 MWe/MWth włącznie; - dla projektów wykorzystujących energię biomasy: od 0,5 do 5 MWe/MWth włącznie; - dla projektów wykorzystujących energię geotermalną: od 0,5 do 1 MWe włącznie. 		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Iwaniska, mieszkańcy gminy		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze technicznej</i>: 1 – poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków. 2) <i>w sferze środowiskowej</i>: 1, 4 – zmniejszenie emisji zanieczyszczeń poprzez wykorzystanie OZE. <p>Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 3) <i>w sferze środowiskowej</i>: 2, 3 – działania zmniejszające emisję zanieczyszczeń pozwolą na zachowanie i ochronę obszarów dziedzictwa naturalnego. 		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	<p>Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej.</i> Kierunek działania 2.3. <i>Ochrona, zabezpieczanie i udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</i></p>		
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie emisji zanieczyszczeń; - wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców; - wzrost ochrony środowiska naturalnego; - poprawa jakości życia mieszkańców. <p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Ludność mieszkająca na obszarach objętych rewitalizacją. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>		

Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującym podstawowym projektem rewitalizacyjnym:</p> <p>1) <i>Rewitalizacja Iwanisk obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych, przebudowę świetlicy wiejskiej oraz nadanie istniejącemu budynkowi Ochotniczej Straży Pożarnej nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i> – poprzez rozszerzenie i wsparcie działań mających na celu zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz poprawę jakości powietrza.</p>
---	---

Tabela 14 Projekt podstawowy nr 9

Nazwa projektu	<i>Utworzenie wielofunkcyjnych i estetycznych przestrzeni publicznych dla mieszkańców Ujazdu</i>		
Lokalizacja	Podobszar rewitalizacji I	Okres realizacji	2017–2021
Szacowana wartość	1 mln zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRROW), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	<p>Przedmiotowy zakres projektu obejmuje kompleksowe ukształtowanie przestrzeni publicznych na terenie sołectwa Ujazd, w szczególności poprzez:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zagospodarowanie, uporządkowanie i adaptację istniejących przestrzeni publicznych (w tym m.in. otoczenia świetlicy wiejskiej i ruin Zamku Krzyżtopór) w celu nadania im nowych funkcji społecznych. 2. Wyposażenie przestrzeni publicznych w obiekty małej architektury (w tym m.in. urządzenia zabawowe i siłowe, ławki, stoły, kosze, altany, ławy, wiaty oraz grill). 3. Uporządkowanie istniejącej oraz nasadzenie nowej zieleni. 4. Przebudowę i modernizację podstawowej infrastruktury komunalnej wraz z elementami towarzyszącymi (m.in. ciągi pieszo-rowerowe, energooszczędne oświetlenie, spójne oznakowanie, parkingi, monitoring). <p>Przestrzeń uwzględniać będzie potrzeby osób niepełnosprawnych i starszych oraz ład przestrzenno-architektoniczny obszaru.</p>		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Iwaniska		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	<p>Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 4, 6, 8, 9, 11 i 12 – wykorzystanie zagospodarowanych przestrzeni pozwoli na aktywizację mieszkańców, wzmocnienie więzi społecznych oraz tożsamości lokalnej. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 1, 2, 3, 4, 5 – poprzez stworzenie estetycznych oraz funkcjonalnych warunków techniczno-przestrzennych do zakładania nowych oraz wzmocnienia i rozwoju istniejących działalności gospodarczych mieszkańców (w szczególności w sektorze handlowym i okołoturystycznym) opartych na lokalnym dziedzictwie. 3) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 2, 3, 4, 8, 9 i 10 – poprzez estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie i wyposażenie przestrzeni publicznych w celu nadania mu nowych i rozszerzenia obecnie pełnionych funkcji na rzecz różnych grup interesariuszy rewitalizacji (w tym likwidacja barier architektonicznych oraz zwiększenie efektywności energetycznej); zwiększenie dostępności do wysokiej jakości infrastruktury komunalnej. 4) <i>w sferze technicznej</i>: 2, 4, 7, 8 – poprzez wykorzystanie świetlicy wiejskiej oraz 		

	<p>przestrzeni publicznych na terenie sołectwa Ujazd wraz z poprawą jakości i dostępności do infrastruktury komunalnej, w tym zmniejszenia zużycia energii poprzez oświetlenie energooszczędne.</p> <p>5) w sferze środowiskowej: 1, 2, 4 – zwłaszcza przez ograniczenie wysokiego poziomu tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń oraz uporządkowania zieleni. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące potencjały (tabela 5):</p> <p>6) w sferze społecznej: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 – wskazane potencjały pozwolą w pełni wykorzystać lokalne dziedzictwo i uwarunkowania, zwiększając aktywność społeczno-gospodarczą mieszkańców, ich wzrost dochodów oraz włączenie osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją.</p> <p>7) w sferze gospodarczej: 1, 2, 3 – wykorzystanie potencjałów pozwoli uruchomić potencjał społeczny obszaru do zakładania nowych i rozwijania istniejących działalności gospodarczych, w szczególności w mało zróżnicowanym sektorze handlu, usług i działalności okołoturystycznych.</p> <p>8) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 1, 2 – korzystna lokalizacja przy drodze wojewódzkiej, szlaku rowerowym „Green Velo” oraz obiektach usługowo-handlowych.</p> <p>9) w sferze technicznej: 1 – lokalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego pozwoli na wzrost tożsamości lokalnej mieszkańców, rozwój sektora handlu, usług i okołoturystycznego oraz wzrost zainteresowania turystów podobszarami rewitalizacji.</p> <p>10) w sferze środowiskowej: 1, 2, 3 – wykorzystanie istniejącej zieleni i obszarów chronionych na rzecz stworzenia miejsc rekreacji i spotkań.</p>
<p>Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt</p>	<p>Cel rewitalizacji 1. <i>Wzmocnienie i rozwój przedsiębiorczości oraz aktywności społecznej mieszkańców.</i></p> <p>Kierunek działania 1.1. <i>Pobudzanie i wzmocnianie aktywności mieszkańców.</i></p> <p>Kierunek działania 1.2. <i>Włączanie do życia społecznego osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem.</i></p> <p>Kierunek działania 1.3. <i>Kreowanie warunków do zakładania i rozwoju działalności gospodarczych.</i></p> <p>Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej.</i></p> <p>Kierunek działania 2.1. <i>Kształtowanie estetycznej, funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni ogólnodostępnej.</i></p> <p>Kierunek działania 2.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług o charakterze publicznym.</i></p> <p>Kierunek działania 2.3. <i>Ochrona, zabezpieczanie i udostępnianie dziedzictwa kulturowego i naturalnego.</i></p>
<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>	<p>Prognozowane rezultaty podjętych działań to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie wraz z wyposażeniem w infrastrukturę przestrzeni publicznych (w tym likwidacja barier architektonicznych); - rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury społecznej; - stworzenie bezpiecznej, estetycznej przestrzeni publicznej służącej mieszkańcom; - zwiększenie terenów zielonych do rekreacji i wypoczynku mieszkańców; - zwiększenie dostępności do infrastruktury komunalnej (w tym drogowej); - wzrost integracji mieszkańców; - włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem; - zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne; - wzrost tożsamości lokalnej.

	<p><i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Ludność mieszkająca na obszarach objętych rewitalizacją. <p>Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</p>
<p>Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi</p>	<p>Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <i>Rewitalizacja Iwanisk obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych, przebudowę świetlicy wiejskiej oraz nadanie istniejącemu budynkowi Ochotniczej Straży Pożarnej nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i> – poprzez rozszerzenie działań mających na celu stworzenie systemu spójnych przestrzeni publicznych, wykorzystujących lokalne dziedzictwo. 2) <i>Muzeum Zamku Krzyżtopór w Ujeździe – jako multimedialny spacer śladami Ossolińskich</i> – wykorzystanie niezagospodarowanych przestrzeni poprzez ich adaptację pozwoli na wzmocnienie funkcji turystycznej obiektu oraz możliwości do rozwoju sektora okolicy turystycznej. 3) <i>Przedszkolaki z Gminy Iwaniska przecierają szlaki</i> – poprzez tworzenie warunków do rozwoju i wzmacniania kapitału społecznego ludzi młodych w bezpiecznej i atrakcyjnej przestrzeni. 4) <i>Z wiarą w przyszłość</i> – poprzez tworzenie warunków do rozwoju i wzmacniania kapitału społecznego ludzi młodych w bezpiecznej i atrakcyjnej przestrzeni. 5) <i>Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</i> – pozwoli na wykorzystanie wspartej infrastruktury i przestrzeni do włączenia społecznego, wzrostu integracji i tożsamości lokalnej oraz rozwoju przedsiębiorczości. 6) <i>Kultura kluczem do integracji</i> – pozwoli na realizację działań kulturalnych i edukacyjnych we wspartej infrastrukturze i przestrzeni. 7) <i>Odnawialne Źródła Energii w Gminie Iwaniska</i> – poprzez rozszerzenie i wsparcie działań mających na celu zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz poprawę jakości powietrza.

Wskazane powyżej projekty podstawowe ze względu na zidentyfikowane w pogłębionej diagnozie obszaru problemy i potencjały (tabela 5) oraz określone na ich podstawie potrzeby są **kluczowe dla powodzenia procesu rewitalizacji** oraz osiągnięcia założonych celów w dążeniu do wizji obszaru (planowanego efektu rewitalizacji). Tylko kompleksowe działania odnoszące się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, spowodują osiągnięcie efektu synergii w oddziaływaniu na sytuację kryzysową dotyczącą degradacji technicznej przestrzeni oraz kumulacji wykluczenia społecznego na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, która wynika ze zmieniających się uwarunkowań na rynku pracy spowodowanych spadkiem dochodowości i rentowności rolnictwa. Wszystkie projekty podstawowe zrealizowane zostaną

na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. Jedynie projekty „miękkie”, dotyczące aktywnej integracji osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, podnoszące kompetencje uczniów oraz działania kulturalno-edukacyjne będą swoim zasięgiem obejmowały mieszkańców całej Gminy Iwaniska (w tym społeczność podobszarów rewitalizacji), ze szczególnym uwzględnieniem osób zamieszkujących mieszkania socjalne na podobszarze rewitalizacji II. Przyczyni się to do włączenia społecznych mieszkańców i umożliwi im korzystanie z pozytywnych efektów prowadzonych działań poprzez zapewnienie im lepszych warunków życia oraz możliwości związanych ze znalezieniem zatrudnienia. Dzięki takiemu podejściu rewitalizacja jest niezbędnym elementem w systemie zarządzania rozwojem gminy. Szeroki zakres projektów polegających na aktywizacji i integracji różnych interesariuszy rewitalizacji (w szczególności wzmocnienia kapitału młodych ludzi) spowoduje zwiększenie ich zaangażowania w sprawy lokalne. Zarówno działania inwestycyjne, jak i społeczne realizowane przez podmioty z sektorów: społecznego, gospodarczego oraz publicznego, współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych, przyczynią się do osiągnięcia wizji obszaru: *Podobszary rewitalizacji w Gminie Iwaniska – wielofunkcyjna przestrzeń zamieszkiwana przez aktywną społecznie i gospodarczo społeczność, wykorzystującą zasoby lokalne i dziedzictwo Ossolińskich do wzrostu dochodów w zakresie rozwoju funkcji turystycznej i handlowej.*

2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć

Uzupełnieniem listy podstawowych projektów rewitalizacyjnych jest charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych (tabela 15), realizujących określone kierunki działań, które mają na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. Należy również zaznaczyć, że wzmacniają one zaplanowane efekty procesu rewitalizacji w odniesieniu do rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy.

Tabela 15 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Charakterystyka tematyczna przedsięwzięcia	Powiązanie z celami rewitalizacji i kierunkami działań
1.	<i>Utworzenie kompleksowego systemu wsparcia przedsiębiorczości mieszkańców, w szczególności na podobszarach rewitalizacji</i>	Przedsięwzięcie obejmuje m.in. działania związane z prowadzeniem kampanii informacyjnych o możliwościach pozyskania środków zewnętrznych i wiedzy dotyczącej rozpoczęcia, prowadzenia i rozwijania działalności gospodarczych. W zakresie wsparcia merytoryczno-finansowego planuje się nawiązanie współpracy z Wojewódzkim i Powiatowym Urzędem Pracy. Ważnym elementem będzie również wdrożenie systemu wsparcia merytorycznego związanego z powstawaniem podmiotów ekonomii społecznej.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działań 1.1. Kierunek działań 1.2.
2.	<i>Kompleksowa aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym wykluczonych i zagrożonych marginalizacją społeczną</i>	Przedsięwzięcie przewiduje wykorzystanie narzędzi monitorowania bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców poprzez ścisłą współpracę z różnymi instytucjami działającymi w sferze społecznej, szczególnie z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, który będzie wdrażał różnorodne programy służące aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych lub wykluczonych społecznie za pomocą instrumentów mających na celu aktywizację w sferze społecznej, edukacyjnej i zawodowej. Projekty zakładać będą również propagowanie idei wolontariatu oraz wsparcie merytoryczne i techniczne dla nowo powstałych i już działających organizacji pozarządowych, jak również ścisłe nawiązanie współpracy międzysektorowej, przyczyniającej się do wzrostu integracji społecznej różnych grup interesariuszy.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działań 1.1. Kierunek działań 1.2.
3.	<i>Rozwój działalności o charakterze artystycznym, sportowym, rekreacyjnym,</i>	Realizacja przedsięwzięcia polega na organizacji przez Gminne Centrum Biblioteki i Kultury w Iwaniskach oraz Instytucja Kultury Zamek Krzyżtopór w Ujeździe, jak	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działań 1.2.

	<i>edukacyjnym, kulturalnym na rzecz mieszkańców (w tym mieszkańców podobszarów rewitalizacji)</i>	i inne podmioty, stowarzyszenia, grupy nieformalne itp. cyklicznych wydarzeń charakterze artystycznym, sportowym, rekreacyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, bazujących na lokalnym dziedzictwie. Projekty powinny wzbogacać ofertę o wydarzenia wpisujące się na stałe w kalendarz imprez i wydarzeń. Pozwoli to na zainteresowanie wydarzeniami różnych grup odbiorców, przyciągając mieszkańców oraz osoby spoza gminy w celu rozwijania jej turystycznego charakteru, wpływając na wzrost tożsamości i integracji mieszkańców.	Cel rewitalizacji 2. Kierunek działań 2.2. Kierunek działań 2.3.
4.	<i>Rozwój infrastruktury edukacyjnej i wychowania przedszkolnego</i>	Zakres przedsięwzięcia obejmuje budowę, rozbudowę i modernizację istniejącej infrastruktury szkolnej; wyposażenie lub doposażenie w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne pracowni (szczególnie matematycznych i przyrodniczych); rozwój infrastruktury przedszkolnej w zakresie wyrównania dostępu do ww. usług oraz wyposażenia.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działań 1.1. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działań 2.1. Kierunek działań 2.2.
5.	<i>Prowadzenie działań termomodernizacyjnych, w tym opartych o odnawialne źródła energii, przyczyniających się do efektywnego wykorzystania energii w budynkach użyteczności publicznej, działalności gospodarczych i mieszkaniowych (w tym wielorodzinnych)</i>	Szeroki zakres przedsięwzięcia przewiduje budowę, przebudowę i modernizację (w tym zakup urządzeń) infrastruktury, służącej wytwarzaniu energii elektrycznej i/lub ciepłej pochodzącej z odnawialnych źródeł energii oraz budowę i montaż instalacji służących do produkcji biokomponentów i biopaliw. Dodatkowo planuje się działania związane z głęboką modernizacją energetyczną budynków użyteczności publicznej, wielorodzinnych budynków mieszkalnych, a także obiektów prywatnych, w których prowadzona jest lub zamierzone jest prowadzenie działalności gospodarczych oraz budynków mieszkaniowych. Ogólnym celem projektu jest ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.
6.	<i>Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości infrastruktury komunalnej</i>	Przedsięwzięcie swoim zakresem obejmuje budowę, rozbudowę, przebudowę i modernizację sieci infrastruktury komunalnej (przede wszystkim sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz infrastruktury drogowej).	Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.
7.	<i>Modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz miejsc wypoczynku dla lokalnej społeczności</i>	Przedsięwzięcie polega na budowie nowych oraz modernizacji, przebudowie i/lub remoncie wraz z doposażeniem istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych na rzecz różnych grup interesariuszy rewitalizacji (w tym dostosowanie do potrzeb sportu i rekreacji osób niepełnosprawnych). Ponadto planuje się kreowanie przestrzeni wypoczynkowych, opierających się w szczególności na zieleni urządzonej i obiektach wypoczynkowych małej architektury.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.2. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.
8.	<i>Tworzenie produktu turystycznego bazującego na lokalnym dziedzictwie kulturowym i naturalnym</i>	Zakres przedmiotu przedsięwzięcia obejmuje kreowanie kompleksowego, markowego produktu turystycznego Gminy Iwaniska, wykorzystującego dziedzictwo kulturowe związane m.in. z Zamkiem Krzyżtopór w Ujeździe, opartego o międzysektorowe	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2.

		partnerstwo podmiotów (sektora publicznego, prywatnego i społecznego), atrakcji, miejsc, punktów obsługi i obiektów funkcjonujących zgodnie ze spójną koncepcją.	Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.3.
--	--	--	---

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025 ma charakter kompleksowy. Podczas programowania działań rewitalizacyjnych zastosowano mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na podobszarach objętych programem rewitalizacji. Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020* w odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w celu osiągnięcia efektu synergii efektów w oddziaływaniu na podobszary rewitalizacji zapewniona została ich komplementarność w różnych wymiarach, tj. przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Wszystkie projekty zawarte w dokumencie realizowane będą na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, natomiast zasięg ich oddziaływania będzie większy i obejmie teren całej gminy, ponieważ z efektów zaplanowanych działań korzystać będą wszyscy interesariusze rewitalizacji. Zaplanowane „miękkie” przedsięwzięcia rewitalizacyjne ze względu na społeczny charakter działań dedykowane będą mieszkańcom całej gminy, ponieważ tylko poprzez większą skalę oddziaływania na wzmocnienie kapitału społecznego ludzi młodych oraz wykluczenie społeczne i/lub zagrożenie ubóstwem można uzyskać założone efekty w postaci rozwiązania zidentyfikowanych problemów (wskazanych w tabeli 5). Wzajemne dopełnianie się projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających oraz zaangażowanie lokalnej społeczności pozwoli na osiągnięcie efektu rewitalizacji widocznego na obu podobszarach rewitalizacji i uniknięcie wybiórczości inwestycji. Zindywidualizowane działania rewitalizacyjne wdrażane na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji wzajemnie będą się dopełniać przestrzennie, dzięki czemu efekty ich realizacji nie będą widoczne punktowo w pojedynczych miejscach, a na całym obszarze objętym kryzysem. Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe zostały zaprogramowane w taki sposób, aby odpowiadały na problemy mieszkańców, a przede wszystkim nie skutkowały przenoszeniem problemów w inne miejsce. W tym celu zawarto zarówno przedsięwzięcia inwestycyjne, jak i społeczne,

które zapobiegą prowadzeniu do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Jest to istotne z powodu dużego rozwarstwienia społeczności lokalnej zamieszkującej podobszary rewitalizacji.

Dostępność do powstałej infrastruktury oraz działań społecznych i kulturalnych dla wszystkich użytkowników zamieszkujących dany teren spowoduje, że z pozytywnych efektów rewitalizacji (ze względu na oddziaływanie Iwanisk jako ośrodka centrotwórczego gminy) korzystać będą wszyscy mieszkańcy, bez względu na sytuację materialną. Taka sytuacja przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i integracji społeczności lokalnej na obszarze rewitalizacji. Z drugiej strony komplementarność w wymiarze przestrzennym skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia. Ma to szczególne znaczenie w przypadku obszaru rewitalizacji zlokalizowanego w centrum Iwanisk, który jest terenem najbardziej zdegradowanym przestrzennie i społecznie.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe oraz uzupełniające zawarte w dokumencie stanowią kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane we wszystkich sferach zróżnicowane problemy i wykorzystują potencjały lokalne wyznaczonych podobszarów rewitalizacji w zakresie dziedzictwa kulturowego i naturalnego oraz aktywności różnych instytucji i podmiotów na rzecz mieszkańców. Wykazane to zostało w powiązaniu każdego projektu podstawowego ze zdiagnozowanymi problemami i potencjałami. Dzięki temu wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia uzupełniające są komplementarne w oddziaływaniu całościowym na podobszary rewitalizacji w aspekcie społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Takie podejście ma przeciwdziałać fragmentaryzacji działań, koncentrując się na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru, które w tym przypadku spowodowane są zmianami strukturalnymi na rynku pracy, wynikającymi z rolniczego charakteru gminy (spadku dochodowości i rentowności rolnictwa) oraz są związane z kumulacją wykluczenia społecznego, a także utratą pierwotnie pełnionych funkcji. W związku z tym wykonana została pogłębiona analiza i diagnoza podobszarów rewitalizacji we wszystkich aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym, która zawarta jest w II części niniejszego dokumentu. Konieczne jest również określenie pożądanego stanu do którego mają doprowadzić dane podobszary projekty/przedsięwzięcia

rewitalizacyjne, dlatego została określona wizja (planowany efekt rewitalizacji) uwzględniająca uwarunkowania wynikające z rolniczego charakteru jednostki. Parametryzacja efektów rewitalizacji określona została na poziomie celów rewitalizacji, ponieważ wizja określa zbiór pożądanych wartości do osiągnięcia po wdrożeniu założeń dokumentu.

Komplementarność problemowa wykazana została w tabeli 16, gdzie przedstawione zostały określone na podstawie pogłębionej diagnozy obszaru – potrzeby rewitalizacyjne, odpowiadające im cele rewitalizacji i kierunki działań oraz projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające, które oddziałują kompleksowo na wszystkie sfery. Dzięki temu wskazane zostało powiązanie celów rewitalizacji z diagnozą obszaru rewitalizacji. Wszystkie kierunki działań i odpowiadające im projekty rewitalizacyjne są zintegrowane i powiązane problemowo oraz odnoszą się do wszystkich projektów, odpowiadając na zidentyfikowane potrzeby (zawarte w tabeli 5). Cele rewitalizacji, kierunki działań, projekty podstawowe i uzupełniające pogrubioną czcionką wynikają wprost z potrzeby rewitalizacyjnej, natomiast pozostałe – w sposób pośredni.

Tabela 16 Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi

SFERA	POTRZEBA REWITALIZACYJNA	CEL REWITALIZACJI	KIERUNKI DZIAŁANIA	PROJEKTY PODSTAWOWE	PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE
SPOLECZNA	Przeciwdziałanie zjawisku bezrobocia i zwiększanie szans na zatrudnienie	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3	1, 6 2, 3, 4, 5	1, 2 3, 4, 5, 8
	Wieloaspektowe wsparcie osób zagrożonych marginalizacją społeczną i/lub wykluczonych społecznie	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3.	1, 2, 6, 7 3, 4, 5, 9	2 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.2.		
	Intensyfikowanie zaangażowania społeczności w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz podobszarów rewitalizacji	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3	1, 6, 7 2, 3, 4, 5, 9	2, 3, 7 1, 4, 5, 6, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.		
	Zapewnianie udziału w życiu społecznym mieszkańcom, w szczególności seniorom oraz osobom niepełnosprawnym	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3	1, 6, 7, 9 2, 3, 4, 5	2, 3, 7 1, 4, 5, 6, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.		
	Wyrównanie szans edukacyjnych i kształtowanie możliwości do rozwoju młodych ludzi	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2.	1, 4, 5, 7 9	3, 4, 7 1, 2, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		
	Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na podobszarach rewitalizacji	Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.	1, 9 4, 5	4, 5, 6 3, 7
Zwiększenie dostępności oraz poprawa jakości usług publicznych	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3	1, 3, 4, 5, 7, 9 6	4, 5, 6, 7 1, 2, 3, 8	
	Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.			

GOSPODARCZA	Wzmocnienie przedsiębiorczości mieszkańców podobszarów rewitalizacji	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2 Kierunek działania 1.3.	1, 9 3, 4, 5	1, 2, 3 4, 5, 6, 7, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.		
	Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców podobszarów rewitalizacji	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2 Kierunek działania 1.3.	1, 3, 9 4, 5	1, 2, 5, 6, 8 3, 4, 7
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.		
	Tworzenie warunków do rozwoju sektorów turystycznego i okołoturystycznego na podobszarach rewitalizacji	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.3.	1, 3, 9	1, 2, 5, 6, 7, 8 3, 4
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.		
FUNKCJONALNO- -PRZESTRZENNA	Wzrost funkcjonalności układu drogowego	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.3.	1, 9	6 7, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.		
	Uporządkowanie oraz stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3.	1, 9 3	5, 6, 7 4, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.		
TECHNICZNA	Zatrzymanie pogłębiającej się degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej, obiektów zabytkowych oraz budynków będących własnością prywatną	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.3.	1, 2, 3, 8, 9	4, 5, 6 7, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.3. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		
	Uporządkowanie, zwiększenie dostępu	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1.	1, 9	4, 5, 6, 7

	i modernizacja infrastruktury komunalnej	Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.	2	3, 8
ŚRODOWISKOWA	Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń	Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.3. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.	1, 2, 8, 9	4, 5, 6 3, 8
	Zwiększenie terenów zieleni urządzonej służących wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1.	1, 9	7 3, 6, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.		
	Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2 Kierunek działania 1.3.	1, 8, 9	2, 3 4, 5, 6, 7, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.3. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		

Źródło: Opracowanie własne

Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych płaszczyznach, będą brane pod uwagę zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić koordynację tematyczną i organizacyjno-techniczną działań administracji samorządowej. Ponadto ważne jest, że proces rewitalizacji realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych zarówno na szczeblu lokalnym, jak i powiatowym, regionalnym, krajowym czy europejskim, co zostało wykazane w rozdziale 2 w części I dokumentu.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Iwaniska przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji, powołanego w Urzędzie Gminy Iwaniska (UG Iwaniska), który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych UG Iwaniska, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, Wójt może powołać Zespół Zadaniowy, w którego skład wejdą przedstawiciele referatów/samodzielnych stanowisk pracy UG Iwaniska i/lub jednostek organizacyjnych gminy, odpowiedzialnych za realizację konkretnych projektów. Powołanie Zespołu Zadaniowego przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”).

Jako organ opiniodawczo-doradczy Wójta Gminy Iwaniska powołany został Komitet Rewitalizacji. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji Zarządzeniem Wójta Gminy Iwaniska nr 56/2016 z dnia 28 listopada 2016 r. (po przeprowadzeniu właściwej procedury wynikającej z ustawy o rewitalizacji).

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

W Gminnym Programie Rewitalizacji zwrócono również uwagę na zachowanie ciągłości programowej w odniesieniu do przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym, które zostały już zrealizowane w ramach polityki spójności 2007–2013, a także

komplementarnymi projektami społecznymi wdrażanymi w ramach polityki spójności 2014–2020. Ma to kluczowe znaczenie dla efektywności procesu rewitalizacji w oddziaływaniu na sytuację kryzysową występującą na danym obszarze.

W okresie programowania UE na lata 2007–2013 zapoczątkowano proces rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji m.in. poprzez realizację projektów infrastrukturalnych, tworzących estetyczne i funkcjonalne warunki do rozwoju społeczno-gospodarczego. Najważniejszym projektem w tym zakresie jest: *Rewitalizacja centrum miejscowości Iwaniska – etap I* (całkowita wartość projektu: 2 217 947,51 zł) w ramach działania 6.2. *Rewitalizacja małych miast* Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013, w wyniku którego w latach 2009–2011 zagospodarowano i zmodernizowano centrum Iwanisk. W ramach projektu przeprowadzono remonty w przestrzeni oraz obiektów użyteczności publicznej, takich jak Gminna Biblioteka Publiczna czy świetlica wiejska. Stworzone zostały warunki przestrzenno-funkcjonalne konieczne do poprawy warunków życia społeczno-gospodarczego mieszkańców, wzrostu atrakcyjności mieszkaniowo-inwestycyjnej oraz turystycznej. Obecnie potencjał tego terenu jest niedostatecznie wykorzystany przez mieszkańców z uwagi na brak kompleksowego rozwiązania zdiagnozowanych problemów we wszystkich sferach. W związku z powyższym działania przeprowadzone w latach 2009–2011 mogą stanowić podstawę do jego kontynuacji lub/i rozwinięcia w ramach obecnej perspektywy finansowej na lata 2014–2020 w zakresie rozwiązywania kluczowych problemów społecznych, jak również umożliwić wykorzystanie doświadczeń z poprzedniej perspektywy 2007–2013.

Inne zrealizowane projekty przez Gminę Iwaniska i Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach, obejmujące swym zasięgiem wyznaczony podobszar rewitalizacji i/lub mające na niego wpływ społeczno-gospodarczy (współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych), przedstawia tabela 17.

Tabela 17 Wykaz projektów zrealizowanych przez Gminę Iwaniska na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji lub mających wpływ na ich rozwój społeczno-gospodarczy

Lp.	Nazwa projektu	Wartość całkowita projektu w złotych	Źródło i wartość finansowania w złotych
1.	<i>Rewitalizacja miejscowości Iwaniska – etap I</i>	2 217 947,51	RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013 (875 239,28)
2.	<i>Zamek Krzyżtopór markowym produktem turystycznym Województwa Świętokrzyskiego</i>	11 913 885,10	RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013 (7 771 370,49)
3.	<i>Kapitalne przedszkole – kontynuacja funkcjonowania Oddziału Przedszkolnego przy Publicznej Szkole Podstawowej w Iwaniskach</i>	848 518,00	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007–2013 (721 240,30)
4.	<i>Kapitalne przedszkole 2</i>	1 057 220,20	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007–2013 (898 637,17)
5.	<i>Przebudowa dachu oraz instalacja systemów zabezpieczeń przed pożarem i kradzieżą w budynku kościoła parafialnego pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Iwaniskach (działka nr 375)</i>	710 927,43	RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013 (422 896,45)
6.	<i>Modernizacja oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych w gminie Iwaniska</i>	432 090 00	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007–2013 (367 276,50)
7.	<i>Przedszkole szansą dla naszych najmłodszych</i>	397 510,00	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007–2013 (337 883,50)
8.	<i>Roboty budowlane zabezpieczające obiekt i wzmocnienie jego konstrukcji wraz z przebudową infrastruktury technicznej kościoła parafialnego w Iwaniskach</i>	528 776,84	RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013 (317 266,10)
9.	<i>Nauka poprzez zabawę drogą do sukcesu</i>	348 100,00	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007–2013 (295 885,00)
10.	<i>Nowy zawód mam – program aktywizacji społecznej i zawodowej klientów pomocy społecznej</i>	235 984,45	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007–2013 (200 586,78)
11.	<i>Indywidualizacja procesu nauczania w klasach I–III drogą do wszechstronnego rozwoju</i>	195 330,00	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007–2013 (166 030,50)
12.	<i>Kapitalny start</i>	177 562,90	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007–2013 (150 928,47)
13.	<i>Indywidualizacja procesu nauczania w klasach I–III drogą do sukcesu</i>	111 511,80	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007–2013 (94 785,03)
14.	<i>Szkolne żniwa</i>	177 562,90	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007–2013 (150 928,47)

15.	<i>Rozbudowa budynku remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Ujeździe na potrzeby świetlicy wiejskiej</i>	463 530,42	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (243 255,00)
-----	--	------------	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Iwaniska

Komplementarność z projektami społecznymi wdrażanym w ramach polityki spójności 2014–2020 wskazują tabele 9–12: projekt podstawowy nr 4 *Przedszkolaki z Gminy Iwaniska przecierają szlaki*, projekt podstawowy nr 5 *Z wiarą w przyszłość*, projekt podstawowy nr 6 *Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym* oraz projekt podstawowy nr 7 *Kultura kluczem do integracji*. Przeprowadzona analiza wykazała, że przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich latach mają swoją ciągłość i kontynuację w aktualnym dokumencie. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań na wyznaczonym obszarze pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej, dzięki czemu proces rewitalizacji wzmocni ich efektywność i skuteczność.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w niniejszym dokumencie będą współfinansowane z różnych źródeł, obejmujących m.in. środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), krajowych środków publicznych oraz środków prywatnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania.

W związku z tym, że komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, podczas programowania działań wykorzystano zgłoszone propozycje projektów planowanych do realizacji na podobszarach rewitalizacji przez podmioty prywatne, które angażować będą środki własne. Tym samym proces rewitalizacji przebiegać będzie przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych w postaci zasobów wewnętrznych podmiotów zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji czy ich mieszkańców będzie miało kluczowe znaczenie dla dynamiki i skuteczności pożądaných zmian strukturalnych zarówno społecznych, jak i przestrzennych.

Komplementarność źródeł finansowania określona została w części III, rozdziale 3 dotyczącym szacunkowych ram finansowych programu, gdzie na poziomie poszczególnych projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających określono szacowaną ogólną wartość projektu w podziale na publiczne i prywatne źródła finansowania.

Dzięki zaangażowaniu środków publicznych (składających się ze środków własnych gminy, jednostek podległych gminie, podmiotów z sektora finansów publicznych) następuje integracja finansowa zaplanowanych projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających.

KOMPLEMENTARNOŚĆ I INTEGROWANIE NA POZIOMIE KIERUNKÓW DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.

Kierunki działań określone w Gminnym Programie Rewitalizacji dzięki temu, że dotyczą: pobudzania i wzmacniania aktywności mieszkańców, włączania do życia społecznego osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem, kreowania warunków do zakładania i rozwoju działalności gospodarczych, kształtowania estetycznej, funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni ogólnodostępnej, zapewniania dostępu do wysokiej jakości usług o charakterze publicznym i ochrony, zabezpieczania i udostępniania dziedzictwa kulturowego

i naturalnego – integrują działania rewitalizacyjne we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, oddziałując kompleksowo na sytuację kryzysową.

Projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne o charakterze społecznym i inwestycyjnym wzajemnie się uzupełniają oraz rozwiązują zdiagnozowane problemy oraz wykorzystują lokalne potencjały odpowiadając na określone potrzeby, co zostało przedstawione w tabeli 16, a także w zakresie rzeczowym poszczególnych projektów podstawowych jako „Powiązanie projektu z innymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi”.

3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania

Indykatywne ramy finansowe *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025* obejmują projekty podstawowe, które wynikają z planów projektowych Gminy Iwaniska, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez interesariuszy rewitalizacji planujących ich realizację na obszarze rewitalizacji lub poza wyznaczonym obszarem, ale wpływających na jego rozwój społeczno-gospodarczy.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014–2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej).

Ze względu na charakterystykę tematyczną projektów uzupełniających realizowanych w systemie ciągłym, a tym samym brak możliwości dokładnego oszacowania ich całkowitych wartości, ramy finansowe z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania podane zostały szacunkowo. Ramy finansowe dokumentu przedstawia tabela 18.

Tabela 18 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Iwaniska

Lp.	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Całkowita wartość projektu w mln złotych	Środki publiczne			Środki prywatne
			Środki budżetu gminy	Środki UE (EFRR, EFS, FS, EFFROW)	Środki krajowe	
1.	Rewitalizacja Iwanisk obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych, przebudowę świetlicy wiejskiej oraz nadanie istniejącemu budynkowi Ochotniczej Straży Pożarnej nowych funkcji społecznych i kulturalnych	6,000	0,275	4,675	0,550	0,500
2.	Przebudowa budynku komunalnego w miejscowości Krępa na mieszkania socjalne	3,700	0,555	3,145	–	–
3.	Muzeum Zamku Krzyżtopór w Ujeździe – jako multimedialny spacer śladami Ossolińskich	2,300	1,400	0,800	0,100	–
4.	Przedszkolaki z Gminy Iwaniska przecierają szlaki	0,900	0,135	0,765	–	–
5.	Z wiarą w przyszłość	0,400	0,060	0,340	–	–
6.	Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	0,800	0,120	0,680	–	–
7.	Kultura kluczem do integracji	0,400	0,080	–	0,320	–
8.	Odnawialne Źródła Energii w Gminie Iwaniska	0,500	0,005	0,297	–	0,198
9.	Utworzenie wielofunkcyjnych i estetycznych przestrzeni publicznych dla mieszkańców Ujazdu	1,000	0,364	0,636	–	–
PROJEKTY PODSTAWOWE		16,000	2,994	11,338	0,970	0,698
PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE		15,000	2,900	11,600	–	0,500
SUMA		31,000	5,894	22,938	0,970	1,198

Źródło: Opracowanie własne

IV. Część wdrożeniowa

1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i plany działań rewitalizacyjnych na kilka lat, dlatego ważnym elementem decydującym o skuteczności i efektywności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system zarządzania. Proces wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, które wymaga dobrego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się o pozyskiwanie obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Wójt Gminy Iwaniska przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji, powołanego w Urzędzie Gminy Iwaniska (UG Iwaniska), który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych UG Iwaniska, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

Koordinator będzie współpracował z innymi pracownikami UG Iwaniska, a także jednostek organizacyjnych gminy, będących specjalistami w danych dziedzinach. Dodatkowo odpowiedzialny będzie za przepływ informacji między interesariuszami rewitalizacji (w tym partnerami projektów rewitalizacyjnych) a Wójtem, który będzie podejmował kluczowe decyzje dotyczące procesu rewitalizacji.

W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, Wójt może powołać Zespół Zadaniowy, w którego skład wejdą przedstawiciele referatów/samodzielnych stanowisk pracy UG Iwaniska i/lub jednostek organizacyjnych gminy odpowiedzialnych za realizację konkretnych projektów. Powołanie Zespołu Zadaniowego przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”).

Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia w skład Zespołu Zadaniowego mogą wejść również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, biorących udział we wdrażaniu GPR.

Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każda z komórek urzędu i/lub jednostek organizacyjnych gminy będzie wdrażała te działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb.

Wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące zadania własne gminy będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy Iwaniska Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Gminy oraz Referat Finansowy UG Iwaniska.

Koordinator w ramach wykonywanych zadań będzie ściśle współpracował z Komitetem Rewitalizacji, powołanym jako organ opiniodawczo-doradczy Wójta Gminy Iwaniska w zakresie rewitalizacji i z partnerami projektów rewitalizacyjnych. Będzie również odpowiadał za obsługę techniczną i organizacyjną Komitetu Rewitalizacji we współpracy z UG Iwaniska. Głównym zadaniem Komitetu będzie nadzór nad efektywnością i jakością oraz postępem w realizacji określonych projektów, a tym samym celów GPR poprzez opiniowanie dokumentów i inicjatyw związanych z rewitalizacją.

W związku z tym, że realizacja zaplanowanych działań rewitalizacyjnych odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej to interesariusze rewitalizacji, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi będą zobowiązani przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych (szczególnie w zakresie realizacji projektów partnerskich). Zasady realizacji projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 będą wynikać z obowiązujących dokumentów programowych, a determinowane będą określonymi procedurami konkursowymi.

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy, efektywnego współdziałania oraz wzajemnego uzupełniania się działań różnych podmiotów z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa interesariuszy jest kluczowym elementem

osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

1. MERYTORYCZNYM – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów, opiniowanie, realizowane przede wszystkim na poziomie Komitetu Rewitalizacji i/lub Zespołu Zadaniowego.
2. ORGANIZACYJNYM – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.
3. FINANSOWYM – opierającym się na współudziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa (w tym np. publiczno-prywatnego).

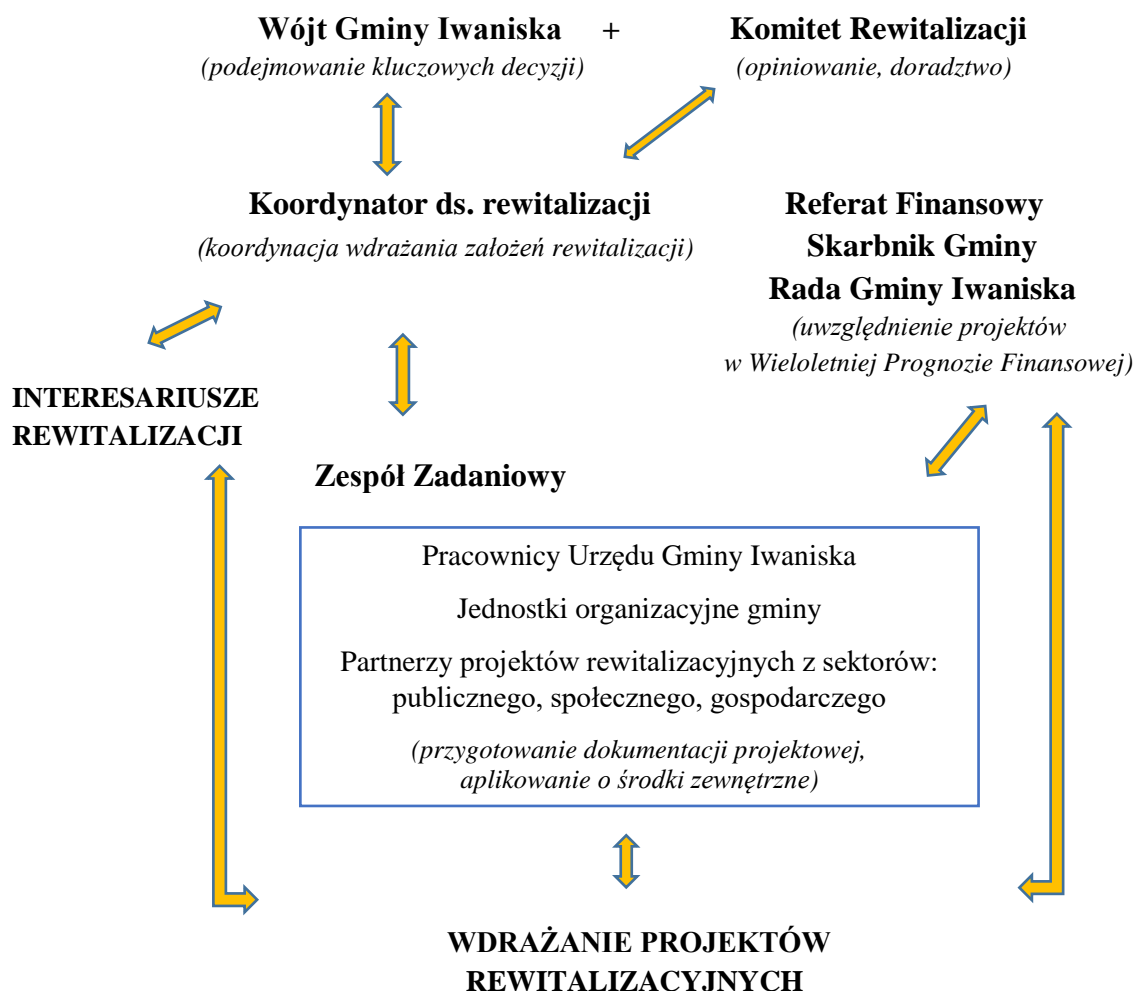
Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej w celu poprawy jakości życia mieszkańców, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

- 1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu,
- 2) przejrzystość podejmowanych działań,
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami.

Współpraca pomiędzy interesariuszami rewitalizacji ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach kilkunastu wspólnych i spójnych projektów akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców czy mieszkańców;
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażające się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

Schemat 5 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Iwaniska

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Harmonogram realizacji programu

Założono, że Gminny Program Rewitalizacji będzie dokumentem długookresowym, obejmującym okres wdrażania zaplanowanych działań, dzięki czemu wskazane przedsięwzięcia rewitalizacyjne są możliwe do zrealizowania w horyzoncie czasowym dokumentu. Przyjęcie takiego podejścia jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie do aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz wytycznych wynikających z perspektywy finansowej UE na lata 2014–2020. Przyjęto, że będzie to dokument strategiczny skoncentrowany terytorialnie i komplementarny problemowo, tj. mający przeciwdziałać fragmentaryzacji działań w celu wyprowadzenia obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej. Harmonogram wdrażania dokumentu przedstawia tabela 19.

Tabela 19 Harmonogram wdrażania dokumentu

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji (w latach)									
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
PROJEKTY PODSTAWOWE											
1.	<i>Rewitalizacja Iwanisk obejmująca wielofunkcyjne zagospodarowanie przestrzeni publicznych, przebudowę świetlicy wiejskiej oraz nadanie istniejącemu budynkowi Ochotniczej Straży Pożarnej nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i>										
2.	<i>Przebudowa budynku komunalnego w miejscowości Krępa na mieszkania socjalne</i>										
3.	<i>Muzeum Zamku Krzyżtopór w Ujeździe – jako multimedialny spacer śladami Ossolińskich</i>										
4.	<i>Przedszkolaki z Gminy Iwaniska przecierają szlaki</i>										
5.	<i>Z wiarą w przyszłość</i>										
6.	<i>Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym</i>										
7.	<i>Kultura kluczem do integracji</i>										
8.	<i>Odnawialne Źródła Energii w Gminie Iwaniska</i>										
9.	<i>Utworzenie wielofunkcyjnych i estetycznych przestrzeni publicznych dla mieszkańców Ujazdu</i>										
PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE											
1.	<i>Utworzenie kompleksowego systemu wsparcia przedsiębiorczości mieszkańców, w szczególności na podobszarach rewitalizacji</i>										
2.	<i>Kompleksowa aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, w tym wykluczonych i zagrożonych</i>										

	<i>marginalizacją społeczną</i>										
3.	<i>Rozwój działalności o charakterze artystycznym, sportowym, rekreacyjnym, edukacyjnym, kulturalnym na rzecz mieszkańców (w tym mieszkańców podobszarów rewitalizacji)</i>										
4.	<i>Rozwój infrastruktury edukacyjnej i wychowania przedszkolnego</i>										
5.	<i>Prowadzenie działań termomodernizacyjnych, w tym opartych o odnawialne źródła energii, przyczyniających się do efektywnego wykorzystania energii w budynkach użyteczności publicznej, działalności gospodarczych i mieszkaniowych (w tym wielorodzinnych)</i>										
6.	<i>Zwiększenie dostępności do wysokiej jakości infrastruktury komunalnej</i>										
7.	<i>Modernizacja infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz miejsc wypoczynku dla lokalnej społeczności</i>										
8.	<i>Tworzenie produktu turystycznego bazującego na lokalnym dziedzictwie kulturowym i naturalnym</i>										

Źródło: Opracowanie własne

1.3. Public relations dokumentu

W celu efektywnego i skutecznego wdrożenia zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie ich tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia. Szeroka komunikacja stanowić będzie jeden z fundamentów powodzenia całego procesu rewitalizacji, służąc osiągnięciu wizji obszaru rewitalizacji.

Podmiotami odpowiedzialnymi za organizację oraz przeprowadzenie działań promocyjnych związanych z opracowaniem i wdrażaniem założeń Gminnego Programu Rewitalizacji, a w jego ramach również wszystkich projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych – jest Koordynator ds. rewitalizacji we współpracy z UG Iwaniska. Jednostki te mają za zadanie zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów oraz rezultatach działań na poziomie obszaru rewitalizacji oraz całej gminy. Do zakresu ich zadań należy wsparcie skutecznej komunikacji, opierającej się na następujących kanałach i narzędziach komunikacji:

- Internet – utworzenie i aktualizacja zakładki „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Iwaniska na lata 2016–2025” na stronie internetowej gminy (iwaniska.eu) oraz informacji o rewitalizacji w zakładce „Ogłoszenia/Aktualności” w Biuletynie Informacji Publicznej (iwaniska.pl/bip), poczta elektroniczna koordynatora odpowiedzialnego za kontakt z interesariuszami w sprawie rewitalizacji;
- komunikacja bezpośrednia – warsztaty, spotkania, posiedzenia itp.,
- lokalne media – artykuły informacyjno-promocyjne w prasie ponadlokalnej, obejmującej swoim zasięgiem m.in. podobszary rewitalizacji.

Działania promujące będą miały zarówno zasięg lokalny, jak i regionalny oraz skierowane będą do interesariuszy rewitalizacji, tj. takich grup odbiorców jak:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy;

- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki organizacyjne gminy;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy interesariuszy – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych działań rewitalizacyjnych.

Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

Gmina Iwaniska na etapie sporządzenia dokumentu stosowała zasady promocji wynikające z umowy dotacji na realizację projektu „Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025”, który jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków budżetu państwa przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Świętokrzyskiego.

2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji ma system monitoringu skuteczności działań, oceny oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu dokumentu.

2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji będzie się odbywało w oparciu o monitoring zmierzający do oceny stopnia realizacji celów rewitalizacji, a także zaplanowanych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Monitorowaniem, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji postanowień z wcześniej zatwierdzonymi założeniami, zajmować się będzie Koordynator ds. rewitalizacji powołany w UG Iwaniska we współpracy z innymi jego pracownikami. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez pracowników UG Iwaniska, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze rewitalizacji i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań. Koordynator jako osoba odpowiedzialna za zarządzanie procesem rewitalizacji w gminie, będzie miał również następujące zadania:

- 1) gromadzenie i analizowanie informacji w układzie określonego dla celów i projektów zestawu wskaźników;
- 2) sporządzanie co 3 lata raportu/sprawozdania z postępu w realizacji dokumentu i przedstawianie go do zaopiniowania przez Komitet Rewitalizacji, a następnie po pozytywnym zaopiniowaniu do zatwierdzenia przez Radę Gminy Iwaniska;
- 3) udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy (iwaniska.eu, zakładka „Gminny Program Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025”), w Biuletynie Informacji Publicznej (iwaniska.pl/bip, zakładka „Ogłoszenia/Aktualności”) oraz przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami rewitalizacji.

Rada Gminy Iwaniska analizować będzie postępy w realizacji głównych założeń Gminnego Programu Rewitalizacji poprzez:

- 1) akceptację raportu/sprawozdania z postępu we wdrożeniu zapisów,
- 2) uwzględnienie i wprowadzanie zmian w zaplanowanych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych zawartych w programie, a służących realizacji zadań własnych

do załącznika do uchwały w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej gminy (zgodnie z art. 21 ustawy o rewitalizacji).

Monitorowanie obejmować będzie zarówno rzeczowe, jak i finansowe aspekty wdrażania dokumentu.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji GPR oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą corocznych zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i wskaźników oddziaływania w odniesieniu do celów rewitalizacji, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji. W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze rewitalizacji w porównaniu do terenu całej gminy (tabela 20). Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie cyklicznie co 3 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania dokumentu, czyli według stanu na koniec 2014 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca stycznia kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, pracownicy UG Iwaniska, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów wchodzących w skład GPR zobowiązane są do składania informacji okresowej do UG Iwaniska. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania GPR.

Dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji projektów, szczególna rola przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania

poszczególnych przedsięwzięć współfinansowanych środkami finansowymi z Unii Europejskiej, w tym przygotowywania i przedkładania IZ RPO sprawozdań z ich realizacji oraz wniosków o płatność.

Tabela 20 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025

Założenia GPR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa dla obszaru rewitalizacji (stan na dzień 31.12.2014 r.)	Średnia wartość dla gminy (stan na dzień 31.12.2014 r.)
WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA					
Cel rewitalizacji 1. <i>Wzmocnienie i rozwój przedsiębiorczości oraz aktywności społecznej mieszkańców</i>	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ludności ogółem	%	Urząd Gminy Iwaniska	19,7	19,3
	Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na każde 100 osób w wieku produkcyjnym (wskaźnik obciążenia demograficznego)	osoba	Urząd Gminy Iwaniska	49	59
	Udział dzieci do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach	60,6	57,4
	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1 000 mieszkańców	szt.	Ośrodek Pomocy Społecznej w Iwaniskach	54,8	50,0
	Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	%	Powiatowy Urząd Pracy w Opatowie	17,0	19,6
	Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	szt.	Urząd Gminy Iwaniska	70	34
Cel rewitalizacji 2. <i>Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni publicznej</i>	Udział terenów zieleni urządzonej w ogólnej powierzchni terenu	%	Urząd Gminy Iwaniska	0,31	0,14
	Powierzchnia terenów zagospodarowanych pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców	km ²	Urząd Gminy Iwaniska	0,05	0,03
Projekty/Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	WSKAŹNIKI PRODUKTU				
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	Beneficjenci projektów	0	–
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	Beneficjenci projektów	0	–

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025

	Liczba osób objętych wsparciem	szt.	Beneficjenci projektów	0	–
	WSKAŹNIKI REZULTATU				
	Ludność mieszkająca na obszarach objętych rewitalizacją	szt.	Beneficjenci projektów	0	–

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu

Przyjęto, że *Gminny Program Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025* ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawienia się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Przedsięwzięcia odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze rewitalizacji oraz gminy, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców wyznaczonego obszaru, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Zgodnie z art. 22 ustawy o rewitalizacji dokument będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta Gminy Iwaniska (przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji oraz sporządzonego przez niego raportu/sprawozdania z postępu w realizacji założeń dokumentu) raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w programie. Ocena sporządzona przez Wójta Gminy Iwaniska będzie podlegać zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz opublikowana zostanie na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Zgodnie z wdrażaną zasadą partnerstwa dopuszcza się również możliwość wcześniejszego wystąpienia z wnioskiem o zmianę treści dokumentu do Wójta Gminy Iwaniska w ramach inicjatywy co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. W przypadku stwierdzenia, że Gminny Program Rewitalizacji wymaga zmiany, Wójt Gminy Iwaniska wystąpi do Rady Gminy Iwaniska z wnioskiem o jego zmianę. Dołączona zostanie do niego ww. opinia. Rada Gminy jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie. W tej sytuacji zmiana będzie dokonywana w trybie w jakim program był uchwalony. W przypadku, gdy nie będzie ona dotyczyła listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz nie będzie wymagać zmiany uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji – nie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne, jak również postępowanie w sprawie uzyskanie opinii (o których mowa w art. 17 ust 2 pkt 4 ww. ustawy).

W sytuacji stwierdzenia osiągnięcia celów dokumentu (w wyniku przeprowadzonej oceny), Rada Gminy uchyli uchwałę w sprawie Gminnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Wójta Gminy Iwaniska.

Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz ewentualną poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizacji z jednoczesnym uwzględnieniem założeń programowych. Jej zadaniem jest sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały oczekiwane rezultaty oraz czy wpłynęły one na osiągnięcie wyznaczonych celów.

Ocena wszystkich zrealizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostanie dokonana przy współdziałaniu wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz w oparciu o 5 zasadniczych kryteriów ewaluacyjnych:

1. SKUTECZNOŚĆ (ang. *effectiveness*) – kryterium pozwalające ocenić w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.
2. EFEKTYWNOŚĆ (ang. *efficiency*) – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
3. UŻYTECZNOŚĆ (ang. *utility*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.
4. TRAFNOŚĆ (ang. *relevance*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele programu odpowiadają charakterowi i skali potrzeb wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizacji.
5. TRWAŁOŚĆ (ang. *sustainability*) – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

Ewaluacja założeń programowych i stopnia realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w dokumencie zostanie podzielona na następujące części:

- 1) *ex-ante* (przed realizacją GPR) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji (ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem dokumentu);
- 2) *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Koordynatora ds. rewitalizacji, który będzie na jej podstawie przygotowywał sprawozdanie z realizacji GPR co najmniej raz na 3 lata (jest to również instrument monitorowania bieżących zmian w otoczeniu);

- 3) *mid-term* (śródkresowa) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego możliwa jest aktualizacja dokumentu;
- 4) *ex-post* (na zakończenie wdrażania GPR) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych projektów w ramach GPR z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w GPR, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań.

3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rewitalizacji wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym programem rewitalizacji. Ponadto realizuje *zasadę partnerstwa* wynikającą z art. 5 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Opiera się ona na założeniu, że opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji negatywnych zjawisk oraz wykorzystania lokalnych potencjałów, a tym samym poprawiających warunki i jakość życia mieszkańców. Kluczowymi interesariuszami rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska są przede wszystkim mieszkańcy obszaru rewitalizacji, a także inni (wymienieni w art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji).

Narzędzia i formy partycypacji społecznej zastosowane na każdym etapie sporządzenia i wdrażania GPR ukierunkowane zostały na możliwie dojrzałe formy, obejmujące nie tylko informowanie, ale również opracowywanie, konsultowanie, współdecydowanie, kontrolę obywatelską, badania ilościowa (m.in. ankieta on-line), inicjatywę lokalną (m.in. nabór pomysłów na projekty poprzez fiszkę projektową) czy współrealizację (m.in. konkursy na partnerów). Ogólny schemat mechanizmów włączenia interesariuszy rewitalizacji na poszczególnych etapach rewitalizacji przedstawia tabela 21.

Tabela 21 Zastosowane oraz zaplanowane narzędzia partycypacji społecznej i partnerstwa oraz opis sposobu zaangażowania interesariuszy na poszczególnych etapach rewitalizacji

Realizowane działania	Zastosowane oraz zaplanowane narzędzia partycypacji społecznej i partnerstwa (mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji)
DIAGNOZOWANIE	
<p>Diagnoza gminy w podziale na ustalone jednostki referencyjne (sołectwa) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - analiza wskaźnikowa ilościowa i jakościowa koncentracji problemów na podstawie ustalonych wskaźników dla poszczególnych jednostek we wszystkich ww. sferach; - analiza jakościowa potencjałów; - delimitacja przestrzenna obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeprowadzenie badania ankietowego on-line mieszkańców w terminie 17.06–18.07.2016 r., które miało na celu poznanie opinii na temat aktualnych problemów, zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów gminy oraz potrzeb i oczekiwanych działań. 2. Spacer studyjny połączony z wizją lokalną pracownika Urzędu Gminy Iwaniska w dniach 08.09 i 12.09.2016 r. w celu określenia potrzeb rewitalizacyjnych w sferze gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji (<i>konsultowanie, współdecydowanie</i>). 3. Konsultacje społeczne projektu <i>uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji</i> wraz z diagnozą gminy i mapami poglądowymi granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w terminie 20.09–19.10.2016 r. oraz powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 13.09.2016 r. (<i>konsultowanie, współdecydowanie</i>) w następujących formach: <ol style="list-style-type: none"> 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu na adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Iwaniska; - bezpośrednio do Urzędu Gminy Iwaniska; 2) otwarte spotkanie informacyjno-konsultacyjne z interesariuszami rewitalizacji (<i>konsultowanie, współdecydowanie, debata</i>), które odbyło się w dniu 18.10.2016 r. w sali Gminnej Biblioteki Publicznej w Iwaniskach; 3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w Urzędzie Gminy Iwaniska. 4. Warsztaty diagnostyczno-projektowe w dniu 13.10.2016 r. w sali Gminnej Biblioteki Publicznej w Iwaniskach z sektorem społecznym (mieszkańcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych i grup nieformalnych), z sektorem gospodarczym (przedsiębiorcy i rolnicy) i sektorem publicznym (przedstawiciele instytucji publicznych, przedstawiciele Rady Gminy i sołtysi) w celu określenia najważniejszych problemów i potencjałów oraz podjęcia prób określenia pierwszych założeń do Gminnego Programu Rewitalizacji (<i>opracowywanie i współdecydowanie</i>). <p>Dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Gminy Iwaniska i w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Iwaniska (iwaniska.eu, zakładka „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Iwaniska</p>

	<p>na lata 2016–2025”) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (iwaniska.pl/bip, zakładka „Ogłoszenia/Aktualności”).</p> <p>Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana w dniu 26.10.2016 r. na stronie podmiotowej gminy i w BIP informacja podsumowująca ich przebieg.</p>
PROGRAMOWANIE	
<p>Sporządzenie <i>Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Iwaniska na lata 2016–2025</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projektowanie i wybór rozwiązań; - określenie głównych założeń dokumentu; - identyfikacja i zaplanowanie listy projektów podstawowych oraz uzupełniających realizowanych przez różnych interesariuszy rewitalizacji; - określenie ram organizacyjno-finansowych realizacji rewitalizacji; - przeprowadzenie odpowiednich uzgodnień i zaopiniowanie dokumentu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Artykuł w prasie: obwieszczenie o podjęciu przez Radę Gminy Iwaniska uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji („Gazeta Ostrowiecka” numer 3 (3222) ROK LXVII z dnia 16 stycznia 2017 r.). 2. Przeprowadzenie w terminie 08.11–23.11.2016 r. otwartego naboru na członków Komitetu Rewitalizacji zgodnie z procedurą zawartą w Regulaminie, przyjętym <i>Uchwałą Nr XXXVII/153/2016 Rady Gminy Iwaniska z dnia 4 listopada 2016 roku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji</i>. Zgłoszenia kandydatów na członka Komitetu Rewitalizacji można było dokonać poprzez czytelną wypełnienie Formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji oraz złożenia go w jeden z następujących sposobów: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną w formie skanu na podany adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Iwaniska; - bezpośrednio do Urzędu Gminy Iwaniska. 3. Przeprowadzenie otwartego naboru projektów realizowanych na obszarze rewitalizacji (<i>inicjatywa lokalna</i>) w terminie od 14.12.2016 r. do 4.01.2017 r. poprzez fiszki projektową, którą można było złożyć: <ul style="list-style-type: none"> - drogą elektroniczną na podany adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Iwaniska; - bezpośrednio do Urzędu Gminy Iwaniska. 4. Przeprowadzenie badania ankietowego on-line mieszkańców w terminie 02.01–25.01.2017 r., które miało na celu poznanie opinii na temat aktualnych problemów, zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów wyznaczonego obszaru rewitalizacji. 5. Przeprowadzenie Szkolenia Komitetu ds. Rewitalizacji w dniu 10.01.2017 r. w sali Gminnej Biblioteki Publicznej w Iwaniskach w celu przygotowania członków organu opiniodawczo-doradczego Wójta Gminy Iwaniska do aktywnego udziału w procesie rewitalizacji (<i>współdecydowanie i kontrola obywatelska</i>). 6. Przeprowadzenie I posiedzenia Komitetu ds. rewitalizacji w dniu 10.01.2017 r. w sali Gminnej Biblioteki Publicznej w Iwaniskach, na którym wybrano przewodniczącego i wiceprzewodniczącego Komitetu, jak również przedstawiono prezentację dotyczącą podstawowych zagadnień dotyczących rewitalizacji (<i>współdecydowanie i kontrola obywatelska</i>).

7. Świadczenie indywidualnego doradztwa dla partnerów projektów rewitalizacyjnych w dniach 10.01 i 01.02.2017 r. w sali Gminnej Biblioteki Publicznej w Iwaniskach mającego na celu uzyskanie informacji nt. partnerstwa w rewitalizacji, możliwości finansowania projektów i pomocy w wypełnieniu fiszki projektowej (*inicjatywa lokalna*).
8. Przeprowadzenie warsztatów dla przedstawicieli partnerów projektów rewitalizacyjnych oraz I warsztatu dla mieszkańców obszaru rewitalizacji (przekazanie wiedzy nt. rewitalizacji) w dniu 13.01.2017 r. w sali Gminnej Biblioteki Publicznej w Iwaniskach mających na celu przedstawienie założeń formalno-prawnych partnerstw zewnętrznych przy montażu i realizacji projektów, źródeł finansowania, procesu rewitalizacji oraz przykładów dobrych praktyk w Polsce i za granicą (*opracowywanie i współdecydowanie*).
9. Przeprowadzenie II warsztatu dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w dniu 01.02.2017 r. w sali Gminnej Biblioteki Publicznej w Iwaniskach mającego na celu wspólne wypracowanie założeń Gminnego Programu Rewitalizacji (*opracowywanie*).
10. Artykuł w prasie: obwieszczenie w sprawie rozpoczęcia konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji („Gazeta Ostrowiecka” numer 6 (3222) ROK LXX z dnia 6 lutego 2017 r
11. Działania promocyjne mające na celu dotarcie do jak najszerszego grona interesariuszy, zachęcające do aktywnego udziału w procesie rewitalizacji; na etapie programowania, tj.:
  - emisja spotów radiowych w Radiu Em – 20 emisji w dniach 20.02–24.02.2017 r.;
  - dystrybucja ulotek informacyjnych;
  - dystrybucja notesów;
  - dystrybucja plakatów informacyjnych z obwieszczeniem w sprawie rozpoczęcia konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji;
  - dystrybucja folderów.
12. Konsultacje społeczne dokumentu w terminie 06.02–07.03.2017 r. (*konsultowanie, współdecydowanie*) oraz powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 30.01.2017 r., w następujących formach:
  - 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć:
    - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail;
    - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Gminy Iwaniska;
    - bezpośrednio do Urzędu Gminy Iwaniska;
  - 2) otwarte spotkanie informacyjno-konsultacyjne z interesariuszami rewitalizacji z możliwością złożenia uwag i opinii w dniu 06.03.2017 r.;
  - 3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w Urzędzie Gminy Iwaniska.
13. Przeprowadzenie II posiedzenia Komitetu Rewitalizacji w dniu 06.03.2017 r. w sali Gminnej Biblioteki

	<p>Publicznej w Iwaniskach w celu konsultacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji (<i>współdecydowanie i kontrola obywatelska</i>).</p> <p>Dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Gminy Iwaniska i w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Iwaniska (iwaniska.eu, zakładka „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Iwaniska na lata 2016–2025”) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (iwaniska.pl/bip, zakładka „Ogłoszenia/Aktualności”).</p> <p>Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana na stronie podmiotowej gminy i w BIP informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem.</p>
WDRAŻANIE (FINANSOWANIE)	
<p>Wdrażanie założeń Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025:</p> <ul style="list-style-type: none"> - realizacja (wdrażanie) przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych (w tym w ramach partnerstw międzysektorowych); - prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej oraz aktywizacji interesariuszy rewitalizacji. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizacja przez gminę otwartego naboru na partnera/partnerów spoza sektora finansów publicznych do wspólnej realizacji projektu zgodnie z <i>Ustawą z dnia 11 lipca 2014 roku o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020</i> (Dz.U. z 2016 r. poz. 217 z późn. zm.) (<i>współrealizacja, inicjatywa lokalna</i>). 2. Konkurs ofert dla organizacji pozarządowych (<i>współrealizacja, inicjatywa lokalna</i>). 3. Konkurs architektoniczny lub architektoniczno-urbanistyczny w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji (<i>konsultowanie, debata, współdecydowanie, kontrola obywatelska</i>). 4. Planowanie partycypacyjne obejmujące cykl spotkań służących zagospodarowaniu przestrzeni (<i>konsultowanie, debata, współdecydowanie, kontrola obywatelska</i>). 5. Warsztaty projektowe związane z kształtowaniem przestrzeni z wykorzystaniem map/makiet (<i>współdecydowanie</i>). 6. Spacerki badawcze dla określonych grup społecznych w celu ogólnej oceny konkretnych rozwiązań architektonicznych czy infrastrukturalnych (<i>konsultowanie, debata, współdecydowanie, współrealizacja, kontrola obywatelska</i>). 7. Realizacja projektów przez różnych beneficjentów (w tym w partnerstwach międzysektorowych) (<i>inicjatywa lokalna, współrealizacja</i>). 8. Wspólne podejmowanie decyzji/kształtowanie przestrzeni/rozwiązywanie problemów/opiniowanie rozwiązań w trakcie cyklicznych spotkań Komitetu Rewitalizacji (<i>konsultowanie, współdecydowanie, kontrola obywatelska</i>). 9. Spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami organizowane w miarę postępu wdrożenia projektów (<i>konsultowanie, debata, współdecydowanie, współrealizacja, inicjatywa lokalna i kontrola obywatelska</i>). 10. Realizacja małych inicjatyw interesariuszy rewitalizacji i wydarzeń lokalnych związanych z rewitalizacją (<i>inicjatywa lokalna, współrealizacja</i>).

MONITOROWANIE, EWALUACJA, AKTUALIZACJA	
<p>Ocena realizacji założeń <i>Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie monitoringu realizacji rewitalizacji; - wykonanie ewaluacji założeń programowych; - aktualizacja dokumentu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opiniowanie cyklicznych raportów/sprawozdań z postępu w realizacji dokumentu przez Komitet Rewitalizacji oraz ich upublicznianie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (<i>kontrola obywatelska</i>). 2. Spotkania informacyjno-konsultacyjne w celu przekazywania informacji na temat postępu we wdrażaniu projektów rewitalizacyjnych (<i>kontrola obywatelska</i>). 3. Opracowanie ewaluacji <i>mid-term i ex-post</i> z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii mieszkańców na temat efektywności przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych (<i>kontrola obywatelska</i>). 4. Możliwość wystąpienia z wnioskiem o aktualizację dokumentu przez inicjatywę co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji (<i>kontrola obywatelska, współdecydowanie</i>). 5. Opiniowanie zgłoszonych wniosków o aktualizację dokumentu przez Komitet Rewitalizacji (<i>kontrola obywatelska, współdecydowanie</i>).

Źródło: Opracowanie własne

Szczegółowy opis dotyczący przebiegu konsultacji społecznych i efektów poszczególnych metod partycypacji społecznej oraz mechanizmów włączenia społeczności lokalnej na etapie diagnozowania i programowania, zamieszczony jest chronologicznie na stronie internetowej gminy (iwaniska.eu, zakładka „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Iwaniska na lata 2016–2025”) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (iwaniska.pl/bip, zakładka „Ogłoszenia/Aktualności”), dzięki czemu udokumentowany został udział w nim różnych interesariuszy. Zastosowane mechanizmy włączenia dostosowane były do wszystkich potencjalnych interesariuszy rewitalizacji z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego.

Realizacja oraz zaplanowanie różnorodnych narzędzi partycypacji społecznej oraz aktywizacji społeczności lokalnej umożliwiło dotarcie do szerokiego grona przedstawicieli interesariuszy oraz poznanie ich potrzeb i oczekiwań w celu dostosowania wsparcia. Wartością dodaną przeprowadzonych metod partycypacji i „budowania” partnerstwa była możliwość skonfrontowania wiedzy o wielu aspektach funkcjonowania obszaru rewitalizacji przez różne środowiska lokalne, co w konsekwencji doprowadziło do pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji i będzie stanowiło podstawę uzasadnienia podjętych na nim działań. Ponadto zakłada się, że partycypacyjny model opracowania dokumentu będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o rewitalizacji „partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji”.

W związku z powyższym na etapie sporządzenia *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025*, zgodnie z procedurą określoną przepisami ww. ustawy powołany został Komitet Rewitalizacji, w skład którego wchodzi interesariusze rewitalizacji, tj. przedstawiciele mieszkańców gminy (w tym podobszarów rewitalizacji), organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, przedsiębiorców, jednostek organizacyjnych gminy oraz innych grup społecznych. Pierwszym etapem procedury było uchwalenie przez Radę Gminy Iwaniska *Uchwały Nr XXXVII/153/2016 z dnia 4 listopada 2016 r. w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji* wraz z załącznikiem, stanowiącym *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*.

Podjęcie uchwały poprzedzone było konsultacjami społecznymi przeprowadzonymi w dniach 20.09–19.10.2016 r. w następujących formach: zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego (dostarczanego drogą elektroniczną na podany adres e-mail, drogą korespondencyjną na adres UG Iwaniska, bezpośrednio do UG Iwaniska), otwartego spotkania konsultacyjnego z interesariuszami rewitalizacji z zapewnieniem możliwości przedstawienia uwag, opinii i propozycji (w dniu 18.10.2016 r.) oraz zbierania uwag ustnych do protokołu w UG Iwaniska. Wszystkie dokumenty dostępne były w wersji papierowej w UG Iwaniska oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Iwaniska (iwaniska.eu) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (iwaniska.pl/bip). Powiadomienie o planowanych konsultacjach zamieszczone zostało 7 dni wcześniej, tj. dnia 13.09.2016 r. Niezwłocznie po podjęciu ww. uchwały przez Radę Gminy na zasadach określonych w przyjętym *Regulaminie Komitetu Rewitalizacji* ogłoszony został na stronie internetowej gminy, w BIP oraz na tablicy ogłoszeń UG Iwaniska otwarty nabór na członków Komitetu Rewitalizacji, który trwał do 23.11.2016 r. włącznie. Zgłoszeń kandydatów można było dokonywać poprzez wypełnienie *Formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji* oraz dostarczenie go w taki sam sposób, jak w przypadku ww. formularza konsultacyjnego. Organem właściwym do rozpatrzenia zgłoszonych kandydatur był Wójt Gminy Iwaniska. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji Zarządzeniem Wójta Gminy Iwaniska nr 56/2016 z dnia 28 listopada 2016 r. (zgodnie z limitami osobowymi określonymi w Regulaminie).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o rewitalizacji Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Wójta Gminy Iwaniska w zakresie rewitalizacji.

Zasady jego działania określa *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*, stanowiący załącznik 1. do uchwały Rady Gminy Iwaniska Nr XXXVII/153/2016 z dnia 4 listopada 2016 r. Według zapisów niniejszego regulaminu Komitet uprawniony jest do opiniowania GPR na etapie opracowania, a następnie jego wdrażania, monitorowania i ewaluacji oraz podejmowania inicjatyw związanych z rewitalizacją w Gminie Iwaniska. Ponadto uczestniczy w sporządzaniu i opiniowaniu projektów uchwał Rady Gminy Iwaniska oraz zarządzeń Wójta Gminy Iwaniska związanych z rewitalizacją. W związku z tym nie istnieje konieczność wprowadzania zmian w ww. uchwale.

4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje

Do uzupełnienia po przeprowadzeniu procesu opiniowania przez instytucje wymienione w art. 17 ust 2 pkt 4 *Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), a także uzgodnieniu braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.).

5. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR), o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji. Jednak możliwość ustanowienia SSR na okres nie dłuższy niż 10 lat pozostaje jednocześnie jako opcja, która może zostać zrealizowana w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, o ile wystąpią czynniki potwierdzające zasadność tej decyzji w kontekście optymalnego wykorzystania jej narzędzi. W takiej sytuacji zgodnie z dyspozycją ww. ustawy ustanowienie SSR wraz ze szczegółowym zakresem jej regulacji będzie przedmiotem odrębnej uchwały Rady Gminy Iwaniska, która zostanie podjęta na wniosek Wójta Gminy Iwaniska.

6. Sposób realizacji dokumentu a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie

6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej

W związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji wymagane są zmiany w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 *Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1610). Jedną z nich jest *Uchwała nr VI/46/2003 Rady Gminy w Iwaniskach z dnia 27 marca 2003 r. w sprawie: zasad i trybu zaspokajania potrzeb mieszkaniowych członków wspólnoty samorządowej*.

6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

W związku ze sporządzeniem *Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025* nie przewiduje się wprowadzania zmian w aktualnie obowiązującym dokumencie *Zmiana nr 4 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Iwaniska*, który został przyjęty Uchwałą Nr XXIII/93/2015 Rady Gminy Iwaniska z dnia 17 grudnia 2015 r.

Wyznaczone podobszary rewitalizacji nie są objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Obecnie Gmina Iwaniska jest na etapie jego tworzenia. W związku z tym nie wskazuje się miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego koniecznego do zmiany lub uchwalenia, ponieważ ustalenia wynikające z niniejszego dokumentu zostaną w nim uwzględnione. Nie przewiduje się również konieczności sporządzenia i uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 *Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.).

Spis fotografii

Fotografia 1 Obszar przemysłowy i pokolejowy w Iwaniskach	48
Fotografia 2 Dawny budynek wagowy	49
Fotografia 3 Rynek w Iwaniskach.....	50
Fotografia 4 Niezagospodarowany plac i świetlica wiejska przy ul. Opatowskiej w Iwaniskach.....	50
Fotografia 5 Zabudowa handlowo-usługowa wokół Rynku	51
Fotografia 6 Zdegradowane budynku przy ul. Opatowskiej	51
Fotografia 7 Układ komunikacyjny centrum miejscowości Iwaniska i skrzyżowanie z drogą wojewódzką nr 757	53
Fotografia 8 Niezagospodarowany teren przy kościele parafialnym w Iwaniskach	54
Fotografia 9 Chaos parkingowy przy Zespole Szkół w Iwaniskach	54
Fotografia 10 Nieuporządkowany teren parkingu przy cmentarzu w Iwaniskach.....	55
Fotografia 11 Zajeżdźnia autobusowa przy ul. Opatowskiej w Iwaniskach – 1	56
Fotografia 12 Zajeżdźnia autobusowa przy ul. Opatowskiej w Iwaniskach – 2.....	56
Fotografia 13 Budynek starej szkoły w Krępie – 1	57
Fotografia 14 Budynek starej szkoły w Krępie – 2	57
Fotografia 15 Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Iwaniskach – 1	59
Fotografia 16 Budynek Ochotniczej Straży Pożarnej w Iwaniskach – 2	59
Fotografia 17 Kościół parafialny pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Iwaniskach	60
Fotografia 18 Ruiny Zamku „Krzyżtopór” w Ujeździe	62

Spis map

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Iwaniska	28
Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska	29
Mapa 3 Obszar przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu ($1\text{ng}/\text{m}^3$) w województwie świętokrzyskim w 2014 roku	63

Spis schematów

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska	25
Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji ..	30
Schemat 3 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025	76
Schemat 4 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanej skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych	77
Schemat 5 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Iwaniska.....	120

Spis tabel

Tabela 1 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do ponadlokalnych i lokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych.....	11
Tabela 2 Skala problemów społecznych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska w latach 2010–2014 – porównanie ze średnią dla gminy w 2014 roku.....	38
Tabela 3 Średnie % wyniki z wybranych części egzaminu gimnazjalnego w 2014 r. – porównanie średniej dla Gminy Iwaniska (Publiczne Gimnazjum im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Iwaniskach), powiatu opatowskiego oraz województwa świętokrzyskiego ...	42
Tabela 4 Organizacje pozarządowe w granicach wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska	43
Tabela 5 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska	65
Tabela 6 Projekt podstawowy nr 1	79
Tabela 7 Projekt podstawowy nr 2	82
Tabela 8 Projekt podstawowy nr 3	84
Tabela 9 Projekt podstawowy nr 4	89
Tabela 10 Projekt podstawowy nr 5	90
Tabela 11 Projekt podstawowy nr 6	91
Tabela 12 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	101

Tabela 13 Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi.....	107
Tabela 14 Wykaz projektów zrealizowanych przez Gminę Iwaniska na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji lub mających wpływ na ich rozwój społeczno-gospodarczy.....	112
Tabela 15 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Iwaniska	116
Tabela 16 Harmonogram wdrażania dokumentu	121
Tabela 17 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Iwaniska na lata 2016–2025	128
Tabela 18 Zastosowane oraz zaplanowane narzędzia partycypacji społecznej i partnerstwa oraz opis sposobu zaangażowania interesariuszy na poszczególnych etapach rewitalizacji .	134

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności według faktycznego miejsca zamieszkania wyznaczonych podobszarów rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska w latach 2010–2014	32
Wykres 2 Udział % ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji Gminy Iwaniska w latach 2010–2014.....	33
Wykres 3 Udział % ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji i Gminy Iwaniska	33
Wykres 4 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska w latach 2010–2014.....	34
Wykres 5 Udział % bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji, Gminy Iwaniska, powiatu opatowskiego i województwa świętokrzyskiego	35
Wykres 6 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji Gminy Iwaniska w latach 2010–2014.....	36

Wykres 7 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem w 2014 roku – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Iwaniska	36
Wykres 8 Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w 2014 roku – porównanie średniej Gminy Iwaniska, powiatu opatowskiego, województwa świętokrzyskiego oraz Polski.....	40
Wykres 9 Średnie % wyniki ze sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej w 2014 roku – porównanie średniej dla Publicznej Szkoły Podstawowej w Iwaniskach, Publicznej Szkoły Podstawowej w Iwaniskach Filia w Ujeździe, Gminy Iwaniska, powiatu opatowskiego i województwa świętokrzyskiego.....	41
Wykres 10 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 10 tys. mieszkańców w Gminie Iwaniska w latach 2010–2014	43
Wykres 11 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 10 tys. mieszkańców w 2014 roku – porównanie średniej dla Gminy Iwaniska, powiatu opatowskiego, województwa świętokrzyskiego oraz Polski.....	43
Wykres 12 Średnia % frekwencja w wyborach władz samorządowych w 2014 roku – porównanie średniej dla sołectwa Iwaniska, sołectwa Ujazd i Gminy Iwaniska.....	44
Wykres 13 Dochód podatkowy gminy na 1 mieszkańca (w złotych) w 2014 roku – porównanie średniej dla Gminy Iwaniska, powiatu opatowskiego, województwa świętokrzyskiego i Polski.....	45
Wykres 14 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji na terenie Gminy Iwaniska w latach 2010–2014	46
Wykres 15 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji i Gminy Iwaniska.....	46
Wykres 16 Liczba wykreślonych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji i Gminy Iwaniska	47
Wykres 17 Udział % budynków mieszkalnych wybudowanych przed 1989 rokiem, wymagających docieplenia i ogrzewanych węglem w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji i Gminy Iwaniska	52

Wykres 18 Udział % budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych w 2014 roku – porównanie średniej dla podobszarów rewitalizacji i Gminy Iwaniska..... 52

**Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-
-przestrzennych obszaru rewitalizacji**